

Jenna Ohra-aho & Erika Perttuli-Borobio

LUKIO-OPISKELIJAN MEDIATAITOJEN KEHITTÄMINEN

Kehittämistutkimus mediataitovalmiuksien muuttumisesta

Media ja kuvien viestit -kurssilla.

Pro gradu -tutkielma

Kuvataidekasvatus

Lapin yliopisto

2015

Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Työn nimi: Lukio-opiskelijan mediataitojen kehittäminen. Kehittämistutkimus mediataitovalmiuksien muuttumisesta *Media ja kuvien viestit* -kurssilla.

Tekijä: Jenna Ohra-aho & Erika Perttuli-Borobio

Koulutusohjelma/oppiaine: Kuvataidekasvatus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 100, liitteet (8)

Vuosi: 2015

Tiivistelmä:

Mediataito muodostuu erilaisista valmiuksista, jotka tässä tutkimuksessa määritellään funktionaaliseksi, praktiseksi, kriittiseksi, emansipatoriseksi sekä omaehtoiseksi ja yhteisölliseksi mediataitovalmiuksiksi. Tutkielmassa tutkitaan lukio-opiskelijoiden mediataitovalmiuksien kehittymistä ja kehittämistä näiden viiden valmiuden kautta kuvataiteen *Media ja kuvien viestit* (KU3) -kurssilla. Tutkimus on monimenetelmällinen kaksisyklinen kehittämistutkimus, jossa tarkasteltiin opiskelijan mediataitovalmiuksien muuttumista Tabletkoulun virtuaaliseen oppimisympäristöön tuotetun KU3-kurssisisällön opetuskäytön myötä. Kurssin opetuksessa käytettiin virtuaalista oppimisympäristöä sulautuvan oppimisen menetelmän mukaisesti transformatiivisella tavalla. Oppimisympäristöön tuotettu kurssisisältö on tutkimuksen kehittämistuotos, jonka opetuskäytöllä pyrittiin kehittämään opiskelijoiden mediataitovalmiuksia.

Tutkimuksen toteutuksessa käytettiin sekä määrällisiä että laadullisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimusaineisto kerättiin strukturoituja ja avoimia kysymyksiä sisältävillä kartoituskyselyillä sekä puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla. Laadullinen aineisto oli määrällistä aineistoa täydentävää, ja sillä pyrittiin saamaan syventävää tietoa mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Aineistoa analysoitiin teoriaohjaavasti. Aineistosta muodostetut alaluokat sijoitettiin niitä vastaaviin, mediataitoja käsittelevän teorian pohjalta määritettyihin yläluokkiin. Tällä tavalla muodostettiin teoriaa syventävää tietoa mediataitovalmiuksista sekä niiden kehittymisestä ja kehittämisestä. Tuotettu tieto on käytännönläheistä ja siirrettävissä olevaa tietoa. Tutkimuksessa mediataitojen kehittymisestä saadut tulokset ohjaavat toisessa kehittämisvaiheessa tehtävää tuotoksen eli KU3-kurssisisällön jatkokehittämistä.

Tutkimuksessa tuotettu tieto syvensi käsitystä funktionaalisten, praktisten, kriittisten, emansipatoristen sekä omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Tuloksissa vahvistui käsitys siitä, että funktionaaliset ja praktiset mediataitovalmiudet ovat edellytyksiä muiden valmiuksien kehittymiselle. Mediataitovalmiuksien kokonaisvaltaisessa kehittämisessä olennaisiksi sisällöiksi nousivat kunkin valmiuden kehittymisen kannalta tiedostaminen, toiminta ja reflektiivisyys. Näiden sisältöjen sisällyttäminen opetukseen sekä tutkimuksessa toimivaksi koettu virtuaalisen oppimisympäristön transformatiivinen opetuskäyttö edesauttavat opiskelijan mediataitovalmiuksien kehittymistä.

Avainsanat: *mediakasvatus, mediataito, kehittämistutkimus, virtuaalinen oppimisympäristö, sulautuva oppiminen, kuvataideopetus*

Suostumme tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi_X_

Suostumme tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi_X_
(vain Lappia koskevat)

University of Lapland, Faculty of Art and Design

The title of the pro gradu thesis: Developing the Media Skills of Upper Secondary School Students.
Design Research on the Development of Media Skill Abilities in a Media-related Art Course.

Authors: Jenna Ohra-aho & Erika Perttuli-Borobio

Degree programme / subject: Art Education

The type of the work: Pro gradu thesis

Number of pages: 100, attachments (8)

Year: 2015

Summary:

Media skills consist of a variety of abilities that are defined in this study as functional, practical, critical, emancipatory and both self-determined and communal media skill abilities. The study focuses on the development and improvement of these five abilities in the media-related art course, KU3, of upper secondary school. This study is a multimethod research and consists of two cycles of design and implementation. In these two cycles, the development and improvement of the students' media skill abilities were studied through the educational use of the KU3-course content, which was created in the virtual learning environment of Tabletkoulu. Based on the method of blended learning, the virtual learning environment was used during the course transformatively. The design solution of this study is the designed course content that was used to improve the students' media skill abilities.

Both quantitative and qualitative research methods were used in the study to collect and analyze data. The data was gathered via the use of questionnaires combining structured and open-ended questions followed by semi-structured interviews. The qualitative data was complementary and was gathered in order to achieve more insight into the development and improvement of the media skill abilities. Theory-guided content analysis was applied in the analysis of the data. The sub-classes formed from the data were placed according to the associated classes based on the theory of media skills. This resulted in a deeper theory of media skill abilities and provided knowledge of the development and improvement of these abilities. This acquired knowledge is practical and transferable. In the future design solution of the KU3-course content, the results concerning the improvement of media skill abilities will guide the design process of the second design cycle.

The results of this study offer deeper insight into the development and improvement of the functional, practical, critical, emancipatory and both self-determined and communal media skill abilities. They also confirm the understanding of functional and practical media skill abilities being imperative to the development of other abilities. The crucial attributes of acknowledgement, performance and self-reflection are important in the holistic development of each media skill ability. The effective development of media skill abilities can be therefore supported by integrating these attributes into teaching and with the transformative use of the virtual learning environment.

Keywords: media education, media skills, design research, virtual learning environment, blended learning, visual art education

We give a permission the pro gradu thesis to be read in the Library ☒

We give a permission the pro gradu thesis to be read in the Provincial Library of Lapland (only those concerning Lapland) ☒

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 KEHITTÄMISTUTKIMUS	7
2.1 Kehittämistutkimus opetusalan tutkimusmenetelmänä	8
2.2 Tutkimuskysymys	9
2.3 Menetelmän hyödyntäminen tässä tutkielmassa	10
3 MEDIAKASVATUS	13
3.1 Mediakasvatuksen käsitteistöä	15
3.2 Mediataito	17
3.3 Mediakasvatus lukion opetussuunnitelmassa	18
3.4 Mediakasvatus lukion kuvataideopetuksessa	20
3.5 Mediakasvatus opetussuunnitelmauudistuksessa	22
4 OPPIMINEN VIRTUAALISISSA YMPÄRISTÖISSÄ	24
4.1 Sosiaalinen media ja yleisöys	25
4.2 Virtuaalinen oppimisympäristö opetuksessa	27
4.3 Näkökulmia sisällöntuottamiseen	28
4.4 Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys	31
4.5 Sulautuva oppiminen	33
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS - ENSIMMÄINEN KEHITTÄMISSYKLI	35
5.1 Tiedonkeruumenetelmänä kyselylomake	37
5.2 Ensimmäinen tarveanalyysi	39
5.3 Ensimmäisen kehittämisvaiheen kehittämistuotos	46

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS - TOINEN KEHITTÄMISSYKLI	50
6.1 Toisen kehittämissyklin tiedonkeruumenetelmät	50
6.2 Toisen kehittämissyklin tarveanalyysi	53
6.2.1 Funktionaaliset ja praktiset mediataitovalmiudet	58
6.2.2 Kriittiset mediataitovalmiudet	62
6.2.3 Emansipatoriset mediataitovalmiudet	66
6.2.4 Omaehtoiset ja yhteisölliset mediataitovalmiudet	69
6.2.5 Analyysissä muodostetut alaluokat ja niiden yhtenäistäminen	72
6.3 Toista kehittämisvaihetta ohjaavat tulokset	76
 7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTIA	 82
 8 POHDINTA	 86
 LÄHTEET	 92
 LIITTEET (8)	

JOHDANTO

Mediakasvatuksen merkitys kouluopetuksessa on merkittävä, koska media ja sen luoma kulttuuri ovat erottamaton osa yhteiskuntaa. Yhteisöllisessä ja kaupallisessa mediakulttuurissa yksilön rooli sekä kuluttajana että tuottajana edellyttää kriittisyyttä ja yhteisöllistä vaikuttamista. Kriittisyyden ja vaikuttamisen mahdollistaa välineteknologinen osaaminen sekä sen soveltamiskyky. Median ja digitalisoitumisen vaikutusten esiintuominen ja analysointi on tärkeää myös sosiokulttuurisessa kontekstissa tapahtuvalle postmodernille taidekasvatukselle (Efland, Freedman & Stuhr 1998, 51). Kuvataidekasvatuksen tutkijoiden Freedmanin ja Stuhurin (2004, 818–819) määrittelemässä postmodernissa taidekasvatusnäkemyksessä uusien teknologioiden katsotaankin muuttaneen visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja sen myötä yksilön toimintamahdollisuuksia siinä. Koulun taideopetuksessa tulisi soveltaa laaja-alaisesti visuaalisen ja osallistavan mediakulttuurin ilmaisutapoja ja -välineitä tiedostavien sekä aktiivisten toimintakäytänteiden muodostamiseksi.

Mediakasvatus tulee esiin lukion opetussuunnitelman (Opetushallitus OPH 2003) aihekokonaisuuksissa sekä yksittäisten kurssien tavoitteissa ja sisällöissä. Aihekokonaisuuksista *teknologia ja yhteiskunta* ja erityisesti *viestintä- ja mediaosaaminen* sisältävät mediakasvatuksen kannalta tärkeitä tavoitteita. Kuvataiteen valinnaisista kursseista *Media ja kuvien viestit* (KU3) on kehitetty vastaamaan mediakasvatuksellisiin tarpeisiin ja lisäämään yksilön toimintamahdollisuuksia visuaalisessa kulttuurissa. Välineteknologinen kehittyminen ja mediakulttuurin muutos on pyritty ottamaan huomioon Opetushallituksen ja -ministeriön toimesta esimerkiksi julkaisuissa *Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset* (OPH 2012) ja *Ehdotus toimenpideohjelmaksi mediataitojen ja -osaamisen*

kehittämiseksi osana kansalais- ja tietoyhteiskuntataitojen edistämistä (Opetusministeriö OPM 2007).

Wuorisalo (2010, 97) toteaa sosiaalisen median työkalujen, osallistavien sisältöjen ja helppojen kommunikaatiokeinojen olevan toimiville oppimisympäristöille olennaisia ominaisuuksia. Suomen Lukiolaisten Liiton *Kehityksen paikka* -tutkimuksessa (2013, 77), jossa selvitettiin lukiolaisten suhdetta tieto- ja viestintäteknikkaan sekä digitaalisiin oppimateriaaleihin, vastaajat kokivat käytössä olevat virtuaaliset oppimisympäristöt puutteellisiksi ja kaipasivat niiltä sosiaaliselle medialle olennaista vuorovaikutuksellisuutta sekä multimediaominaisuuksia. Digitalisoitumisen ja mediakulttuurin muutoksen myötä sosiaalisen median opetuskäytöllä pyritään muodostamaan toimintatapoja, jotka tasavertaistavat mahdollisuuksia sosiaalisen median käyttöön osana yksilön mediataitoja ja auttavat ymmärtämään sen roolia yhteiskunnassa (OPH 2012, 1). Aiemmin mainitussa Suomen Lukiolaisten Liiton selvityksessä (2013) tulee kuitenkin esiin, ettei mediakasvatuksen kannalta olennaisten aihekokonaisuuksien integrointi toteudu riittävällä tavalla opetuksessa. Vaikka nykylukio mahdollistaa heikosti tieto- ja viestintäteknikan käytön koulutyössä, merkittävimmät haasteet ilmenivät pedagogisessa osaamisessa (Suomen Lukiolaisten Liitto 2013, 5). Digitalisoitumisen tuominen opetukseen edellyttää toimintakulttuurin muutosta ja pedagogista kokeilunhalua (Suomen Lukiolaisten Liitto 2013, 90). Opetussuunnitelmaa on pyritty täydentämään mediakulttuurin muutoksen huomioivissa julkaisuissa, mutta yhtenäisiä mediataitoja kokonaisvaltaisesti kehittäviä toimintakäytäntöjä ei ole vielä luotu.

Tämän tutkielman tutkimuksellista toimintaa ohjaava mediakasvatuksellinen teoria sijoittuu postmodernin taidekasvatusnäkemysten viitekehykseen, ja tutkimuksessa määritelty käsitys oppimisesta on postmodernille taidekasvatukselle tyypillisesti muodostettu eklektisesti. Oppiminen on sosiokonstruktivistista eli yksilön tiedonmuodostus tapahtuu oppijälähtöisesti sosiokulttuurisessa kontekstissa (Kauppila 2007, 47–50). Oppijälähtöinen sulautuvan oppimisen menetelmä monimuotoistaa opetusta integroimalla uusia tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäviä sekä perinteisiä

opetusmuotoja transformatiivisesti (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 90; Oksanen & Koskinen 2012, 59). Valittuja sosiokonstruktivistista oppimiskäsitystä ja sulautuvan oppimisen menetelmää tukevat Eflandin ym. (1998, 55) mainitsevat postmodernille taidekasvatukselle tyypilliset työskentelymuodot, kuten yhteistoiminnallinen oppiminen ja ongelmalähtöisyys opetuksessa. Integroimalla yhteisöllisiä sosiaalisen median työkaluja virtuaalisiin oppimisympäristöihin voidaan luoda uudenlaisia oppijälähtöisiä oppimisen tiloja. Mediakasvatuksen kannalta sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys ja sulautuvan oppimisen transformatiivisuus tarkoittavat ennen kaikkea uudistuneita pedagogisia käytäntöjä sekä tieto- ja viestintätekniikan mielekästä käyttöä osana oppimista.

Mediakasvatuksen tavoitteena on siis mediakulttuurissa toimimisen kannalta oleellisten mediataitojen kehittäminen. Mediataidot muodostuvat Opetusministeriön (2007, 14) määrittelemistä funktionaalisista, praktisista, kriittisistä, emansipatorisista sekä omaehtoisista ja yhteisöllisistä mediataitovalmiuksista. Myös esimerkiksi Jaakkola (2010, 54–55) ja Sintonen (2012, 64) ovat käyttäneet edellä mainitun kaltaisia käsitteitä tutkiessaan yksilön mediataidollista osaamista. Mediataitovalmiuksista tai niiden kehittymisestä ei kuitenkaan ole olemassa yhtenäistä teoriaa. Tässä tutkielmassa tutkitaan mediataitovalmiuksien kehittymiseen ja kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä. Tarkoituksena on tutkia opiskelijan funktionaalisten, praktisten, kriittisten, emansipatoristen sekä omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien muuttumista lukion KU3-kurssille kehitetyllä sisällöllä, jonka opetuskäytössä hyödynnetään *Tabletkoulun* virtuaalista oppimisympäristöä transformatiivisesti.

Tutkimusmenetelmänä käytetty kehittämistutkimus koostuu sykleistä, joissa kehittämisvaiheet ja kehittämistuotoksen testaus ovat toistuvia prosesseja (Aksela & Pernaa 2013, 185–186). Tässä tutkielmassa toteutetaan kaksi kehittämissykliä. Ensimmäisessä syklissä kirjallisuusanalyysin ja ensimmäisen empiirisen testauksen pohjalta kehitetään kehittämistuotosta siten, että se vastaa ilmenneitä mediataitovalmiuksien kehittämistarpeita. Toisessa syklissä kehittämistuotoksen

toimivuutta testataan mittaamalla mediataitojen muuttumista. Tulosten pohjalta määritellään jatkokehittämistarpeita kehittämistuotokselle sekä muodostetaan syventävää teoreettista tietoa mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Jatkokehitetty kurssisisältö julkaistaan oppimateriaalina Tabletkoulun virtuaalisessa oppimisympäristössä syksyllä 2015.

Tutkielmassa tuotettava mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä koskeva tieto on tärkeää ajatellen erityisesti tulevaa opetussuunnitelmauudistusta. Siinä yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi on asetettu etenkin mediakasvatuksen kannalta olennaisia ajattelun ja työskentelyn taitoja, kuten tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, kriittinen ajattelu ja luovuus sekä omaehtoinen ja yhteisöllinen toiminta (Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM 2014a). Teorian syventämisen lisäksi tutkimuksessa kehitettävä oppimisympäristön kurssisisältö tarjoaa käytäntöön sovellettavia keinoja, jotka mahdollistavat opiskelijan mediataitojen kehittymisen opetuksessa.

2 KEHITTÄMISTUTKIMUS

Tässä tutkielmassa tutkimus toteutetaan kehittämistutkimuksen menetelmällä. Kehittämistutkimuksesta pedagogisessa ympäristössä on kirjoittanut muun muassa tietojenkäsittelytieteestä väitellyt Daniel Edelson, jonka ajatuksia suomalaiseen kehittämistutkimukseen on soveltanut FT Johannes Pernaa. Tutkielman metodologinen perusta pohjautuu pitkälti heidän käsitteisiinsä ja määritelmiinsä.

Kehittämistutkimus on tutkimusmenetelmänä monimenetelmällinen, eikä sitä voida yksiselitteisesti määritellä (Pernaa 2013, 12). Muista tutkimusmenetelmistä toimintatutkimus on toteuttamisperiaatteiltaan sitä lähimpänä. Sekä kehittämistutkimus että toimintatutkimus pyrkivät toiminnan muuttamiseen tai parantamiseen teoriaan pohjautuvan kehittämisen ja arvioinnin kautta. (Kananen 2012, 41; Pernaa 2013, 13–14.) Molemmat tutkimussuuntaukset ovat luonteeltaan syklisiä tutkimusprosesseja eli ne koostuvat interventioiden sarjasta. Kehittämistutkimus ja toimintatutkimus eroavat toisistaan lähinnä teoreettiselta perustaltaan. Kehittämistutkimuksessa tavoitellaan toimivaa kehittämistuotosta, kun taas toimintatutkimuksessa pyritään yhteisön sosiaalisen prosessin tarkasteluun. (Heikkinen, Kontinen & Häkkinen 2006, 69.) Kehittämistutkimuksessa tutkijan ymmärrys tutkittavasta asiasta, esimerkiksi opetuksesta, oppimisesta ja koulujärjestelmästä, kehittyy kehittämisvaiheiden edetessä. Kehittämistutkimuksessa kehittäminen on yhtä merkityksellinen lähestymistapa kuin lopputuloksen arviointi. (Edelson 2002, 107.)

Edelson (2002, 118–119) on määritellyt syitä, miksi opetusalan tutkimusta pitäisi toteuttaa kehittämistutkimuksen menetelmällä. Kehittämistutkimus on käytännönläheinen prosessi, jossa teoria ja käytäntö ohjaavat toinen toisiaan.

“Kehittämistutkimuksessa yhdistyvät kehittäminen ja tutkimus syklisessä prosessissa” (Kananen 2012, 19). Teorian on oltava tarkkaan suunnattu kehittämiskohteeseen, ja tästä syystä teorian kehittäminen tapahtuu mahdollisimman luonnollisessa ympäristössä. Kehittämistutkimuksen tuloksena syntyy konkreettinen ja käyttöön otettava artefakti sekä kontekstiin sidottua, toimintaa ohjaavaa teoriaa. (Edelson 2002, 118–119.)

2.1 Kehittämistutkimus opetusalan tutkimusmenetelmänä

Kehittämistutkimuksen asema menetelmänä on vakiintunut opetuksen tutkimuksessa 2000-luvulla. Opetusalalla kehittämistutkimus on tutkimuspohjaista kehittämistä, joissa kehittämistarpeet nousevat esiin autenttisista opetustilanteista. (Pernaa 2013, 10–11.) Kehittämistutkimuksessa kehittäminen ja tutkiminen muodostavat yhdessä tutkimuksen teoreettisten ja empiiristen vaiheiden syklisen prosessin (Edelson 2002, 107; Kananen 2012, 19; Pernaa 2013, 12; Wang & Hannafin 2005, 8). Kehittämistutkimuksen syklinen luonne on verrattavissa kehittämisen ja päätöksenteon *spiraalimalliin*. Kehittämistoiminnassa otetaan tällöin huomioon toiminnan inhimilliset, sosiaaliset ja kulttuuriset piirteet, jonka vuoksi toiminnassa tapahtuu jatkuvaa arviointia, pysähtymistä ja paluuta sekä sisältöjen ja kehittämistavoitteiden uudelleensuuntaamista ja tarkentamista. (Salonen 2013, 13–14.)

Opetuksessa havaittua kehittämistarvetta pyritään kehittämään iteratiivisesti, joustavasti ja vuorovaikutuksellisesti. Kehittämisprosessi on *iteratiivinen*, mikä viittaa prosessin sykliseen luonteeseen: ongelma-analyysin, kehittämistuotoksen valmistamisen ja testaamisen toistuviin tutkimusvaiheisiin. Joustavuudella tarkoitetaan kehittämissuunnitelman mukautuvuutta kohdattaessa muutostarpeita. Vuorovaikutus tarkoittaa tutkijan ja kehittämisprosessin sekä kohderyhmän välistä dialogisuutta. (Wang & Hannafin 2005, 4.)

Kehittämistutkimuksen syklien määrä riippuu muun muassa tutkimuksen mittakaavasta. Tässäkin tutkielmassa toteutettava kaksisyklinen kehittämistutkimus etenee Akselan ja Pernaan (2013, 186) esittelemien kuuden vaiheen kautta:

1. *teoreettinen ongelma-analyysi*
2. *ensimmäinen empiirinen ongelma-analyysi*
3. *ensimmäinen kehittämisvaihe*
4. *toinen empiirinen ongelma-analyysi*
5. *toinen kehittämisvaihe*
6. *raportointi.*

Teoreettisessa ongelma-analyysissä perehdytään tutkimusaiheen kirjallisuuteen sekä kartoitetaan lisätutkimuksen tarvetta. Ensimmäisessä empiirisessä ongelma-analyysissä eli tarveanalyysissä täydennetään tutkimuskirjallisuudesta esille nousseita tutkimustarpeita. Edellisten vaiheiden pohjalta luodaan kehittämissuunnitelma ja tuotetaan ensimmäisen kehittämisvaiheen kehittämistuotos. Toisessa empiirisessä ongelma-analyysissä kehittämistuotosta testataan ryhmällä, jolle se on suunnattu. Testauksen aikana tehdyn arvioinnin pohjalta tuotosta jatkokehitetään toisessa kehittämisvaiheessa. Molemmat kehittämissykliä koostuvat siis jatkuvan arvioinnin, kehittämisen ja raportoinnin toistuvista vaiheista. (Aksela & Pernaa 2013, 185–186; Pernaa 2013, 17.)

2.2 Tutkimuskysymys

Tässä tutkielmassa tutkitaan lukion *Media ja kuvien viestit* (KU3) -kurssin opiskelijoiden mediataitojen kehittämistä ja kehittymistä viiden mediataitovalmiuden kautta. Tutkimuskontekstina toimii opetustilanteessa fyysinen luokkahuone sekä Tabletkoulun virtuaalisen oppimisympäristön kurssisisältö, joka on myös tutkimuksen kehittämistuotos. Ongelma-analyysi on muodostettu kirjallisuuden ja empiirisen testauksen pohjalta. Tabletkoulu on kaupallinen oppimisympäristö, joka sisältää

kurssin opetusmateriaalin ja jonne käyttäjä pystyy vuorovaikutteisesti luomaan ja tuomaan sisältöä omalla käyttäjätunnuksellaan.

Tutkielmassa ei siis tarkastella kehittämistuotosta eli kurssisisältöä, vaan sen opetuskäytön myötä muuttuvia mediataitoja. Kehittämistuotos on työväline mediataitojen muuttumisen tutkimisessa. Varsinainen tutkimuskysymys on:

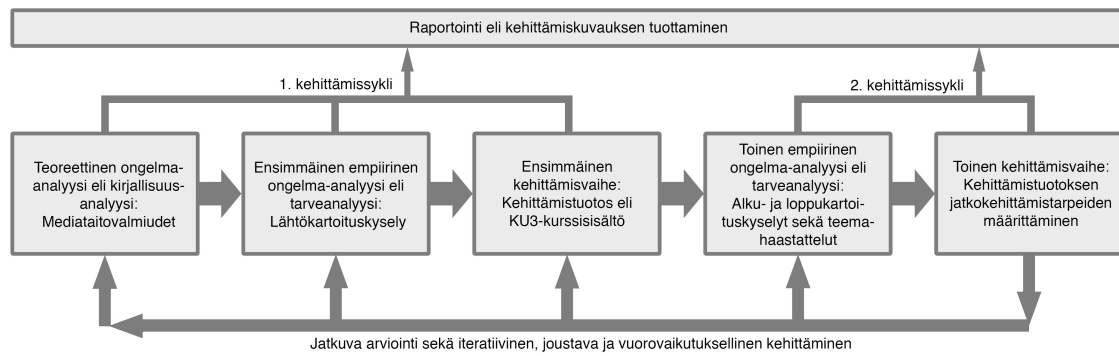
Miten opiskelijan mediataitojen funktionaaliset, praktiset, kriittiset, emansipatoriset sekä omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet muuttuvat kehitetyn KU3-kurssisisällön opetuskäytön myötä?

2.3 Menetelmän hyödyntäminen tässä tutkielmassa

Tutkielmassa tutkimusmenetelmä on Akselan ja Pernaan (2013, 185–186) sekä Pernaan (2013, 15–16) esittämää mallia mukaileva kaksisyklinen kehittämistutkimus. Tutkimus muodostuu seuraavista kuudesta vaiheesta, jotka esitetään kuviossa 1 (s. 12) *Tutkielman kehittämistutkimuksen vaiheet*.

1. Teoreettinen ongelma-analyysi eli kirjallisuusanalyysi, jossa kartoitetaan, mitä on tutkittu ja mitä olisi tärkeää tutkia lisää. Tästä muodostuu tutkimuksen teoreettinen viitekehys, jossa määritellään tutkimusta ohjaava käsitteistö. Tässä olennaisimpia ovat mediataitovalmiudet.
2. Ensimmäinen tarveanalyysi, joka täydentää kirjallisuuden pohjalta nousseita tutkimustarpeita, -mahdollisuuksia ja -haasteita. Tässä tutkimuksessa ensimmäinen tarveanalyysi muodostetaan mediataitoja kartoittavalla kyselyllä. Kartoituskyselystä saatu tieto on tutkimuksen toimintaa ohjaavaa tietoa mediataidoista, jonka pohjalta tehdään kehittämistuotos eli Tabletkoulun oppimisympäristön KU3-kurssisisältö.

3. Ensimmäinen kehittämisvaihe, jossa valmistetaan kehittämistuotos. Tutkimuksessa kehitetään virtuaalisen oppimisympäristön sisältö ja työskentelymenetelmät vastaamaan opiskelijoiden kartoituskyselyssä esille nousseita tarpeita mediataitojen kehittämiseksi. Kehittämistuotoksen eli KU3-kurssisisällön käyttö opetuksessa on konteksti, jossa opiskelijoiden mediataitoja kehitetään.
4. Toinen tarveanalyysi, jossa kehittämistuotosta käytetään kohderyhmän opetuksessa. Tutkimusaineistoa kerätään kyselylomakkeilla ja teemahaastatteluilla, joiden pohjalta arvioidaan opiskelijoiden mediataitojen kehittymistä. Kontekstisidonnainen kuvaileva tieto eli mediataitojen kehittymisestä oleva oppiainekohtainen tieto saadaan kehittämistuotoksella eli KU3-kurssisisällöllä tehtävästä interventiosta.
5. Toinen kehittämisvaihe, jossa täydennetään tutkimuksen viitekehyksenä ollutta teoriatietoa sekä määritellään jatkokehittämistarpeet kehittämistuotokselle. Laadullisen aineiston analyysissä käytetään teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, jossa aineistolähtöisesti teorian ohjaamana syvennetään jo olemassa olevaa teoriaa. Muodostettu syventävä teoria ohjaa jatkokehittämistarpeiden määrittämistä.
6. Raportointi eli kehittämiskuvauksen tuottaminen, jossa kuvaillaan mediataitovalmiuksien kehittymistä. Raportointi käsittää myös tutkimuksen aikana tehdyn kuvauksen sen toteutuksesta.

Kuvio 1. Kehittämistutkimuksen vaiheet tässä tutkielmassa

Tutkimuksen toteutusta koskevista luvuista 5 ja 6 tuodaan yksityiskohtaisemmin esiin tutkimuksen kulku ja edellä esitellyt vaiheet. Tässä tutkimuksessa noudatetaan yleisiä tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita.

3 MEDIAKASVATUS

Sana *media* tarkoittaa kaikkia niitä välineitä ja tapoja, joiden avulla ihminen viestii (Issakainen 2004, 77). Yhteiskunnallisessa keskustelussa *media*-sana kattaa monta muutakin asiaa, vaikka ne eivät välttämättä täytä viestin välittämiseen keskittyvää määritelmää ja merkitystä (Hoechsmann & Poyntz 2012, 1). Esimerkiksi pelien pohjimmainen tarkoitus ei ole välittää viestiä, mutta niiden katsotaan kuitenkin olevan mediaa käytäntöjensä vuoksi. Ytimekkäästi sanottuna media määritellään välineinä, joilla viestitään ja vastaanotetaan viestejä sekä niiden välineiden ympärille muodostuneita sisältöjä ja käytäntöjä (Henriksson & Pentikäinen 2006, 8). Mediakasvatuksessa näitä median välineitä, sisältöjä ja käytäntöjä opitaan ja opiskellaan eri näkökulmista.

Mediakasvatuksen pyrkimyksenä on kehittää tiettyjä taitoja ja osaamisalueita, mediataitoja (OPM 2007, 13–14; Salokoski & Mustonen 2007, 111). Mediataitojen eli ajattelu- ja toimintavalmiuksien oppiminen on tärkeää informaalin, omaehtoisen mediakuluttajuuden kannalta (Sintonen 2012, 64). Mediakasvatus tapahtuu formaalin, virallisen, oppimisen piirissä (OPM 2007, 12), mutta mediasta opitaan myös informaalisti eli tahattomasti ilman varsinaisia tavoitteita (OPH 2011, 7). Informaalin oppimisen vaikutus voidaan nähdä muun muassa yksilöiden tietoudessa teknologiasta, mediasta ja niiden kulttuurisesta merkityksestä (Nyyssölä 2008, 49, 108). Hurme, Nummenmaa ja Lehtinen (2013, 13) tuovat esiin lukiolaisten tieto- ja viestintäteknologista osaamista selvittävässä tutkimuksessaan, että tuloksiin vaikuttaa informaalissa käytössä opittu tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen. Informaalin, arkioppimisen keinojen tuominen mediakasvatuksen formaaliin opetukseen on merkittävää mielekkään pedagogiikan kehittämisen kannalta (OKM 2013b, 30).

Koulukontekstissa mediakasvatuksen tavoitteena on kasvattaa aktiivisia, kriittisiä ja luovia median käyttäjiä (Buckingham 2003, 4; Kupiainen & Sintonen 2009, 29; Korhonen 2010, 22). ”Mediakasvatukseen kuuluvat mediaesitysten ja -kulttuurin analyysi ja arvioiminen, omien mediaesitysten tuottaminen sekä nämä osa-alueet yhdistävä analyttinen tuottaminen” (Kupiainen & Sintonen 2009, 28). Kuitenkin Kupiainen ja Sintonen (2009, 28–29) mukaan 2000-luvun Suomessa mediakasvatuksen toteuttaminen on hajanaista huolimatta sen sisällymisestä valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. He näkevät syynä tähän opettajien kokeman oman teknisen osaamisen sekä mediakasvatuksen toteuttamisen menetelmien puutteet. Lisäksi Buckinghamin (2003, 153) mukaan mediakasvatuskontekstissa ei ole huomioitu informaalia medialähtöistä tietoa ja kokemusta opetuksen voimavarana.

Kouluopetuksessa mediakasvatuksen tiedolliset ja taidolliset sisällöt rikastavat opetuksen didaktisia ja pedagogisia käytäntöjä tuoden uusia näkökulmia opetukseen (Nyyssölä 2008, 15). Kupiainen ja Sintonen (2009, 31) näkevät mediakasvatuksen tavoitteellisenä vuorovaikutuksena, jonka osapuolina toimivat mediakasvattaja ja -kulttuuri sekä medioituneessa kulttuurissa kasvava yksilö. Mediakasvatus auttaa ymmärtämään media- ja populaarikulttuurin muotoa ja rakennetta sekä niiden tuottamia merkityksiä (Nyyssölä 2008, 15). Erstadin (2010, 15) mukaan yksi mediakasvatuksen päätavoitteista onkin ”tehdä näkyväksi ja reflektoida nykymediakulttuurin vaikutusta niin analogisissa kuin digitaalisissa medioissa”. Sintonen (2012, 64) näkee digitaalisen kulttuurin ja sosiaalisen median muodostuneen osaksi 2010-luvun mediakasvatuksen kasvatuksellista ja opetuksellista tavoitetta. Digitaalisessa mediakulttuurissa nivoutuu yhteen aiempien mediamuotojen ominaisuuksia ja sen avulla ilmaistaankin asioita, joissa ilmenee menneisyyden vaikutus, mutta samanaikaisesti digitaalista mediakulttuuria käytetään uusien ilmaisumuotojen ja normien esitysalustana ja -välineenä (Sintonen 2012, 10).

3.1 Mediakasvatuksen käsitteistöä

Tekstin luonteelle on ominaista monimuotoisuus; esimerkiksi kirjoituksella on aina myös visuaalinen muoto. Tekstin käsite ei kuitenkaan tarkoita vain kirjoitettua tekstiä ja siksi sen sijaan olisi tarkoituksenmukaisempaa käyttää käsitettä *mediateksti*, jolla tarkoitetaan kaikkea merkitystä välittävää informaatiota. Minkä tahansa merkityskokonaisuuden voidaan tulkita olevan mediateksti. (Kotilainen 1999, 40; Mikkola, Koskela, Haapamäki-Niemi, Julin, Kauppinen, Nuolijärvi & Valkonen 2006, 12.) 2000-luvun digitalisoituminen ja sitä edeltänyt kehitys onkin tuottanut laajan määrän uusia multimodaalisia tekstimuotoja. Multimodaalisuus tarkoittaa tekstielementtien, kuten audion, kuvan, liikkuvan kuvan ja performatiivisen toiminnan, yhdistelmiä. Koulussa perinteinen tekstikäsitteily ei ole multimodaalinen, vaan se ilmenee enemmänkin informaalin oppimisen piirissä, populaari- ja mediakulttuurin käytännöissä. (Herkman & Vainikka 2012, 36, 39; Kupiainen & Sintonen 2009, 69–70; OPH 2011, 7.)

Mediatekstillä on vain vuorovaikutuksen kautta syntyvä merkitys. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan mediatekstin, tuottajan ja lukijan välistä kommunikointia, jossa syntyy merkityksiä. Lukeminen on näistä merkityksistä syntyvien merkitysrakenteiden hallintaa. Mediatekstin lukemisessa tärkeää ei ole vain ymmärtää lukemaansa, vaan nähdä tekstin syntymiseen vaikuttaneet tekijät, kuten miten merkitykset syntyvät, kuka ne synnyttää ja mitä tarkoitusta varten. (Kupiainen & Sintonen 2009, 97–99; Lankshear & Knobel 2011, 22.) Lukutaidot ovatkin siis sosiaalisia konstruktioita, joissa yhteiskunnassa vallalla olevat arvot ja normit tuodaan esiin ja toiset jätetään pois. Kyetäkseen arvioimaan tekstiä yhteiskunnallisen vallankäytön välineenä yksilön on ymmärrettävä tekstien ja lukutaitojen luonne sosiaalisesti rakennettuina kokonaisuuksina. Tämän lisäksi on olennaista oivaltaa, että lukutaito on kulttuurisidonnaista: yksilön lukutaitoihin vaikuttaa sosiaalistuminen siihen kulttuuriin, jossa hän elää. (Herkman & Vainikka 2012, 36; Lankshear & Knobel 2011, 18; Nyyssölä 2008, 74–76.) Opetussuunnitelman perinteinen käsitys lukemisesta perustuu pitkälti perinteiseen käsitykseen lukemisesta sanan ymmärtämiseen liittyvänä yksilötason

psykologisena prosessina (Herkman & Vainikka 2012, 39; Lankshear & Knobel 2011, 31).

“Käsitteenä medialukutaito painottaa mediaympäristöä kaikenlaisen median sisältävänä kokonaisuutena sekä erityisesti sisältöjen ja mediakulttuurin kriittistä ymmärtämistä ja omaa ilmaisua ja tekemistä” (OKM 2013a, 22). Medialukutaito on sekä formaalin että informaalin kasvatuksen summa. Median kieltä, medialukutaitoa, opitaan äidinkieleen verrattavissa olevilla konventioilla kasvettaessa mediakulttuurin ympäröimänä. Medialukutaidon käsitteessä sidotaan yhteen kuluttaminen sekä median tuottaminen, ja ne tunnustetaan yhtä merkityksellisiksi osiksi medialukutaitoa. (Hoechsmann & Poyntz 2012, 15–16.) Medialukutaitoa paljon tutkineen Buckinghamin (2008, 154–156) medialukutaidon neljä olennaista osaa auttavat ymmärtämään käsitteen laajuutta; medialukutaidon perustava käsitteellinen viitekehys muodostuu esittämisen tapojen, kielellisten rakenteiden sekä muiden ja oman sisällön tuottamisen ymmärtämisestä sekä yleisötietoisuudesta. Digitaalisen kulttuurin myötä medialukutaidon käsitteen rinnalla on otettu käyttöön digitaalinen lukutaito, joka korostaa digitalisoituneen kulttuurin reaaliaikaisuutta, nopeutta, yhteistoiminnallisuutta, avoimuutta ja julkisuutta (OKM 2013a, 22; Sintonen 2012, 67).

Lukeminen on siis moniulotteinen ja -suuntainen tapahtuma eikä rajoitu vain kirjallisen tekstin ymmärtämiseen (Erstad 2010, 17; Kupiainen & Sintonen 2009, 31). *Kirjoittamisen* käsitteeseen liittyy suomen kielessä samanlaisia poissulkevia merkityksiä kuin lukemiseen (Kupiainen & Sintonen 2009, 31). Siksi mediakasvatuksessa tarkoituksenmukaisempaa onkin puhua *tuottamisesta* kuin kirjoittamisesta ja *kuluttamisesta* kuin lukemisesta viitattaessa mihin tahansa mediatekstiin (Kotilainen & Rantala 2008, 22). Mediatekstien kriittinen kuluttaminen ja tuottaminen ovat medialukutaidon perusta ja yhtä merkityksellisiä medialukutaidon prosessissa (Hoechsmann & Poyntz 2012, 16). Edellä esiin tuotujen seikkojen, kuten kielen poissulkevien merkitysten vuoksi tässä tutkielmassa käytetään medialukutaidon sijaan käsitettä *mediataito*. Mediataidon käsite on kuvaavampi ja kattavampi, mistä kertoo

muun muassa asiantuntijaorganisaatioiden kyseisen käsitteen käytön yleistyminen viime vuosikymmenen aikana (Herkman 2007, 48).

3.2 Mediataito

Kuten jo aiemmin mainittiin, mediakasvatuksen pyrkimyksenä on kehittää tiettyjä taitoja ja osaamisalueita, mediataitoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2014b, 3) muistiossa koskien lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa todetaan mediaosaamisen perustaitojen sekä kriittisen tiedonarvioinnin olevan olennainen osa yksilön tietoyhteiskuntataitoja, joita lukio-opetuksessa tulisi pyrkiä kehittämään. Opetusministeriön (2007, 13–14) selvityksessä mediataito käsitteen alle luetaan sekä medialukutaito, mediakielitaito että mediaosaaminen. ”Mediataitojen ja -osaamisen keskiössä on vahvistunut toimijuus ja persoona, joka hallitsee erilaisia mediaympäristöjä ja viestintätilanteita” (OPH 2011, 9). Mediaosaaminen tarkoittaa yksilön mediataitovalikoimaa ja sen tarkoituksenmukaista käyttöä tilannekohtaisesti. (OPH 2011, 9.)

”Mediataidot ja -osaaminen on yksilön ymmärrystä mediasta ja sen toiminnasta yhteiskunnassa ja omassa elämässä, edellämäinittujen avainalueiden hallintaa ja tiedon soveltamista käytäntöön” (OPM 2007, 14). Mediataidon perusteisiin kuuluu median välittämien merkitysten ymmärtäminen, median symbolisten ja esteettisten ilmaisumuotojen käyttäminen sekä lähdekriittisyys mediavuorovaikutuksessa. Kehittyneempiä taitoja ovat mediasisältöjen vertailu, arviointi, abstrahointi, analyysi sekä median luovan käyttö. Mediataidot sisältävät tiettyjä valmiuksia: funktionaalisia, praktisia sekä kriittisiä valmiuksia. Näihin voidaan vielä lisätä emansipatoriset sekä omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet. (OPM 2007, 14.)

Tekniskäytännöllisellä tasolla saavutetaan funktionaaliset valmiudet eli mitä mediaympäristössä voi tehdä tietoteknisten välineiden avulla (Jaakkola 2010, 54). Praktisilla valmiuksilla tarkoitetaan kykyä suunnitella, arvioida ja soveltaa käytettyä

mediaa. Kolmas kriittisen toiminnan taso sisältää kriittisen ymmärryksen ja arvioinnin mediasta yhteiskunnallisena ja kaupallisena ilmiönä. Jaakkolan (2010, 55) mukaan kriittinen valmius sisältää myös yksilön valmiuden media-eettisten kysymysten pohdintaan. Median ja opitun tiedon soveltamisen valmiudet ovat emansipatorisia valmiuksia, joiden myötä yksilö tiedostaa muutoksen tarpeen ja mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskuntaan ja mediaan aktiivisena kansalaisena. Omaehtoisuus on osa digitaalisen kulttuurin osallistavia käytäntöjä, joilla rakennetaan kulttuurin eettistä kestävyyttä (Sintonen 2012, 64). Opetusministeriön käyttämä käsite *yhteisölliset valmiudet* vastaa Jaakkolan (2010, 54–55) luokittelun mukaista kontekstuaalis-ilmmaisullista ulottuvuutta, jossa käyttäjä on tietoinen digitaalisesta minästään vuorovaikutuksessaan yhteisössä; tätä voidaan kutsua yleisötietoisuudeksi. (OPM 2007, 14; Herkman 2007, 11.)

Edellä esitetyn kaltaisia mediataitojen luokitteluja erilaisiin valmiuksiin ovat tuoneet esille myös muun muassa Lankshear ja Knobel (2011) ja Herkman (2007, 48). Luokitteluissa toistuvat samankaltaiset kuluttamiseen, tuottamiseen ja kyvykkyyteen liittyvät osa-alueet eri tavoilla painotettuina. Mediataitojen ja -osaamisen tutkimuksessa esiintyykin usein jonkin edellä mainitun kaltainen luokitteleva viitekehys (esim. Buckingham 2003; Kupiainen & Sintonen 2009; Suoninen 2004). Tässä tutkielmassa noudatetaan jatkossa mediataidollisia valmiuksia käsiteltäessä Opetusministeriön (2007), Jaakkolan (2010) ja Sintonen (2012) kirjoituksista muodostettua synteesiä.

3.3 Mediakasvatus lukion opetussuunnitelmassa

Valtioneuvoston asetuksessa lukiolaista edellytetään opetuksen mahdollistavan opiskelijan hyvien tietoyhteiskuntataitojen kehityksen sekä hallitsemaan mediaosaamisen perustaidot (Finlex 2002). Aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja eheyttävät opetusta. Aihekokonaisuuksien tarkoituksena on jokaisessa oppiaineessa sisällyttää opetukseen yleisiä kasvatuksellisia ja

koulutuksellisia päämääriä, joilla pyritään vastaamaan yhteiskunnallisiin koulutushaasteisiin. Aihekokonaisuudet ovat samalla myös ajankohtaisesti tärkeitä arvokannanottoja. (OPH 2003, 24–25.)

Lukion opetussuunnitelman yksi aihekokonaisuuksista on *viestintä- ja mediaosaaminen*, jota opetukseen ja toimintaan integroimalla syvenyy opiskelijan ymmärrys median merkityksellisyydestä kulttuurissamme ja sen keskeisestä asemasta siinä (OPH 2003, 29). Aihekokonaisuudessa keskeistä on opiskelijan ohjaaminen media-aktiivisuuteen ja vuorovaikutukselliseen toimintaan. Median vaikutusmahdollisuuksien ja yhteisöllisyyden ymmärtäminen, kriittinen medialukutaito ja tietoturvallisuus ovat myös olennainen osa viestintä- ja mediaosaamisen aihekokonaisuutta. (OPH 2003, 29.)

Lukiossa jokaisen oppiaineen tulisi huomioida media, sen käyttämät sisällöt, tekniikat, materiaalit ja ympäröivä mediakulttuuri. Opetuksessa tulisi pyrkiä täyttämään viestintä- ja mediaosaamisen aihekokonaisuudelle asetetut tavoitteet:

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa riittävät viestien tulkinta- ja vastaanottotaidot: hän oppii mediakriittisyyttä valinnoissa ja mediatekstien tulkinnoissa sekä kuluttajan tarvitsemia yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja*
- *osaa käsitellä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä: hän oppii vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään*
- *saa paremmat vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaidot*
- *pystyy tuottamaan mediatekstejä ja monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan*
- *tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä ja välittäessään niitä tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä, harjaantuu käyttämään mediaa opiskeluun liittyvissä vuorovaikutustilanteissa sekä tiedonhankinnassa ja -välittämisessä*
- *tuntee median toimintaan vaikuttavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä*
- *saa tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista. (OPH 2003, 29.)*

Viestintä- ja mediaosaamisen aihekokonaisuuden edellyttämät sisällöt löytyvät myös joistakin lukion oppiainekohtaisista opetussuunnitelmista, kuten äidinkielen (esim. Äi4,

ÄI9), musiikin (esim. MU4) ja kuvataiteen kurssisisällöistä. Etenkin kuvataiteen valinnainen kurssi *Media ja kuvien viestit* (KU3) käsittelee aihekokonaisuuden nimeämiä teemoja laajasti. (OPH 2003.)

3.4 Mediakasvatus lukion kuvataideopetuksessa

Laitisen (2007, 67) mukaan visuaalinen ympäristö muodostuu taiteesta, muotoilusta ja arkkitehtuurista sekä enenevässä määrin virtuaalisuudesta ja median tuottamista kuvista. Opetuksessa tulisi ottaa huomioon tämä muuttunut visuaalinen ympäristö eli mediakulttuurin digitalisoituminen ja siihen liittyvät ilmiöt, jotka ovat merkittävässä roolissa yhteiskunnassamme (Sintonen 2012, 10). Digitaalisen teknologian opetuskäytön omaksuminen on kuitenkin hidasta (Ilomäki & Lakkala 2011, 72). Vaikka mediaosaamisen tavoitteiden tulisi kulkea aihekokonaisuutena läpi koko opetuksen, valitettavan usein syvälinen perehtyminen visuaaliseen kulttuuriin ja mediaan tapahtuu vain yksittäisten lukiokurssien yhteydessä (Laitinen 2007, 67). Lukion kuvataideopetuksessa mediakasvatus pyrkii yleisen mediaosaamisen eli median vastaanottamisen, tulkinnan ja tuottamisen tietojen sekä taitojen kehittämiseen (Lipponen 2007, 51).

Kuvataiteen opetuksessa taiteen kuvastojen lisäksi voidaan luontevasti käsitellä niin koko kulttuurin kuin median kuvastoja (Laitinen 2007, 64). Kuvataiteen opetussuunnitelmassa (OPH 2003, 200) opetuksen yleisinä tavoitteina on mediaosaamisen osalta mediakulttuurin ja sen vaikutusten ymmärtäminen sekä mediatuotannon ja -teknologian mekanismeihin ja tuottamiseen tutustuminen. Opetuksessa tulee ohjata opiskelijaa myös esteettisten ja eettisten arvovalintojen pohdintaan ja perustelemiseen erilaisilla elämänalueilla, kuten suhteessa mediaan. Koska tämä tutkielma keskittyy lukion kuvataideopetuksen syventävään *Media ja kuvien viestit* -kurssiin (KU3), esitellään seuraavaksi kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen*
- *ymmärtää kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa*
- *oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisunsa välineenä*
- *oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan.*

Keskeiset sisällöt

- *kuva mediassa: kuvajournalismi, mainonta, viihteen kuvat, populaarikulttuuri, sarjakuva, www-sivujen ja tietokonepelien kuvailmaisuus*
- *graafinen suunnittelu: taitto, typografia, kuvan muokkaus- ja siirtomenetelmät*
- *mediakuvien aatekriittinen ja kulttuurinen tarkastelu eri aikoina, paikoissa ja osakulttuureissa*
- *valokuva mediassa*
- *elokuva ja video: perinteinen ja uudistuva kuvakerronta*
- *visuaalisuus tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa. (OPH 2003, 202.)*

Yksilön tuottaessa ja tulkitessa erilaisia mediasisältöjä hän oppii tiedostamaan ympäröivän todellisuuden yhteiskunnallisina ja kulttuurisina konstruktioina. Mediaesitykset ovat olennainen osa kulttuurista merkityksenmuodostamista. (Kupiainen & Sintonen 2009, 128.) KU3-kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään ”kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa” (OPH 2003, 202) sekä havaitsemaan ja analysoimaan median esittämän maailman suhdetta ympäröivään todellisuuteen ja siihen kulttuuriin, jossa hän elää.

Nykyisessä mediakulttuurissa luova tuottaminen ja mediaa kuluttava toiminta sekoittuvat. Tämä kuluttamisen ja luomisen vuorovaikutus mahdollistaa yksilön uudenlaisen kulttuurisen aktiivisuuden. (Willis 2000, 124–125.) Luovan tekemisen ja mediakulutuksen myötä yksilö muuttaa käsitystään itsestään ja ympäröivästä maailmasta (Kupiainen & Sintonen 2009, 132). KU3-kurssin tavoitteina onkin, että oppilas ”oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan” sekä ”oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita - - oman ilmaisunsa välineenä” (OPH 2003, 202). Kurssi pyrkii lisäämään mahdollisuuksia mediakulttuuriin osallistumiseen ja motivoimaan merkityksenantoa opiskelijan oman tekemisen kautta. Tiedostavan

tuottajuuden saavuttaminen edellyttää kriittistä vastaanottamista ja oman ilmaisun painottamista (Kupiainen & Sintonen 2009, 128–129).

3.5 Mediakasvatus opetussuunnitelmauudistuksessa

Parhaillaan meneillään olevassa lukion opetussuunnitelmauudistusta koskevassa keskustelussa mediakasvatuksen rooli näyttäytyy lähinnä tekniskäytännöllisen ja kriittisen mediataitovalmiuden näkökulmasta. Tämä ilmenee muun muassa Opetus- ja kulttuuriministeriön *Tulevaisuuden lukio* -selvityksessä (2013b), jossa käsitellään vuonna 2016 voimaan astuvan lukiokoulutuksen opetussuunnitelmauudistuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa. ”Koulutuksessa ehdotetaan vahvistettavaksi erityisesti kokonaisuuksien hallintaa, oppimisen taitoja - - tiedon hankinta- ja hallintataitoja, tietoteknisiä käyttö- ja soveltamistaitoja sekä taitoa ilmaista itseänsä kirjallisesti ja suullisesti myös muilla kielillä kuin opetuskielellä sekä taiteen keinoin” (OKM 2013b, 33).

Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisussa (Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta. Liikenne- ja viestintäministeriö 2011, 38) digitalisoituneen yhteiskunnan kehittymisen kannalta tärkeiksi toimenpide-ehdotuksiksi esitetään tieto- ja viestintätekniikan integroimista osaksi koulujen toimintakulttuuria ja mediataitojen sisällyttämistä suomalaiseen koulutusjärjestelmään. Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle (2011, 16) tulevaisuuden kannalta merkittävänä nähdään mediakasvatustietoisuuden lisääminen koulutuksessa sekä visuaalisten, monimediaisten ja yhteisöllisten toimintatapojen tuominen koulutukseen ja opetukseen.

Viimeaikaisessa keskustelussa koskien opetussuunnitelmauudistusta painotetaan monilukutaidon käsitettä, jonka katsotaan olevan laaja-alaista oppiainerajat ja eri tiedonalat ylittävää lukutaitoa. Lukutaito tulkitaan tässä, kuten jo aiemmin on todettu, ymmärtämisen lisäksi mediatekstien tuottamiseksi eri tavoin ja välinein eli

multimodaalisesti. (Sinko 2013.) Monilukutaidon käsite kattaa tässä luvussa käsitellyt lukutaitojen muodot.

4 OPPIMINEN VIRTUAALISISSA YMPÄRISTÖISSÄ

Tieto- ja viestintäteknikan (TVT) opetuskäytön tutkimuksessa on viime vuosina korostunut yhteisöllinen toiminnallisuus ja oppiminen, sillä merkitykselliseksi oppimiselle ja asiantuntijuuden kehittymiselle koetaan sosiaalinen vuorovaikutus ja osallistuva toiminta. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa luodaan uutta tietoa, ei ainoastaan välitetä olemassa olevaa tietoa eteenpäin. Uuden tiedon luomista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tukee kehittynyt tietoverkkoteknologia, joka mahdollistaa yhteisöllisyyteen perustuvien oppimisympäristöjen käytön opetuksessa. (Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö 2006, 121–122.)

Tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttö ja sosiaalinen media ovat olennainen osa mediakasvatusta. Ne tuovat mukanaan uudenlaisen opetus- ja oppimiskulttuurin: oppimisesta tulee entistä enemmän ryhmä- ja toimintasuuntautunutta yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen lisääntymisen myötä. Vuorovaikutteisempaa viestinnästä tekevät muun muassa sosiaalisen median tarjoamat työkalut ja menetelmät. (Wuorisalo 2010, 88–89.) Suomen Lukiolaisten Liiton (2013, 62–63) tutkimuksen mukaan 49% lukiolaisista ei koe, että sosiaalisen median potentiaalia hyödynnettäisiin riittäväällä tavalla opetuksessa ajatellen sen muutoin keskeistä roolia nuorten kulttuureissa. Sähköisten materiaalien ja ohjelmien hyödyntäminen opetuksessa koetaan liian vähäiseksi vastaajista 40%:n mielestä. 55% haluaisi käyttää enemmän sähköisiä oppimateriaaleja, ja vielä suurempi osa uskoo niiden käytön edistävän oppimista ja lisäävän opiskelun mielenkiintoisuutta sekä motivaatiota opiskeluun. Ehdoton enemmistö (83%) suhtautuu myönteisesti sähköisiin oppimateriaaleihin. Tutkimuksessa oletetaan lukiolaisten haluavan päivitettyjä oppimisympäristöjä ja -materiaaleja, jotka ovat osa heidän arkeaan ja

toimintatapojaan. (Suomen Lukiolaisten Liitto 2013, 63.) Sosiaalinen media TVT:n kehityksen jatkumona mahdollistaakin järjestelmällisen tiedon rakentumisen yhteistoiminnallisessa oppimisessa. Samalla se lisää intensiivistä vuorovaikutusta. (Merilampi 2014, 110.)

Käyttämällä tieto- ja viestintätekniikkaa tarkoituksenmukaisesti on mahdollista syventää oppimisprosessia (Hurme, Nummenmaa & Lehtinen 2013, 26). Eri kouluasteilla TVT:n käyttäminen rajoittuu usein kuitenkin vain tiedon hakemiseen, jolloin ”tietotekninen ympäristö ei tule opiskelijoiden yhteisöllisiä hankkeita, kuten tiedon tuottamista” (Lakkala & Ilomäki 2013, 35). Hurme ym. (2013, 27) mukaan tieto- ja sisältötavoitteiden lisäksi opetuksessa tulisi tuoda esiin oppimisen taitotavoitteet, joihin he listaavat muun muassa TVT:n monipuolisen käytön opiskelijan omassa toiminnassa ja yhteisöllisen työskentelyn ohjaamisessa. Heidän mukaansa pelkkä välineteknologinen osaaminen ei johda syvällisiin oppimisprosesseihin, vaan keskeisenä tavoitteena tulisi olla opiskelijan omaehtoinen sitoutuminen tiedonmuodostamisen prosessiin.

4.1 Sosiaalinen media ja yleisöys

Sanastokeskus TSK:n (2010) määritelmän mukaan sosiaalinen media on ”tietoverkkoja ja tietotekniikkaa hyödyntävä viestinnän muoto, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita”. Sosiaalisen median käsite koetaan kuitenkin mediakasvatusta koskevassa kirjallisuudessa usein epämääräiseksi, kuten Matikaisen (2011, 22) tekstistä käy ilmi. Tässä tutkielmassa sosiaalinen media määritellään Sanastokeskuksen sekä Hintikan (2014) sisällöllisten kriteerien kautta: sosiaalisen median käsitteellä viitataan sovelluksiin ja palveluihin, jotka mahdollistavat käyttäjien välisen kommunikaation sekä käyttäjien sisällön tuottamisen tietoteknisin välinein. Sosiaalisen median käsite yleistyi vuonna 2011 (Rongas 2011), vielä vuonna 2007 esimerkiksi Hintikka (2007, 29) on kutsunut edellä mainitut kriteerit täyttäviä palveluntarjoajia yhteisöpalveluiksi.

Voidaankin pohtia, onko Matikaisen kokemaan käsitteen epämääräisyyteen syynä palveluntarjoajien runsaus ja monipuolisuus: niitä kaikkia on mahdotonta nimetä. Juuri siksi ainoastaan sisällölliset kriteerit ovat merkityksellisiä sosiaalisen median käsitteen määrittelyssä.

Sosiaalisessa mediassa yleisön käsite on keskeinen, mutta ei ongelmaton. Se yhdistyy konnotaatioltaan vastaanottajuuteen eikä siis kuvasta internetin mahdollistamaa interaktiivisuutta (Buckingham 2008, 156). Sosiaalisessa mediassa onkin nähtävissä yhteiskunnallisen osallistumisen muutos: yleisöä ei nykyään enää nähdä vain vastaanottajan roolissa, vaan yleisö osallistuu aktiivisesti sisällön tuottamiseen ja jakamiseen (Matikainen 2011, 14; Napoli 2010, 8; Salo, Kankaanranta, Vähähyyppä & Viik-Kajander 2011, 26). Tietoisuus yleisönä olemisesta tarkoittaa ymmärrystä median käyttämisestä eri tavoilla ja erilaisten sosiaalisten ryhmien toimesta (Buckingham 2008, 156). Matikainen (2011, 31) toteaa sosiaalisen median yleisön roolin muuttuneenkin sisältöjä tuottavaksi, yhdisteleväksi ja jakavaksi. Virtuaaliset oppimisympäristöt rakentuvat samojen periaatteiden, toimintamallien ja työkalujen varaan kuin sosiaalisen median käytäntöyhteisöt, autonomiset yleisöt. Autonomisen yleisön käsitteellä viitataan yleisöyteen toimintamuotona eli sosiaalisen median yleisöön, joka on omaksunut interaktiivisen, liikkuvan sekä käyttäjälähtöisen sisällöntuottamisen roolin (Napoli 2010, 8; Pietilä & Ridell 2010, 480).

Sosiaalinen media muuttaa mediakasvatuksen näkökulmasta Wuorisalon (2010, 96) mukaan eniten median jakelua mahdollistaen nähdä ja kuulla tulemisen ilman sensuuria. Tämän vuoksi sosiaalista mediaa hyödyntävä mediakasvatus opettaa uudella tavalla velvollisuuksia ja vastuita. Koulussa sosiaalisen median tehokas ja merkityksellinen käyttö edellyttää mediakasvatukselle asetettavia selkeitä tavoitteita, jotka Wuorisalo (2010, 89) listaa seuraavasti:

- Kehittää kykyä näkemään medioiden tuottamien tarinoiden takana oleviin arvoihin ja intresseihin
- Kannustaa pohtivaan ajatteluun
- Opastaa tarkastelemaan ja tulkitsemaan asioita erilaisista näkökulmista

- *Auttaa tekemään perusteltuja valintoja ongelmia ratkaistaessa*
- *Osallistaa yhdessä tekemiseen ja aktiiviseen vuoropuheluun*

Opetushallituksen (2012, 4–5) antama suositus sosiaalisen median käytöstä opetuksessa tuo myös esiin edellä mainittuja tavoitteita. Wuorisalon ja Opetushallituksen esiin tuomiin tavoitteisiin voidaan katsoa tarpeelliseksi lisätä vielä: *kehittää yksilön omaa tiedostavaa sisällöntuottoa*, sillä omaehtoisen sisällöntuottamisen voidaan katsoa olevan olennainen osa mediataitoja. Tässä tutkimuksessa mediataitoja pyritäänkin kehittämään lisäämällä opiskelijan omaehtoisen sisällöntuottamisen keinoja. Sintonen (2012, 10–11) kokee tärkeäksi digitaalisen kulttuurin ja sosiaalisen median integroimisen luontevaksi osaksi formaalia koulun toimintakulttuuria. Tämän voidaan nähdä edesauttavan opiskelijalle merkityksellisten toimintatapojen muodostumisessa.

4.2 Virtuaalinen oppimisympäristö opetuksessa

Tietoverkkoon rakennettu oppimisympäristö on virtuaalinen oppimisympäristö, jossa ohjeet ja materiaalit ovat saatavilla digitaalisessa muodossa. ”Sisältö koostuu pääsääntöisesti hypertekstirakenteista, hypermediasta (erimuotoinen media, kuvat, ääni, teksti), linkeistä, keskustelualueista ja muista vuorovaikutuskanavista (sähköposti, chat) ja mahdollisesti vuorovaikutteisista, ohjelmoiduista sivuista ja tekstinkäsittelyohjelmista” (Jyväskylän yliopisto 2014). Yhteydenpito ja vuorovaikutus opettajan ja opiskelijoiden välillä tapahtuu tietoverkkojen kautta, jolloin käytetty virtuaalinen tila muuttuu yhteiseksi paikaksi. Virtuaalinen tila oppimisympäristönä ei silti sulje pois luokahuoneessa tapahtuvaa opetusta. (Jyväskylän yliopisto 2014.)

Hämäläinen ja Häkkinen (2006, 230) toteavat Dillenbourgin (1999), Häkkisen ym. (2004) sekä Scardamalian ja Bereiterin (1996) tutkimuksiin viitaten, että virtuaalisessa oppimisympäristössä teknologian hyödyntäminen parhaimmillaan tarjoaa mahdollisuuden sekä oman ajattelun että sosiaalisesti jaetun osaamisen kehittämiseen. Tämän vuoksi virtuaalisissa oppimisympäristöissä painotetaan

sosiaalista vuorovaikutusta sekä toiminnan osallistavuuden merkitystä niitä suunniteltaessa (Aarreniemi-Jokipelto 2011, 36–37). Ympäristöt, jotka perustuvat edellä mainittuihin seikkoihin, tukevat jaetun ymmärryksen ja uuden tiedon muodostumista. Niiden myötä toteutuvat muun muassa vaihtoehtoisten ratkaisujen tutkiminen ja kokeilu, kommunikointi sekä toiminnan jaettu arviointi ja itsearviointi. (Hämäläinen & Häkkinen 2006, 230.)

Opiskelijoiden omaehtoisessa ja sitoutuneessa oppimisympäristöjen käytössä sosiaalisen median eri välineillä on merkittävä rooli (Kiviniemi & Kurkela 2011, 131). Oppimisprosessi muotoutuu tällöin verkkoyhteisöllisiä työkaluja apuna käyttäen uudenlaiseksi oppimisen tilaksi, jota kutsutaan nimellä *personal learning environment* (lyh. PLE) (Aarreniemi-Jokipelto 2011, 37). Suomen Lukiolaisten Liiton tutkimuksessa (2013, 77) opiskelijat kokivat nykyiset virtuaaliset oppimisympäristöt kehittymättömiksi ja niiden vuorovaikutteisuuden puutteelliseksi. Samassa tutkimuksessa virtuaalisille oppimisympäristöille toivottaviksi ominaisuuksiksi he nimesivät muun muassa multimediatoiminnot sekä oman työskentelyn dokumentoinnin mahdollisuudet. Wuorisalon (2010, 97) mukaan laajat sosiaaliset verkostot sisältävät mahdollisuuden kehittyä oppimisympäristöiksi niiden sisältämien työkalujen, osallistavien sisältöjen ja helppojen kommunikaatiokeinojen ansiosta. Sosiaalisen median elämismaailmaa koskettavat sisällöt ja vaivaton kommunikointi tuovatkin mediakasvatukseen pohtivan ja keskusteleavan otteen (Wuorisalo 2010, 97).

4.3 Näkökulmia sisällöntuottamiseen

Tässä luvussa käsitellään sisällöntuottoa lähinnä mediakasvatuksen ja opiskelijan näkökulmasta. Tarkoituksena ei siis ole perustella tämän tutkielman puitteissa tehtyjä virtuaalisen oppimisympäristön sisällöllisiä ratkaisuja, vaan näkökulmana on tarkastella opiskelijan mediataitojen kehittymisen mahdollisuuksia lukion *Media ja kuvien viestit* (KU3) -kurssilla. Mediataitojen kehittymisen kannalta opiskelijan oma sisällöntuotto on keskeisessä roolissa. Tabletkoulun oppimisympäristöön tehdyistä niin

oppimateriaalisällöistä kuin opiskelijoiden kurssituotoksista olisi saanut oman päälukunsa, mutta ei ole tutkimuksen kannalta oleellista tarkastella sitä tässä. Tutkielman toteutusta koskevassa luvussa tuodaan kuitenkin ilmi olennaisimpia oppimateriaalin eli kehittämistuotoksen valmistamiseen vaikuttaneita näkökulmia.

Kupiainen (2013, 52) tuo esiin muutoksen mediataitojen painotuksessa: kriittistä ulottuvuutta ei painoteta mediakasvatuksessa enää yhtä paljon kuin luovaa sisällöntuottamisen ulottuvuutta. Kupiainen näkee tämän muutoksen lisäävän osallistavuutta ja tekevän käyttäjistä aktiivisia sisällöntuottajia. Buckingham (2006a, 44) toteaa luovan ulottuvuuden kehittämisen olevan edellytys syvemmän kriittisen ulottuvuuden saavuttamiseksi. Hän toteaa, että mediatuottamisen kokemus on itsessään merkityksellinen ja se edesauttaa itseilmaisun, vuorovaikutustaitojen sekä syvemmän kriittisen ymmärtämisen kehittymisessä. Myös Wuorisalo (2010, 96) näkee media-aineistojen tuottamisen mediakasvatuksen tärkeimpänä menetelmänä: media-aineistoja tekemällä opitaan muun muassa ympäristön havainnointia, dokumentointia ja monipuolisten julkaisujen tuottamista. Parhaimmillaan se mahdollistaa käyttäjän identiteetin vahvistumisen ja itseilmaisun kehittymisen (Wuorisalo 2010, 96).

Hoechsmannin ja Poyntzin (2012, 115) mukaan sisällön tuottaminen sisältää oppimisproessin sosiaalisen median käytännöistä eli siitä, miten mediatekstiä ja kieltä käytetään, miten ne toimivat suhteessa toimintaympäristöön sekä millaisia odotuksia mediasisältöjen tuottajilla ja yleisöllä on tietyistä esittämisen tavoista. Mediasisältöjen imitoimisen sijaan niitä tuotetaan muokkaamalla, usein parodioimalla tai ironisoimalla, mikä edellyttää tiettyjen kulttuuristen kerronnan koodien ja käytänteiden tuntemista. Mediasisältöjä tuottaessa yksilö siis osallistuu vuoropuheluun, joka johtaa uusiin mediateksteihin. Yksilön tuottamat mediatekstit tekevät näkyväksi oppimisproessin, jossa esittämiseen käytettyjä tapoja ja koodeja on uudelleenjärjestetty samalla luoden uutta. (Hoechsmann & Poyntz 2012, 115.)

Sisällön tuotto on siis merkittävä osa mediataitojen kehittymistä ja olennaista mediakasvatuksessa. Sisällön tuottamisen myötä käyttäjä asettuu vuorovaikutukseen

niiden sosiaalisten ja kulttuuristen käytänteiden kanssa, jotka muodostavat yksilön elämismaailman todellisuuden. Mediaan tuotettu sisältö on kiinteä osa sosiaalista prosessia. (Hoechsmann & Poyntz 2012, 123.) Wuorisalon (2010, 95) mukaan yhteisen sisällöntuoton kautta avautuu uusia lähestymistapoja sosiaaliseen oppimiseen: verkossa julkaistuja sisältöjä voi jokainen paikasta riippumatta esimerkiksi kommentoida, jakaa ja reflektoida. Hän jatkaa tämän mahdollistavan oppimisen ja siihen sisältyvän vuorovaikutuksen siirtymisen ulos koululuokasta. Tabletkoulun KU3-kurssilla hyödynnetään sosiaalisen oppimisen keinoja yhteisöllisten prosessien avulla, jotka muun muassa käytettävä virtuaalinen oppimisympäristö mahdollistaa.

Sosiaalisessa mediassa toimiminen lisää verkottumista, sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä eivätkä käyttäjät siis ole perinteisen joukkoviestinnän tuottamia vastaanottajia, vaan potentiaalisia aktiivisia toimijoita esimerkiksi kommentoidessaan ja jakaessaan sisältöä (Hintikka 2014). Wuorisalo (2010, 95) nostaa sosiaalisen median opetuskäytön yhteydessä esille adjektiivin *helppous*: sisällöntuoton, mediamateriaalin jakamisen, kommunikaation, verkostoitumisen ja yhteistoiminnan tulee olla helppoa. Tämän mahdollistavat tiedot ja taidot useista erilaisista toimintatavoista ja tekniikoista sekä niiden soveltamisesta opetukseen ja oppimiseen. Myös Hintikka (2014) mainitsee helppokäyttöisyyden sosiaalisen median tunnuspiirteenä. Sen lisäksi hän listaa tunnuspiirteiksi nopean omaksuttavuuden, maksuttomuuden ja mahdollisuuden kollektiiviseen tuotantoon.

Matikainen (2011, 28) erottaa kolme käyttötapaa median, verkon ja sosiaalisen median käytössä: aktiivinen tuottaminen, jakaminen ja passiivinen seuraaminen. Näistä ei voida kuitenkaan johtaa suoraan selkeitä käyttäjäryhmiä, koska useimmat käyttäjät toimivat erilaisia käyttötapoja vaihdellen. Lisäksi käyttäjäkohtainen toiminta ja roolit verkkopalveluissa kehittyvät osana mediakulttuurin muutosta. (Matikainen 2011, 28.) Esimerkiksi Suomen virallisen tilaston (SVT) väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttöä koskevassa tutkimuksessa (2014) ilmenee valtaväestön (16–74-vuotiaiden) sisällöntuoton yleistymisen sosiaalisen median palveluissa: vuonna 2010 internetiin muiden nähtäväksi oli ladannut tekstejä, kuvia tai muuta omaa

materiaalia 18% vastaajista, kun taas vuonna 2014 vastaava prosenttiosuus oli 38%. 13–16-vuotiaiden nuorten yhteisöpalveluiden käyttöä koskevassa Nuorten akatemian ja Kurion (2012, 5) tutkimuksessa 74% vastaajista olikin tuottanut sisältöä internetiin viimeisen kahden viikon aikana. Sisällön jakamisen mahdollisuudet ovat tärkeimpiä motiiveja nuorten tuottaessa internetsisältöä sosiaalisessa mediassa (Rahja 2013, 8).

4.4 Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys

Kognitiivisen psykologian mukaan oppiminen on tiedollista toimintaa, ja tämän käsityksen varaan on rakennettu eri kouluasteiden tiedonkäsitys. ”Yksilön muistiin taltioituvat parhaiten hänen omien kognitiivisten prosessiensa tuotteet. Oppiminen on tämän toiminnan oheistuote” (Issakainen 2004, 62). Oppimisessa tärkeäksi nousevat opiskelijan käsitykset kyvyistään ja metakognitiivisista, omaa kognitiivista ajattelua arvioivista ja säätelevistä taidoistaan (Tynjälä 1999, 114). Kognitiiviseen oppimisteoriaan perustuvista oppimiskäsityksistä tässä tarkastellaan lyhyesti konstruktivismia ja tarkemmin sosiokonstruktivismia, joka on tutkielmassa käytetty oppimiskäsitys.

Konstruktivistinen oppimiskäsitys ”sisältää kognitiivisten elementtien lisäksi tiedon sosiaalisen rakentumisen ja yksilön tunnealueen, jotka molemmat ovat keskeisiä määriteltäessä taidekasvatuksen lähtökohtia. - - Yleistäen voidaan todeta, että konstruktivismin keskeinen ajatus on, että ihminen rakentaa tietoa ja merkityksiä kaikessa” (Issakainen 2004, 63). Oppija nähdäänkin itseään ohjaavana yksilönä, joka pyrkii kehittymään omista lähtökohdistaan käsin (Niemi, Pekkola & Wahlstedt 2005, 19). Yksilön rakentaessaan merkityksiä tiedon voidaan katsoa olevan dynaamista ja muuttuvaa. Tietoa konstruoimalla yksilö rakentaa merkityskokonaisuuksia. Tässä prosessissa tiedon rakentuminen ja tulkinta ovat tärkeässä roolissa, mistä johtuen yksilöt konstruoivat tietoa eri tavoin. (Issakainen 2004, 63.)

Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä oppiminen on siis perinteisesti nähty yksilön sisäisenä prosessina (Niemi 2012, 28). Sosiaalinen vuorovaikutus vaikuttaa kuitenkin yksilön ajatteluun ja toimintaan (Häkkinen & Arvaja 1999, 206). Sosiokonstruktivismissa kiinnitetään huomiota oppimistilanteiden vuorovaikutukselliseen toimintaan, jossa oppija rakentaa tietoa sosiokulttuurisissa konteksteissa (Kauppila 2007, 47, 51). Oppija on aktiivinen tiedonrakentaja osana yhteisöä (Salakari 2007, 54). Kaupilan (2007, 48) mukaan sosiokonstruktivismi opettajan tietoteoreettisena oppimisnäkemysenä mahdollistaa opiskelijan mielekkään oppimisen ja sisäisen motivaation kehittymisen. Oppimisprosessiin kuuluvat muun muassa itseohjautuvuus, yhteistyö, sisäinen ja ulkoinen reflektio sekä identiteetin kehitys (Kauppila 2007, 48).

Sosiokonstruktivistisessa oppimisnäkemyksessä oppijan aktiivinen rooli oppijana ja tiedon konstruoijana edellyttää opettajan olevan tiedon hankkimisprosesseja mahdollistava ja ylläpitävä ohjaaja. Tämä edellyttää valmiutta ohjata ryhmä- ja oppimisprosesseja, joiden myötä lisätään oppijan itseohjautuvuutta ja mahdollisuuksia osallistumiselle. (Kauppila 2007, 50.)

Sosiokonstruktivistisessa oppimisessa oppijalla on Kaupilan (2007, 133) mukaan seuraavat toiminnalliset ja tavoitteelliset päämäärät:

1. *konstruoii todellisuutta sosiaalisessa ympäristössä*
2. *rakentaa tietojensa ja kokemustensa perusteella tiedollista ja taidollista pääoma*
3. *pyrkii itseohjautuvuuteen ja vastuun ottamiseen*
4. *kehittää oppimisvalmiuksiaan, oppimistyylejään ja -strategioitaan*
5. *todentaa ja vahvistaa oppimistaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa*
6. *kehittää ilmaisutaitojaan keskustelussa ja muussa vuorovaikutuksessa*
7. *pyrkii kriittiseen pohdintaan ja syvälliseen ymmärrykseen*
8. *arvioi omaa oppimistaan.*

Oppimisprosessissa sekä oppija että opettaja ovat aktiivisia toimijoita osana kriittisen tiedon muodostamisen prosesseja. Keskinäinen vuorovaikutus mahdollistaa

molempien osapuolien kehittymisen. Yksilön tieto konstruoituu vuorovaikutuksessa toisiin, ja siksi myös opiskelijaryhmän sosiaalinen vuorovaikutus on merkityksellistä. Sosiokonstruktivisuus pyrkii oppijan itseohjautuvuuteen sekä yksilön oman toiminnan reflektioon suhteessa yhteisöön. (Kauppila 2007, 124.)

4.5 Sulautuva oppiminen

Sulautuva oppiminen (blended learning) on opetusta monimuotoistavaa toimintaa, jossa integroimalla uusia ja perinteisiä opetusmuotoja mahdollistetaan sekä kehitetään opetusta ja oppimista. Keskeistä sulautuvassa oppimisessä on tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntäminen niin opetuksessa kuin oppimisessä. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 90; Oksanen & Koskinen 2012, 59.) Sosiaalisen median käyttö opetuksessa ei itseisarvoisesti tuota uudenlaista oppimista. Kiinnittämällä huomiota sosiaalisen median pedagogisiin käyttötapoihin oppimisen välineenä voidaan uusia teknologioita käyttää kulttuurisesti perinteisillä tai uusilla tavoilla (Graham 2006, 13). Graham (2006, 13) on jaotellut sulautuvat oppimismenetelmät kolmeen kategoriaan: *mahdollistavaan, edistävään ja transformatiiviseen opetuskäyttöön*.

Oksanen ja Koskinen (2012, 59) ovat edellä mainittua luokittelua mukaillen yhdistäneet sosiaalisen median opetuskäytön Grahamin (2006, 13) kolmeen kategoriaan. *Mahdollistavassa opetuskäytössä* pedagogiikkaa muuttamatta käytetään sosiaalisen median välineitä perinteisten sijaan. Mahdollistava opetuskäyttö pyrkii siis tarjoamaan samat mahdollisuudet tai oppimiskokemukset, mutta eri menetelmiä käyttämällä (esim. Google Docs). Mahdollistavan opetuskäytön hyödyt tulevat esiin lähinnä opiskelun ja opetuksen organisointia koskeissa asioissa (esim. Wilma). Sosiaalisen median käyttöä opetusta muuttavalla ja pedagogista etua tuovalla tavalla kutsutaan *edistäväksi opetuskäytöksi*, jossa painottuu ohjauksen alainen työskentely (esim. oppimispäiväkirja blogimuodossa).

Uudistetuista pedagogisista lähtökohdista toteutettava *transformatiivinen opetus* käyttää sosiaalisen median palveluja ilmiöpohjaisessa ja oppijälähtöisessä opetuksessa sekä oppimisessa. Transformatiivinen opetuskäyttö perustuu tuotanto- ja julkaisuvälineiden käyttöön sekä itseohjautuvan ja avoimen vertaistoiminnan mahdollistavan oppimisympäristön rakentamiseen. (Oksanen & Koskinen 2012, 59.) Sharpen ja Oliverin (2007, 46–47) mukaan sulautuvaa oppimista tukevien oppimisympäristöjen rakentamisesta ja käytöstä on olemassa tutkimustietoa, jossa transformatiivisen oppimisympäristön määritelmän täyttävät sovellukset koettiin onnistuneimmiksi opetuksen kannalta.

Transformatiivisuus tulee ilmi myös Mannisen ym. (2007, 91) käsityksessä sulautuvasta oppimisesta, jossa perusajatus on opetuksen oppijälähtöisyys: opiskelijan vaikutusmahdollisuudet omaan opiskeluunsa lisääntyvät, kun opiskelu ei ole sidottu luokahuoneeseen tai koulupäivän pituuteen. Sulautuvan oppimisen opetuskäytön myötä erilaiset vuorovaikutustilanteet lisääntyvät, kun opiskelu tapahtuu yhdistelemällä itse järjestettyjä, opettajajohtoisia tai yhteisöllisiä oppimistilanteita verkkoympäristö- ja lähiopetuksessa. (Graham 2006, 7; Manninen ym. 2007, 91; Salakari 2009, 125.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS - ENSIMMÄINEN KEHITTÄMISSYKLI

Valmistamamme *Media ja kuvien viestit* -kurssi (KU3) pohjautuu lukion opetussuunnitelmassa (OPH 2003) asetettuihin tavoitteisiin. Viime vuosikymmenen välineteknologinen kehittyminen ja mediakulttuurin muutos ovat muodostaneet lisätarpeita opetukselle. Vuoden 2003 opetussuunnitelman ei voida nähdä vastaavan tämän päivän mediakasvatuksellisiin tarpeisiin kouluopetuksessa. Omia näkemyksiämme mediakasvatuksesta ja sen tämän hetken tarpeista lukio-opetuksessa tukevat viime vuosina julkaistut tutkimukset ja ohjeistukset, muun muassa Opetushallituksen *Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset* (2012), Opetus- ja kulttuuriministeriön *Hyvä medialukutaito* (2013) sekä Suomen Lukiolaisten Liiton tutkimus (2013) tieto- ja viestintätekniikan sekä sähköisten oppimateriaalien käytöstä. Opetussuunnitelmassa (OPH 2003) KU3-kurssilla mediataitojen kannalta sisällöllisesti keskeiset välineteknologiset, praktiset ja kriittiset valmiudet ovat saaneet tutkimuksessamme rinnalleen lisäulottuvuuksia: emansipatoriset sekä omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet. Edellä esitetty mediataitojen valmiuksien luokittelu viiteen kategoriaan perustuu kirjallisuuteen (luvussa 3.2) ja omakohtaisiin pohdintoihimme.

Kehittämistutkimuksessamme pyrimme KU3-kurssilla käytettävään Tabletkoulun virtuaaliseen oppimisympäristöön valmistamiemme tehtävänantojen kautta kehittämään lukiolaisten mediataitoja edellä esiteltyjen valmiuksien näkökulmasta. Oppimisympäristöä käytetään *sulautuvan opetuksen* metodilla transformatiivisesti, mikä edistää mediataitojen kehittymistä pedagogisesti mielekkäällä tavalla. Mediataitojen kehittymistä tuetaan kehittämällä oppimisympäristön kurssisisältöä kuitenkin niin, että tutkielmamme fokus on varsinaisesti mediataitojen kehittymisen ja kehittämisen tutkimisessa. Tutkimuskysymyksemme on: miten opiskelijan

mediataitojen funktionaaliset, praktiset, kriittiset, emansipatoriset sekä omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet muuttuvat kehitetyn KU3-kurssisisällön opetuskäytön myötä?

Tutkimuksen toteuttamispaikaksi valitsimme lukion, sillä muun muassa kriittisen mediakasvatuksen edellyttämien metatason ajattelun ja kognitiivisten prosessien valmiuksien katsotaan olevan tarpeeksi kehittyneitä lukiolaisilla (Herkman 2007, 12). Ensimmäisen kehittämissyklin mediataitojen kartoituskyselyn osallistujat olivat lukion kuvataiteen ensimmäisen, kaikille yhteisen kurssin opiskelijoita (n=28), joista enemmistö oli ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita.

Toisessa kehittämissyklissä tutkimuksemme kohderyhmänä olivat lukion KU3-kurssin opiskelijat (n=30). Tutkimuksen toteuttamispaikaksi valitussa lukiossa on kuvataidepainotteinen linja, jolla osa kurssin osallistujista opiskelee. Luokattoman lukion myötä kurssin osallistujat koostuvat minkä tahansa vuosikurssin opiskelijoista; tämän tutkimuksen kohderyhmä koostui 1.-4. vuosikurssin opiskelijoista.

Valitsimme kyseisen lukion tutkimuksen aineistonkeruun suorittamispaikaksi aiempien kontaktiemme sekä kokemusiemme perusteella ja koska se on yksi paikkakunnan harjoittelukouluista. Toinen tutkijoista toimi KU3-kurssin opettajana tehden samalla opintoihinsa sisältyvän syventävän harjoittelun.

Tämä kehittämistutkimus koostuu kahdesta kehittämissyklistä, jotka olemme esitelleet kuviossa 1 (s. 12). Tässä luvussa esittelemme ensimmäisen kehittämissyklin eli kyselylomakkeella toteuttamamme lähtökartoituksen, jonka pohjalta muodostimme tarveanalyysin. Siinä esille nousseisiin kehittämistarpeisiin pyrimme vastaamaan kehittämistuotoksella.

5.1 Tiedonkeruumenetelmänä kyselylomake

Kyselylomakkeen käyttäminen tiedonkeruumenetelmänä edellyttää, että tutkittavasta aiheesta on ennestään olemassa riittävästi tietoa (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 122). Teimme lähtökartoituskyselylomakkeen selvittämään lukio-opiskelijoiden mediataitovalmiuksia. Tarkoituksemme oli mitata vastaajien arvioita omista mediataitovalmiuksistaan. Kuten Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne ja Paavilainen (2011, 87) sekä Vehkalahti (2014, 18–19) suosittelevat, operationalisoimme teoriaan pohjautuvat käsitteet eli muutimme ne mitattavaan muotoon, koska ilmiönä mediataitovalmiudet ovat hyvin moniulotteisia ja abstrakteja. Niiden selvittämiseksi esitimme kyselyssä kysymyksiä, joista valmiuksien voidaan katsoa muodostuvan. Kysymysten vastauksista pystyimme muodostamaan kuvan opiskelijoiden mediataidollisten valmiuksien tasosta. Jaottelimme kartoituskyselylomakkeen kysymykset viiden eri mediataitovalmiuden mukaisesti: funktionaaliset, praktiset, kriittiset, emansipatoriset sekä omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet. Lopuksi päädyimme yhdistämään kaksi viimeistä valmiutta samalle kyselylomakkeen sivulle, jotta lomakkeen pituus olisi vastaajalle mielekkäämpi. Ojasalon ym. (2014, 133) mukaan on välttämätöntä testata kyselylomake ennen sen levittämistä. Esitestasimmekin lähtökartoituskyselyä kanssamme samaan pro gradu -seminaariin osallistuvilla opiskelijoilla ja heidän huomioidensa pohjalta viimeistelimme kyselyn.

Olimme lähtökartoituskyselyn toimeenpanijoita ja valvojia aineistonkeruutilanteessa, joka toteutettiin kuvataideopettajan läsnä ollessa. Kyselyyn osallistui 28 lukion ensimmäisen kuvataidekurssin (KU1) opiskelijaa (n=28), mutta kaksi vastaajaa jätti kysymyslomakkeen täyttämisen kesken ennen lomakkeen puoliväliä. On mahdotonta sulkea pois nimettömästä aineistosta heidän vastauksiaan, mikä selittää kysymysten vastaajamäärien vaihtelun. Kysely toteutettiin lokakuussa 2014.

Päätimme tehdä kartoituskyselyn sähköisessä muodossa, sillä koimme sen olevan kohderyhmälle mielekkäin tapa vastata. Myös Vallin (2007, 111) mukaan nuoremmat

henkilöt kokevat *www-kyselyt* mielekkäiksi. Toteutimme kyselyn *KwikSurveys*-sivuston maksullisella opiskelijalisenssillä, mikä mahdollisti kyselylomakkeen monipuoliset kysymysmuodot. Käytimme hyväksemme sähköisen kyselylomakkeen ominaisuutta, joka edellyttää vastaajaa vastaamaan jokaiseen kysymykseen. Näin pyrimme maksimoimaan vastausten määrän jokaisen kysymyksen kohdalla.

Lähtökartoituskysely (LIITE 1) koostui 30 kysymyksestä, jotka perustuivat viiden mediataitovalmiuden kartoittamiseen. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2005, 187–188) mukaan yhdistelemällä kysymysmuotoja voi saada esiin näkökulmia, joita ei etukäteen osaa ennakoida. Lomakkeessa oli kolmenlaisia kysymystyppejä: strukturoituja monivalinta- ja asteikkokysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, joita yhdistelimme kysymyksissä. Pyrimme vähentämään kysymysten tulkintamahdollisuuksia spesifioimalla mahdollisimman tarkkaan monivalintakysymykset sekä tekemällä kysymyksistä mahdollisimman yksiselitteisiä, kuten Ojasalo ym. (2014, 132) suositaa.

Asteikkokysymyksissä käytimme Likertin viisiportaista asteikkoa, joka sisältää aina parittoman määrän vastausvaihtoehtoja (Valli 2007, 115–116; Vehkalahti 2014, 37). Koska sähköisessä kyselyssä emme antaneet mahdollisuutta jättää vastaamatta kysymykseen, tunsimme kuitenkin tarpeelliseksi antaa vastaajalle mahdollisuuden olla ottamatta kantaa *en osaa sanoa* (eos) -vaihtoehdolla (Valli 2007, 115). Vaikka eos-vastaus mittaakin yleensä varsin erilaisia asioita kuin asteikon keskimmäinen, neutraali vaihtoehto (ei samaa eikä eri mieltä), voidaan vastaajilla olettaa olevan henkilökohtainen halu ilmaista kantansa. Siksi korvasimme eos-vaihtoehdolla neutraalin vaihtoehdon, mutta sijoitimme sen asteikon ulkopuolelle jotta se ei nostaisi vastausten keskiarvoa. (Vehkalahti 2014, 36.)

Ennen kyselyn toteuttamista haimme tutkimusluvan kaupungilta ja lukion rehtorilta (LIITE 2). Koska ensimmäisen syklin lähtökartoituskysely oli internetissä julkisesti saavutettavissa ja kysely oli anonyymi, emme pyytäneet vastaajilta erikseen tutkimussuostumusta tai -lupaa. Annoimme kuitenkin osallistujille yhteystietojemme

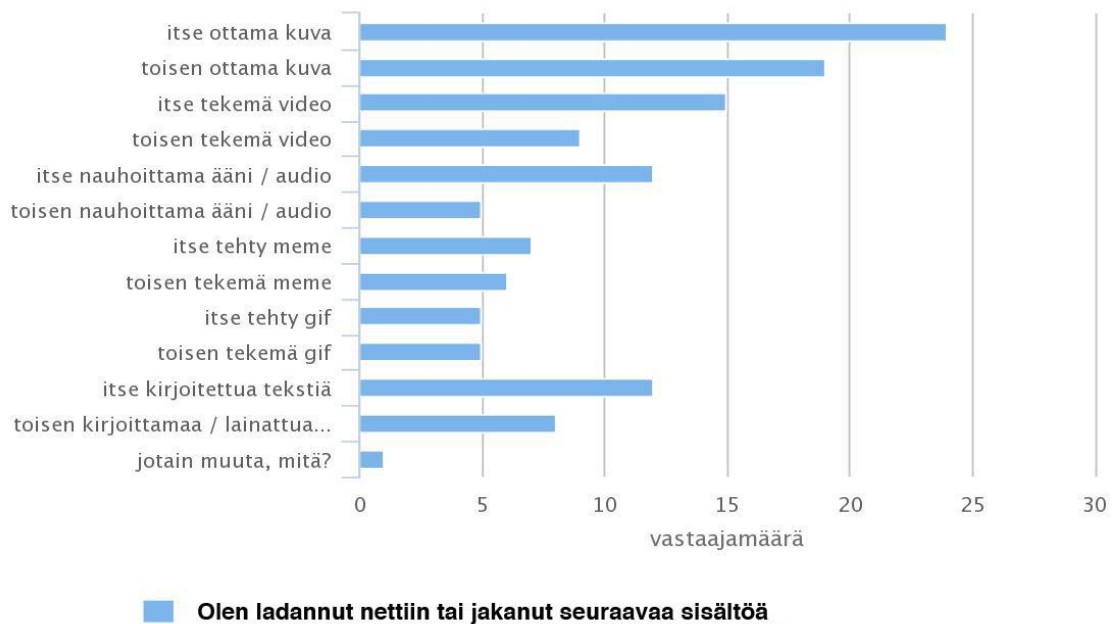
lisäksi kirjallisen kuvauksen tutkimuksen tarkoituksesta sekä mahdollisuuden kieltäytyä kartoituskyselyyn osallistumisesta.

5.2 Ensimmäinen tarveanalyysi

Kyselyn tarkoituksena oli tehdä kehittämistutkimuksen mukainen tarveanalyysi eli saada yleiskuva lukio-opiskelijoiden mediataidoista. Kartoituskyselyssä selvisi, että opiskelijoista puolet (50%) arvioi olevansa *melko taitavia* tietoteknisten välineiden ja ohjelmien käyttäjä ja 14% koki olevansa *erittäin taitavia*. Kolmasosa (32%) arvioi olevansa *ei kovin taitava* ja kukaan vastaajista ei kokenut olevansa täysin vailla taitoja. Yksi vastaaja ei kyennyt arvioimaan omia taitojaan. Hurmeen ym. (2013, 10) tutkimuksen mukaan opiskelijat arvioivat (asteikolla 1 en ollenkaan – 5 kiitettävä) omat tietotekniset taitonsa melko hyviksi (keskiarvo 3.8). Tämä tutkimustulos vastaa teettämämme kartoituskyselyn tulosta opiskelijoiden omista taitotason kokemuksistaan.

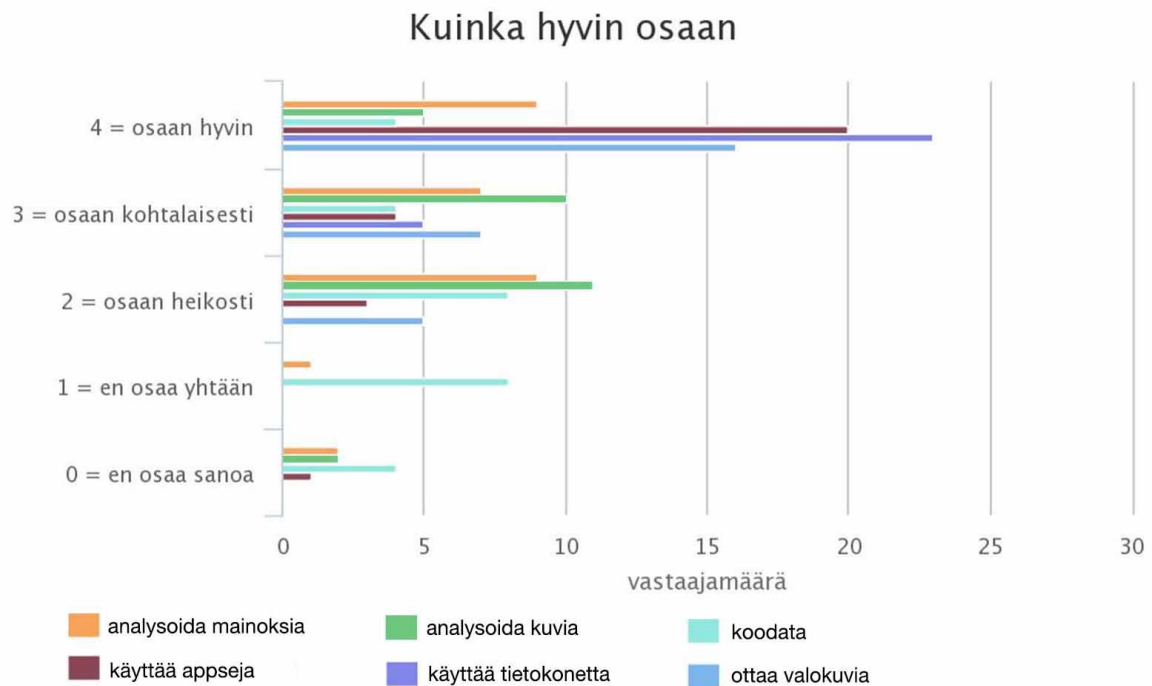
Kysymykseen ”Kuinka aktiivinen mediankäyttäjä olet?” vastaajista 25% koki olevansa erittäin aktiivisia, 71% aktiivisia ja vain yksi (4%) vastaaja mielsi itsensä satunnaisesti mediaa käyttäväksi. On luultavaa, että omien mediataitojen arviointiin vaikuttaa oman sisällöntuoton aktiivisuus: opiskelijan tuottaman sisällön määrä heijastuu ajatuksiin omasta taitavuudesta. Esimerkiksi 89% kyselyyn vastanneista on ladannut internetiin itse ottamansa kuvan ja 56% itse tekemänsä videon (KUVIO 2). Tämän sisällön tuottamisen määrän voidaan olettaa olevan suhteessa siihen, että 64% koki olevansa melko tai erittäin taitava tietoteknisten välineiden käyttäjä.

Olen ladannut nettiin tai jakanut seuraavaa sisältöä

Kuvio 2. *Opiskelijoiden internetissä jakama sisältö*

Opiskelijoiden teknologisvälineellistä osaamista kartoittavan kysymyksen vastauksissa konkretisoitui, millä alueilla he kokevat taitojensa olevan vahvimmillaan (KUVIO 3). Esimerkiksi yli puolet (57%) vastaajista tunsivat olevansa hyviä valokuvien ottamisessa, vastaajista 82% osasi mielestään käyttää hyvin tietokonetta ja 71% hyvin sovelluksia (appseja). Edellä mainituissa taidoissa yksikään vastaajista ei kokenut olevansa täysin vailla taitoja. Valokuvien ottaminen sekä tietokoneen ja sovellusten käyttäminen ovat olennainen osa nuoren informaalia, ei koulukontekstiin sidottua, sosiaalisen median käyttöä, jossa kyseisiä taitoja opitaan. Vain 26% vastaajista kokikin koulussa käytettävän tarpeeksi sosiaalista mediaa opetuksessa, 37% koki, ettei sitä käytetä tarpeeksi ja 26%, ettei sosiaalista mediaa käytetä lainkaan. Näiden kahden kysymyksen vastauksista voidaan tehdä johtopäätös, että kouluopetus ei tue kyseisten taitojen oppimista tarpeeksi, vaan taidot opitaan kasvettaessa osana mediakulttuuria.

Kuvio 3. *Opiskelijoiden arvioita omasta mediaosaamisestaan*

Vaikka teknologisvälineellinen osaaminen näyttäisi kehittyvän nykyculttuurin yksilön kasvussa yhteiskunnan jäseneksi, kriittisten valmiuksien kehittymistä edesauttaa ohjaus ja opetus, eikä se kehity itsestään ilman aktiivista pohdintaa. Esimerkiksi vastaajista 39% koki osaavansa analysoida kuvia vain heikosti ja 36% kohtalaisesti (KUVIO 3). Tämä ilmennyt kehittämistarve oli yksi lähtökohta kehittäessämme Tabletkoulun oppimisympäristön kurssisisältöä.

Kyselyaineistosta ilmeni vastaajien laaja kokemus eri sosiaalisen median viestintäkeinoista ja -välineistä; esimerkiksi 52% oli tehnyt itse memejä, 22% gif-animaatioita, 74% videoita ja 44% mielipidekirjoituksia (KUVIO 4). Kaikilla edellä mainituilla mediamuodoilla on viestin välittämiseen liittyvä tarkoitus, ja sosiaalinen media on niiden yleinen esitysalusta. Mediataitojen emansipatorisiin valmiuksiin kuuluu muun muassa kyky tiedostaa oma vaikuttamismahdollisuus mediaan ja yhteiskuntaan. Hyödyntämällä opetuksessa nuorten elämismaailmasta jo tuttuja median esittämisen tapoja opiskelijan omat vaikuttamisen mahdollisuudet korostuvat.

Kuvio 4. *Opiskelijoiden tuottamat mediasisällöt*

Kriittisten valmiuksien kehittämistarpeissa havaitsimme erityisesti puutteen opiskelijoiden tietämyksessä digitaalisen mediakulttuurin tekijänoikeuksista. Esimerkiksi vain 23% vastanneista tiesi mitä ovat *Creative Commons* (CC) -lisenssi-merkinnät ja vain 11,5% oli käyttänyt CC-lisenssioitua materiaalia. Kuten jo aiemmin todettiin, 52% vastanneista oli tehnyt itse memen, joka perustuu internetissä olevan aineiston mahdollistamaan toisintamiseen ja miksaamiseen. 88,5% ei ollut käyttänyt CC-materiaalia, joten voimmekin olettaa meme-aineiston olleen käytetyn ainakin osittain tekijänoikeuksia huomioimatta.

Kriittisen tiedonhankinnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää arvioida saavutetun tiedon luotettavuutta, ja siksi pyrimme selvittämään vastaajien kriittisiä valmiuksia kysymyksillä koskien muun muassa eri lähteistä tuotetun tiedon luotettavuutta. Lähteiden luotettavuuden arviointia kartoittavassa avoimessa kysymyksessä opiskelijat toivat esiin luotettaviksi kokemiaan tahoja. Useissa vastauksissa toistuivat uutiskanavat, kuten sanomalehdet, televisiokanavat ja internetin sivustot. Tunnetut ja asiantuntijuutta omaavat henkilöt, kuten poliitikot, koettiin luotettaviksi lähteiksi

neljässä vastauksessa: ”Järjestöjen, sivujen, henkilöiden yms. joiden luotettavuus on jotenkin varmistettua, kuten pitkän luotettavan ja rehellisen toiminnan kautta. Tai että jokin järjestö on nimennyt lähteen luotettavaksi”. Kolmessa vastauksessa nousi esiin koulukirjojen luotettavuus, ja kahdessa vastauksessa mainittiin suuryritysten antaman tiedon olevan luotettavaa.

Avoimissa kysymyksissä esille nousseita tekijöitä voidaan tarkastella lähemmin kyselyn tietolähteiden luotettavuutta mittaavassa asteikkokysymyksessä. Sekä avoimien kysymyksien että asteikkokysymyksien vastauksissa ilmeni, että paikalliset ja maanlaajuiset uutiskanavat eivät olleet vastanneiden mielestä yhtä luotettavia: paikalliset lähteet koettiin luotettavammaksi kuin maanlaajuiset. *Lapin Kansa* oli 97%:n mukaan luotettava tai melko luotettava, kun taas *Helsingin Sanomat* 89%:n mielestä. Valtion rahoittamat uutislähteet olivat kaupallisia kanavia luotettavampia: *Yleisradion* (Yle) tuottamat uutiset olivat luotettavia 62%:n ja *MTV3* kanavana luotettava 42%:n mielestä. Suomalaiset uutiset koettiin kuitenkin kaiken kaikkiaan luotettavammiksi kuin ulkomaiset: *BBC* oli 46%:n mielestä luotettava. Yksikään vastaaja ei kokenut mitään edellä mainituista uutiskanavista ei-luotettaviksi. Vastauksista voi päätellä, että mediakentän ja yhteiskunnan välinen vuorovaikutus ei hahmotu täysin vastaajille: esimerkiksi uutismedioihin ei suhtauduta kriittisesti, vaikka ne eivät ole irrallaan yhteiskunnallisista ja kaupallisista vaikuttimista.

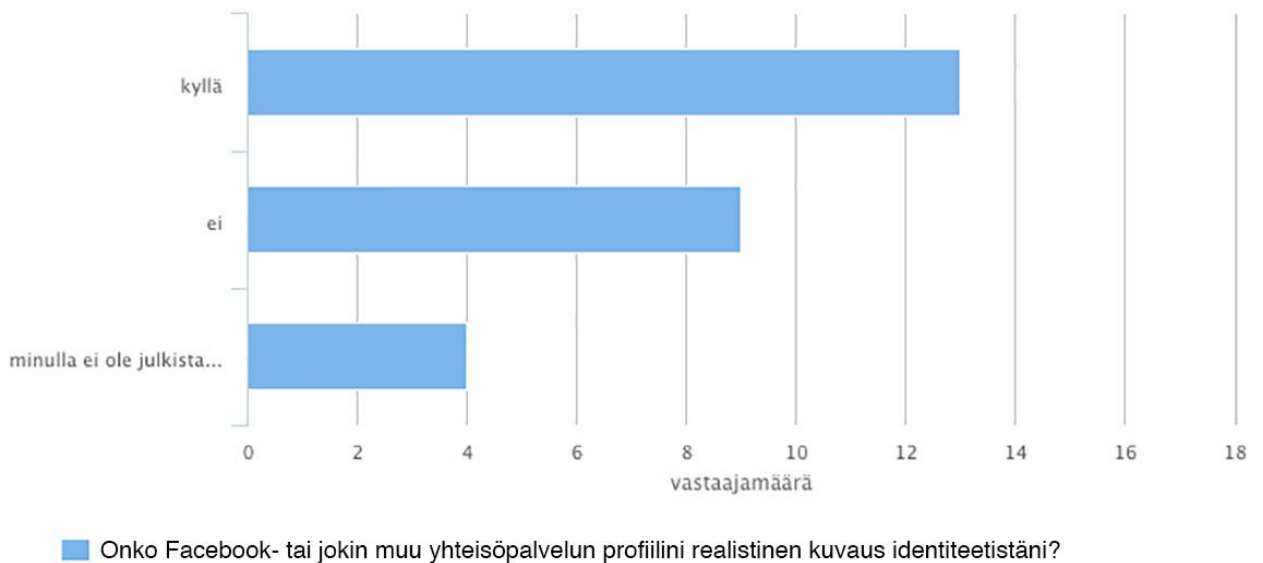
Vastaajien kriittisen mediataitovalmiuden vaihtelu tuli ilmi myös seuraavasti: vastaajista 15% koki, että mainos-, televisio- ja elokuvamaailmat kuvaavat todellisen elämämaailman todellisuutta ja 23% oli sitä mieltä, että ihmiset esitetään näissä medioissa tasa-arvoisesti. Vapaaehtoiseen selittävään tekstikenttään vastanneet eivät olleet kokeneet mediamaailman kuvaavan todellisuutta ja tasa-arvoa, vaan toivat esiin kriittisiä näkökulmia. Ei-luotettavuuden syiksi mainittiin kaupallisuus ja ohjelman laatu koskien todellisuuden kuvaamista. Epätasa-arvoisen kuvaamisen syyksi esitettiin konservatiivisia arvoja. Kriittinen mediataitovalmius sisältää valmiuden mediaeettiseen pohdintaan, jota kohtaan tässä kyselyssä harva vastaaja osoitti kiinnostusta.

Opiskelijat kokivat omien vaikutusmahdollisuuksiensa olevan eri medioiden muodoista kaikkein suurin *YouTubessa*: 66% näki omat vaikuttamismahdollisuutensa suurina tai kohtalaisina. Seuraavaksi suurimpana vaikuttamiskanavana koettiin sanomalehdet 58%:n mielestä. Pienimmiksi vaikuttamismahdollisuudet taas koettiin *Twitterissä*: vaikuttamismahdollisuus oli pieni tai olematon 61%:n mielestä. Vastaaja kokee todennäköisesti vaikuttamismahdollisuutensa suuremmiksi sellaisten medioiden parissa, joita hän on itse tottunut käyttämään: esimerkiksi YouTubea oli käyttänyt 100% vastaajista, ja siellä omat vaikuttamismahdollisuudet koettiin suurimmiksi.

Vastaajista 27% on esiintynyt internetissä jonain toisena henkilönä ja 77% tietää jonkun, joka on esiintynyt muulla kuin omalla henkilöllisyydellä internetissä. Näillä kysymyksillä halusimme kartoittaa, kuinka yleistä toisena esiintyminen on kohderyhmämme keskuudessa. Toisen identiteetillä tai henkilöllisyydellä esiintyminen liittyy omaehtoiisiin ja yhteisöllisiin valmiuksiin: tietoisuuteen yksilön digitaalisesta minästä ja yleisöistä, joille mediaverkostoissa esiintyy sekä vuorovaikutussuhteiden muodostamiseen ja vaikuttamiseen eri yhteisöissä.

Tietoisuutta digitaalisesta minästä selvitimme myös jatkokysymyksellä ”Onko *Facebook*- tai jokin muu yhteisöpalvelun profiilini realistinen kuvaus identiteetistäni?”. Puolet (50%) vastasi kyllä, 35% vastasi ei ja loput (15%) vastasi, että heillä ei ole yhteisöpalveluissa profiilia (KUVIO 5). Voidaankin ajatella, että 35% vastaajista, jotka kokivat, että digitaalinen profiili ei kuvaa realistisesti omaa identiteettiä, ovat tietoisia luomansa identiteetin representaation keinotekoisuudesta, sillä omassa profiilissa valitaan, mitä yleisölle kerrotaan ja mitä ei. Yhteisöllisissä mediataitovalmiuksissa ilmeni selkeä kaksijakoisuus vastaajien keskuudessa, mikä ilmentää vastaajien tietoisuutta tai tiedostamattomuutta digitaalisesta minästään ja sen suhteesta yleisöön eli yleisötietoisuudesta.

Onko Facebook- tai jokin muu yhteisöpalvelun profiilini realistinen kuvaus identiteetistäni?

Kuvio 5. Oman identiteetin realistisuus yhteisöpalveluissa

Edellisessä kysymyksessä selvitimme vastaajan tietoisuutta omasta digitaalisesta minästä, mutta omaehtoisia ja yhteisöllisiä valmiuksia tulee tarkastella myös kriittisen yleisötietoisuuden näkökulmasta. Sosiaalisen median yhteisöpalveluiden profiileissa on mahdollisuus määritellä yksityisyysasetuksista, kenelle profiili ja sinne tuotettu sisältö näkyvät. Kysymyksessä yhteisöpalvelun oman sisällön avoimuudesta yleisölle vastaajista 42%:n profiilien sisällöt olivat kaikkien saavutettavissa, 39% vastaajista oli määritellyt profiilinsa sisällön näkymään vain kavereille ja vastanneista 12%:n profiili näkyi vain valituille henkilöille. 12% vastaajista tiedosti oman profiilinsa sisällön olevan näkyvissä palvelun ylläpidolle (KUVIO 6).

Kuvio 6. *Opiskelijan julkaiseman materiaalin julkisuus yhteisöpalveluissa*

Näiden vastausten perusteella otaksumme kriittisen yleisötietoisuuden kehittymisen asteen tulevan esiin vastaajan määrittelemissä yksityisyysasetuksissa koskien oman sisällön avoimuutta ja näkyvyyttä. Omien yksityisyysasetusten määritteleminen korostuu digitaalisessa maailmassa, jossa yleisöt eivät konkretisoidu näkyviksi jaetun sisällön vastaanottajiksi, jolloin myöskään tiedon julkaisemisen riskit eivät ole ilmiselviä (Petronio 2002, 10). Jaettu sisältö ja yleisön kriittinen tiedostaminen ovat keskenään vuorovaikutuksessa, ja tämän vuorovaikutussuhteen ymmärtämisen voidaan katsoa olevan merkki omaehtoisen mediataitovalmiuden kehittyneisyydestä.

5.3 Ensimmäisen kehittämisvaiheen kehittämistuotos

Kartoituskyselystä saatu tieto eli ongelma-analyysin tulokset on tutkimuksen toimintaa ohjaavaa tietoa mediataidoista, jonka pohjalta tehdään kehittämistuotos. Tabletkoulun

oppimisympäristön kurssisisällön eli kehittämistuotoksen opetuskäyttö on konteksti, jossa mediataitoja kehitetään. Mediataitojen kehittyminen on oppiainekohtaista dataa eli kontekstisidonnaista kuvailevaa tietoa, joka saadaan tuotoksella tehtävästä interventiosta. (Pernaa 2013, 15–16.)

Kehittämistuotoksen toteutimme kehittämällä Tabletkoulun virtuaalisen oppimisympäristön tehtävänantoja opiskelijoiden mediataitojen kehittämistarpeita vastaaviksi. Tarveanalyysin pohjalta pystyimme kehittämään jo aiemmin suunnittelemistamme tehtävänannoista opiskelijoiden tarpeita vastaavaa kurssisisältöä Tabletkoulun oppimisympäristöön, mikä oli tutkimuksemme ensimmäinen kehittämisvaihe. KU3-kurssin tehtävänannoiksi valmistamastamme materiaalista valikoituivat seuraavat neljä kokonaisuutta: *Genre kuvana*, *Meme-asiaa*, *Kannanottoja katukuvassa* ja *Toimitus*.

Kurssin opetuksessa olennaista on yksilö- ja vertaisarvioinnin antaminen ja saaminen osana työskentelyprosessia sekä oman työskentelyn sanallistaminen. *Genre kuvana* -tehtävässä opiskelija toteuttaa arvonnassa saamastaan genrestä elokuvajulisteen tussitekniikalla, jossa hän hyödyntää opetuksessa käsiteltäviä elokuvakerronnalle lajityypillisiä piirteitä ja kuvan rakentamisen keinoja. Opetuksessa käsitellään lisäksi muun muassa elokuvahistoriaa ja genrejen muodostumista sekä kuvan tuottamista kaupallisiin tarkoituksiin.

Meme-tehtävän opetuksessa tarkastellaan tekijänoikeuksia, intertekstuaalisuutta, mediakulttuurin viraalisuutta eli internetissä nopeasti leviäviä ilmiöitä, yksittäisen sisällöntuottajan vaikuttamismahdollisuuksia sekä opiskelijan informaalin osaamisen yhdistämistä formaaliin koulukontekstiin. Opiskelija toteuttaa valitsemastaan aihepiiristä memen ottamallaan kuvalla ja hyödyntää työssään meme-ilmiölle tyypillisiä merkityksen luomisen keinoja. Työskentelyssä käytetään kurssilla harjoiteltavaa kuvankäsittelyohjelmaa.

Kannanottoja katukuvassa -tehtävän opetuksessa keskustellaan yksilön pukeutumisella välittämistä tiedostetuista ja tiedostamattomista viesteistä sekä siitä, miten pukeutuminen voi olla vaikuttamisen väline. Tehtävässä opiskelija suunnittelee kantaa ottavan, itselleen merkityksellisen painokuvion ja painaa sen kankaalle painoseulaa käyttämällä.

Toimitus-tehtävässä perehdytään lehden toimitukseen median tuottajana. Opiskelija tutustuu itsenäisesti oppimisympäristöön tekemäämme päätoimittajan videohaastatteluun, joka käsittelee toimituksen eri työnkuvia sekä lehtiartikkelin tekemistä ideoinnista valmiiseen painotuotteeseen. Tällaista työskentelyjärjestystä, jossa opiskelijat ovat omaehtoisesti tutustuneet etukäteen oppisisältöihin, kutsutaan käänteiseksi luokkahuonetyöskentelyksi (Krokfors, Kangas & Kopisto 2014, 211). Oppitunnilla käsitellään artikkelin rakennetta ja taittamista. *Toimitus*-tehtävänanto toteutetaan pelillistämisen menetelmällä simuloimalla pienryhmissä toimituksen työskentelyä. Pelillistäminen tarkoittaa pelillisten toimintakäytäntöjen tuomista oppimiseen ja opetukseen (Vesterinen & Mylläri 2014, 64).

Tabletkoulun oppimisympäristössä on KU3-kurssitehtävien lisäksi valmistamaamme oppimateriaalia muun muassa kuvan rakentamisen keinoista ja typografiasta, joita opiskelijat hyödyntävät kurssin aikana eri tehtävissä. Ympäristö sisältää myös opiskelijalle valmistamiamme harjoituksia, jotka liittyvät kurssisisällöissä käsiteltäviin aiheisiin.

Tarveanalyysissä esille nousi erityisesti kriittisten, emansipatoristen sekä omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittämisen tarve. Näiden valmiuksien kehittämistä tukevissa tehtävänannoissa ja niiden toteuttamisessa hyödynnettävä teknologia tukee kuitenkin samalla myös funktionaalisten ja praktisten mediataitovalmiuksien kehittymistä, sillä valmiudet eivät poissulje toisiaan, eikä niitä pysty erottamaan tarkkarajaisesti. Esimerkiksi tehtävänannossa, joka käsittelee meme-ilmiötä, tavoitteenamme on tukea kaikkien mediataitovalmiuksien kehittymistä:

- Funktionaaliset ja praktiset valmiudet kehittyvät tehtävän käytännön toteutuksessa, jossa hyödynnetään digitaalista teknologiaa työvälineenä, suunnitellaan oma meme, arvioidaan viestin välittymistä ja sen tehokkuutta sekä sovelletaan opittua omaan työskentelyyn.
- Kriittinen valmius kehitty muun muassa lukemalla memen sisällöllisiä viestejä, pohtimalla niissä käytettyjen kuvien tekijyyttä ja käyttöoikeutta sekä käsittelemällä memeä mediakulttuurin ilmiönä.
- Emansipatorinen valmius kehitty, kun tunnistetaan meme etenkin oman vaikuttamisen välineenä ja kun mediaa ja opittua tietoa sovelletaan oman sanoman välittämisessä.
- Omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet kehittyvät osallistuttaessa digitaaliseen kulttuuriin ja sen käytäntöihin sekä tiedostettaessa oman digitaalisen minän ja yhteisön vuorovaikutussuhde tuottamalla itseensä personoitunut meme osana sosiaalista mediaa.

Tehtävänantojen kehittävää vaikutusta analysoimme seuraavassa luvussa, jossa esittelemme toisen kehittämissyklin vaiheet. Tutkimme siis, miten opiskelijoiden mediataidolliset valmiudet muuttuvat Tabletkoulun KU3-kurssisisällön opetuskäytön myötä.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS - TOINEN KEHITTÄMISSYKLI

Kaksisyklisen kehittämistutkimuksen (KUVIO 1) toisessa syklissä käytimme KU3-kurssin opetuksessa ensimmäisen syklin tarveanalyysin pohjalta tekemäämme kehittämistuotosta eli Tabletkoulun oppimisympäristön kurssisisältöä. Aiemmin esittelemistämme tehtävänannoista ehdimme kurssin opetuksessa käyttää vain kolmea: Genre kuvana, Meme-asiaa ja Kannanottoja katukuvassa -tehtäviä. Opetuksen yhteydessä keräsimme sekä määrällistä että laadullista aineistoa mediataitovalmiuksien kehittymisestä toisen kehittämissyklin tarveanalyysiä varten. Tarveanalyysiä toteutimme teoriaohjaavan sisällön analyysin mukaisesti. Koska tutkimuksemme fokus on mediataitovalmiuksien kehittymisen ja kehittämisen tarkastelussa, emme tehneet toisen tarveanalyysin jälkeen muutoksia kehittämäämme kurssisisältöön tämän tutkimuksen puitteissa. Toista kehittämisvaihetta koskevassa luvussa kokosimme yhteen havainnot eli tarveanalyysissä muodostamamme kehittämistä ohjaavat mediataitovalmiuksien alaluokat, joiden pohjalta voimme tulevaisuudessa jatkokehittää kehittämistuotosta eli kurssisisältöä.

6.1 Toisen kehittämissyklin tiedonkeruumenetelmät

Kehittämistutkimus on monimenetelmällinen tutkimusstrategia, joka koostuu eri tutkimusmenetelmistä, sekä kvalitatiivisista että kvantitatiivisista (Kananen 2012, 19; Pernaa 2013, 12). Tiedonkeruumenetelminä käytimme toisessa kehittämissyklissä kyselylomaketta, jonka esittelimme menetelmänä luvussa 5.1 *Tiedonkeruumenetelmänä kyselylomake*. Marraskuussa 2014 toteutetusta alkukartoituskyselystä (LIITE 3) saimme opiskelijoiden mediataidollisista valmiuksista tietoa, jota pystyimme vertaamaan tammikuussa 2015 toteutetun

loppukartoituskyselyn (LIITE 4) tuottamaan tietoon. Alkukartoituskyselyyn vastasi 28 opiskelijaa ja loppukartoituskyselyyn 23. Kahden kartoituskyselylomakkeen lisäksi hankimme aineistoa teemahaastatteluilla (LIITE 5). Kehittämistutkimuksessa haastattelulla voidaan saada nopeasti ja tilannekohtaisesti syvällistä tietoa yksilön kokemuksista ja käsityksistä (Ojasalo ym. 2014, 106). Haastattelumuodon valintaa määrittää se, millaista tietoa halutaan kehittämistyön tueksi. Käytimme tiedonhankinnassa eri strukturointiasteita: teemahaastattelut olivat puolistrukturoituja ja kartoituskyselylomakkeet täysin strukturoituja.

Teemahaastattelujen aihepiirit perustuivat kartoituskyselylomakkeissakin käytettyyn mediataidollisten valmiuksien mukaiseen jaotteluun. Teemahaastattelun menetelmällä pyrimme saamaan syvempää ja sanallistettua tietoa opiskelijoiden subjektiivisista käsityksistä omista mediataidoistaan, sillä Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 48) mukaan haastattelutilanteen vuorovaikutuksessa vastaajan omien kokemusten merkityksellisyys tulee paremmin esiin. Haastatteluista saamamme tieto laajensi loppukartoituskyselyssä käsiteltyjä aiheita. Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä soveltui joustavuutensa vuoksi syvemmän ja selventävän tiedon hankintaan vähän kartoitetusta aiheesta eli mediataitojen karttumisesta erilaisten valmiuksien näkökulmasta, mistä on etukäteen vaikea tietää vastausten suuntia. (Hirsjärvi ym. 2005, 194.)

Kohdennetun haastattelun menetelmään pohjautuva teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumuoto, jossa käydään läpi käsiteltävät teemat, mutta kysymysten järjestys ja muoto eivät ole ennalta tiukasti määriteltyjä (Eskola & Vastamäki 2007, 27; Hirsjärvi & Hurme 2008, 47; Hirsjärvi ym. 2005, 197; Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11). Kohdennetussa haastattelussa oletuksena on, että kaikilla tutkittavilla on jokin sama tuotettu kokemus, jota haastatteleamalla tutkitaan. Tutkija on selvittänyt tutkittavalle ilmiölle olennaisia rakenteita, osia, prosessia ja niiden suhdetta kokonaisuuteen. Selvityksen perusteella tutkija päätyy joihinkin oletuksiin, joiden pohjalta hän luo haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin suunnatun haastattelurungon. Teemahaastattelu eroaa kohdennetusta haastattelusta siinä, että

se ei edellytä kokeellisesti aikaansaattua yhteistä kokemusta, vaan tutkimus voi kohdentua kaikkeen yksilön elämissä maailmaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.) Voimme olettaa kaikilla haastateltavilla olevan kokemuksia mediakulttuurista ja toimimisesta siinä eli voimme tutkia heidän mediataidollisia valmiuksiaan. Teemahaastattelun puolistrukturoitu rakenne tarkoittaa myös, että etukäteen laaditut kysymykset, jotka eivät kuitenkaan sovellu haastattelutilanteeseen, voidaan jättää kysymättä sekä voidaan esittää haastattelun aikana syntyneitä kysymyksiä (Ojasalo ym. 2014, 108).

Tabletkoulun oppimisympäristö ilmoittaa opettajalle opiskelijan oppimisympäristössä käyttämän kokonaisajan. Tämän kokonaisajan eli Tabletkoulun käyttöaktiivisuuden perusteella jaoinme opiskelijat kolmeen eri luokkaan: vähän, keskimääräisesti ja paljon oppimisympäristössä kurssilla aikaa viettäneet. Kustakin luokasta valitsimme teemahaastatteluun kaksi opiskelijaa, yhteensä kuusi ($n=6$). Teemahaastattelut toteutimme jakson ja kurssin viimeisenä kontaktipäivänä ennen koeviikkoa tammikuussa 2015. Annoimme haastateltaville teemahaastattelun kysymysrungon tutustuttavaksi kaksi päivää etukäteen, jotta haastattelutilanteeseen tullessaan opiskelija olisi jo reflektoinut kysyttäviä asioita ja niiden mieleen palauttaminen olisi helpompaa. Haastattelutilanteissa olivat läsnä ainoastaan haastateltava ja toinen tutkijoista, sillä halusimme luoda tilanteesta kahdenkeskisen keskustelutuokion. Haastattelut kestivät keskimäärin 30 minuuttia. Haastattelutilanteisiin valmistautumisessa sekä niiden toteuttamisessa ja dokumentoinnissa toimimme Tiittulan ja Ruusuvuoren (2005, 13–18) sekä Ronkaisen, Pehkosen, Lindblom-Ylänteen & Paavilaisen (2011, 119) selvittämien haastattelukäytänteiden mukaisesti.

Haastattelut nauhoitettiin, koska halusimme mahdollisuuden raportoida tarkasti haastattelutilanteesta. Molempien tutkijoiden tekemien haastattelunauhoitusten avulla pystyimme perehtymään toistemme keräämään aineistoon. Nauhoitukset litteroitiin eli muutettiin kirjoitettuun muotoon vuorokauden sisällä haastatteluiden toteuttamisesta. Koska aineiston analyysissä ei käsitellä vuorovaikutusta eikä puheilmaisussa esille tulevia asioita, kuten tunteita, emme huomioineet litteroinnissa

esimerkiksi sanojen painotuksia, taukoja ja intonaatiota. Litteroimme ainoastaan puhutun sisällön.

Tiittulan ja Ruusuvuoren (2005, 17–18) mukaan haastatteluun tiedonkeruun menetelmänä liittyy aina tutkimuseettisiä kysymyksiä. Omassa tutkimuksessamme olimme kertoneet haastateltaville totuudenmukaisesti haastatteluiden tarkoituksesta sekä heidän anonymiteettinsa varjelemisesta tutkimuksessa. Annoimme heille mahdollisuuden tutustua etukäteen haastattelukysymyksiin ja informoimme heitä tulevan haastattelutilanteen kulusta yleisesti. Haastateltaville tehtiin myös selväksi, että heillä on mahdollisuus ottaa tutkijoihin yhteyttä jälkikäteen, muuttaa sanomaansa sekä perua osallistumisensa. Keräsimme kaikilta kurssin opiskelijoilta kirjallisen tutkimussuostumuksen, alaikäisiltä huoltajan allekirjoittamana (LIITE 6). Tutkimussuostumuksessa toimme esiin tutkimuksen tarkoituksen ja aineistonkeruumenetelmät sekä annoimme omat yhteystietomme.

6.2 Toisen kehittämissyklin tarveanalyysi

Toisessa kehittämissyklissä sovellamme Pernaan (2013, 17) esittelemää mallia. Toisen kehittämissyklin tarveanalyysi eli ongelma-analyysi perustui teorian käsitteistön ohjaamina luomiimme alku- ja loppukartoituskyselyihin sekä teemahaastatteluihin. Tarveanalyysi oli siis empiirinen, sillä se perustui määrällisen ja laadullisen aineiston analyysiin. Kehittämistutkimuksessa analyysin pohjalta muodostetut kehittämissuositukset ja tutkimustulokset ovat suhteessa teorian käsitteistöön. Toista kehittämissuositusta käsittelevässä luvussa 6.3 esittelemme kootusti tarveanalyysin tulokset, jotka johtavat toisen kehittämissuosituksen kehittämistavoitteiden selkiytymiseen.

Kehittämistutkimuksessamme käyttämä monimetodinen toiminta eli menetelmätriangulaatio (Ronkainen ym. 2011, 104–105) pyrkii antamaan kokonaisvaltaisen kuvan tutkittavasta kohteesta, mediataitovalmiuksien

kehittymisestä. Monimetodisuus ilmenee tutkimuksessamme muun muassa määrällisen ja laadullisen aineiston yhdistämisenä, jolloin tutkimusaineisto on moniaineistollista. Voimme kuitenkin sanoa laadullisen aineiston olevan määrällistä aineistoa täydentävä, sillä teimme teemahaastattelurungon pohjautuen loppukartoituskyselyyn saavuttaaksemme syvempää ymmärrystä ja tietoa tutkittavasta kohteesta. Teemahaastatteluilla oli siis kartoituskyselyiden tuottamaa aineistoa täydentävä eli komplementaarinen asema, kuten Hirsjärvi ja Hurme (2008, 32) asian ilmaisevat.

Kartoituskyselylomakkeiden analyysissä käytimme aineistolähtöistä vertailua, joka perustuu aineistojen sisäisiin ja välisiin muuttujiin (Vehkalahti 2014, 122), sekä aineiston kuvailua. Vertasimme toisen kehittämissyklin alkukartoituskyselyn tuloksia ensimmäisen syklin lähtökartoituskyselyyn, jonka pohjalta olimme muodostaneet ensimmäisen kehittämistuotoksen eli Tabletkoulun oppimisympäristön tehtävänannot. Näitä aineistoja vertaamalla varmistimme niiden olevan toistensa kaltaisia, jolloin kehittämistuotoksemme vastasi myös KU3-kurssin opiskelijoiden mediataitovalmiuksien kehittämistarpeita. Esittelemme seuraavaksi muutamia lähtö- ja alkukartoitusaineistojen muuttujien välisiä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia, jotka vaikuttivat arvioomme kehittämistuotoksen soveltuvuudesta kohderyhmän kehittämistarpeisiin nähden:

- vastaajien arvio oman mediankäytön aktiivisuudesta oli yhteneväinen molemmissa kyselyissä
- arvio tietämyksestä koskien CC-lisenssejä oli yhteneväinen
- omat TVT-käyttötaidot arvioitiin hieman paremmiksi alkukartoituksessa
- TVT:n käyttö opetuksessa koettiin hieman vähäisemmäksi alkukartoituksessa
- enemmistö alkukartoituksen vastaajista koki sosiaalisen median käytön olevan vähäistä opetuksessa, lähtökartoituksessa tätä mieltä oli vähemmistö
- kansainväliset ja isot uutistoimitukset koettiin hieman luotettavimmiksi alkukartoituksessa
- kriittisyys median kuvaamaa todellisuutta kohtaan oli suurempi alkukartoituksessa
- sosiaalisen median käyttöaktiivisuus oli arvioitu huomattavasti suuremmaksi alkukartoituksessa

- median henkilöihin ei samaistuttu yhtä paljon alkukartoituksessa
- omat vaikuttamismahdollisuudet mediassa ja yhteisöpalveluissa koettiin kaiken kaikkiaan suuremmiksi alkukartoituksessa; lähtökartoituksessa huomattavasti useampi ei kokenut vaikuttamismahdollisuuksia olevan ollenkaan
- lähtökartoituksen vastaajista useampi koki oppikirjojen olevan luotettavia tiedonlähteitä

Aineistojen pienistä eroavaisuuksista huolimatta arvioimme kehittämiemme tehtävänantojen tukevan mediataidollisten valmiuksien kehittymistä tarkoitetulla tavalla.

Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistoanalyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistoon tutustutaan tekemällä esimerkiksi suoria jakaumia ja yksinkertaisia taulukoita (Ronkainen ym. 2011, 124). Toteutimme kyselyt *Kwiksurveys*-sivustolla, jonka ominaisuuksiin kuuluu muun muassa *quick report* eli aineiston järjestely ja kuvioiden luominen, joita käytimme luodaksemme yleiskuvan aineistosta. Aloitimme analyysivaiheen tutustumalla kartoituskyselyistä saamaamme dataan ja kysymystenasetteluihin. Havaitimme Ronkaisen ym. (2011, 122) mainitsemaa ohjailevuutta kyselyn sosiaalisen median identiteettiä koskevan osion kysymysjärjestyksen osalta: kysyimme ensin ”Olenko esiintynyt netissä jonain toisena henkilönä?” ja seitsemän kysymyksen päästä kysyimme ”Onko Facebook-, Instagram- tai jokin muu yhteisöpalvelun profiilini realistinen kuvaus identiteetistäni?”. Tämän kysymysjärjestyksen voidaan katsoa ohjanneet opiskelijoita arvioimaan omaa yhteisöpalvelun profiiliaan siitä näkökulmasta, esiintyykö palvelussa omalla henkilöllisyydellään. Myöskään kysymystyyppin valinta ei ollut paras mahdollinen selvitetessä vastaajien mielipidettä mainos-, televisio- ja elokuvamaailman kuvaamasta todellisuudesta sekä tasa-arvoisuudesta. Antamalla vastaajille mahdollisuuden sanallistaa vapaaehtoisessa tekstikentässä mielipidettään oli vastaajalle annettava mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto: *kyllä*, *ei* ja *miksi* (tekstikenttä). Tästä johtuen moni vastaaja oli valinnut kaikki kolme vastausvaihtoehtoa. Vastaajien mielipiteen selvittämiseksi olisikin paremmin soveltunut Likert-asteikon mukainen vastausvaihtoehto.

Tutkimuksemme määrällisessä analyysissä analysoimme muuttujia aineistojen välillä eli alku- ja loppukartoituskyselyiden tuottaman informaation välisiä eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä Alasuutarin (1999, 37) sekä Ronkaisen ym. (2011, 125–126) ohjaamina. Lähinnä etsimme tutkimusyksiköiden välisiä eroavaisuuksia, joiden perusteella teimme tilastollisen päättelyn logiikan mukaisesti analyysiä aineistosta. Muodostimme teoreettisen tiedon ja ensimmäisen kehittämissyklin perusteella tutkimaamme aihetta koskevaa tietoa, joka konkretisoitui kehittämistuotoksessamme eli Tabletkoulun tehtävänannoissa. Esiolettamuksemme olikin, että ensimmäisessä kehittämissyklissä tekemämme konkreettinen artefakti eli kehittämistuotos kehittää opiskelijoiden mediataidollisia valmiuksia. Tämä esiolettamus ohjasi havaintojamme ja syy-yhteyksien muodostamista määrällisessä analyysissä teoriassa esitetyn käsitteistön lisäksi.

Toteutimme laadullisen (haastattelu-)aineiston analyysiä abduktiivisen päättelyn logiikan mukaisesti, jossa lähtökohta on myös tutkijan esiymmärrys aiheesta (Kananen 2008, 23). Anttilan (1998) mukaisesti esiymmärryksen ja -olettamusten ohjaamana tutkija pystyy valitsemaan aineistosta tutkimuksen kannalta olennaisen. Analyysin muodostamista ohjaa siis jokin tutkijan olemassa oleva teoreettinen johtoajatus, jota aineistosta todennetaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 136). Teoreettinen johtoajatus tutkimuksessamme on mediataidolliset valmiudet ja niiden kehittyminen, joita aineistomme todentaa.

Toteutamme tutkimuksessa teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, joka perustuu johonkin teoriaan tai auktoriteetin esittämään käsitteistöön (Tuomi & Sarajärvi 2012, 117). Opetusministeriön (2007), Jaakkolan (2010), Sintosen (2012) ja Herkmanin (2007) esittämistä mediataitovalmiuksien osa-alueista muodostamamme synteesi on tutkimustamme ohjaava viitekehys: tutkimuksessa kerätty aineisto suhteutetaan mediataitovalmiuksien osa-alueisiin. Teoriaohjaavassa analyysissä alaluokat syntyvät aineistosta ja yläluokat perustuvat tutkimuksen viitekehyksen teoreettiseen käsitteistöön (Tuomi & Sarajärvi 2012, 117). Tutkimuksessamme havaintoluokiksi

määrittelimme siis aineiston perusteella luodut alaluokat ja teorian käsitteistöstä johdetut yläluokat. Toimimme Alasuutarin (1999, 40) ohjeiden mukaisesti, kun pelkistimme alaluokiksi teoreettis-metodologiselle viitekehykselle merkitykselliset haastatteluaineistosta nousseet havaintoyksiköt niissä ilmenneiden yhteisten piirteiden perusteella, jolloin aineisto muuttui käsiteltävämpään muotoon. Lähtökohtana yläluokkien muodostamiselle oli kartoituskyselyssä käytetyt aihepiirit eli teorian ohjaama käsitteistö. Ala- ja yläluokkien välinen jatkuvuus käy ilmi liitteenä olevasta laadullisen aineiston analyysiesimerkistä (LIITE 7).

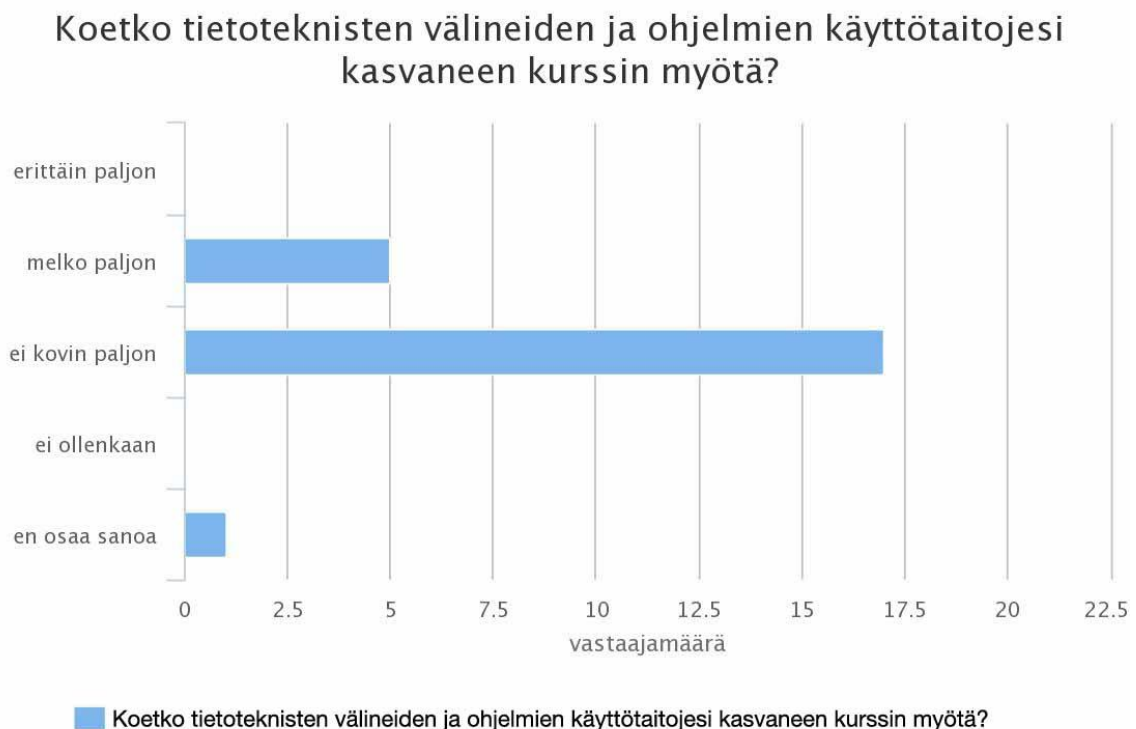
Laadullisen aineiston käsittelyämme ohjasi Tuomen ja Sarajärven (2012, 118) esimerkkitaulukko teoriaohjaavasta sisällön analyysistä. Aineiston sisällönanalyysissä jaoimme ja yhdistelimme aineistoa aihepiirien mukaisiin kokonaisuuksiin. Aihepiirien valinnan perusteena oli syventävän ja mahdollisesti selittävän tiedon saaminen kartoituskyselyn tuloksiin. Valitsemamme otteet aineistosta vaihtelivat yksittäisistä kysymyksistä moniosaisiin selvityksiin. Haastatteluotteiden valitsemisen jälkeen pelkistimme ilmaisut yksinkertaistettuun muotoon, joista käsin muodostimme alaluokkia. Alaluokkia muodostimme siis tulkitsemalla pelkistettyjä ilmauksia esiolettamuksiemme ja teorian käsitteistön ohjaamina. Yläluokat perustimme teorian käsitteistöön. Alaluokista etsimme vastaavuuksia yläluokkiin määrittelemiimme mediataitovalmiuksiin. Etsittyämme vastaavuuksia ala- ja yläluokkien esiintymisen välillä koimme tarpeelliseksi yhdenmukaistaa alaluokkia värikoodaamalla, mikä mahdollisti esimerkiksi ilmiöiden toistuvuuksien ja poikkeavuuksien havainnoinnin (LIITE 8).

Aineistosta johdetuissa alaluokissa esimerkiksi yläluokkien valmiudet esiintyivät vaihtelevasti. Muun muassa tämä oli sellainen tietoa tuottava huomio, jota tavoittelimme laadullisen aineiston komplementaarisuudella. Saavuttamamme syventävän tiedon avulla täsmensimme teoriaa mediataitovalmiuksista ja niiden kehittämisestä.

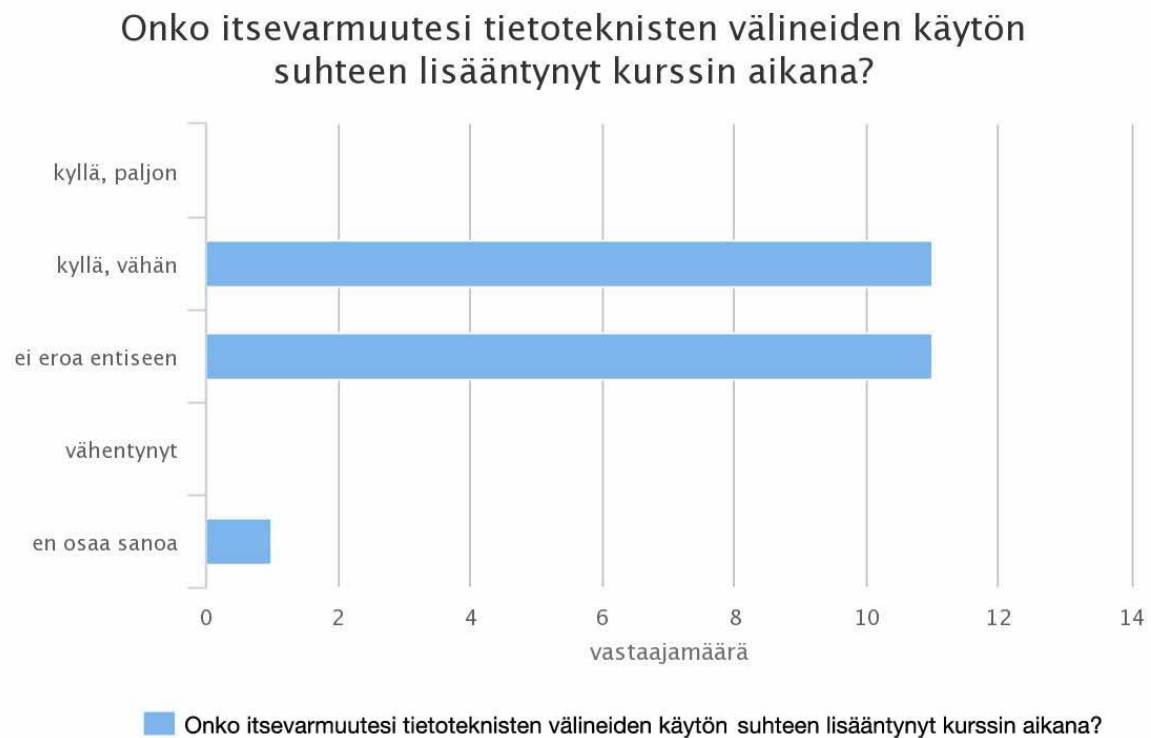

6.2.1 Funktionaaliset ja praktiset mediataitovalmiudet

Funktionaalisten taitojen voidaan katsoa kehittyvän tehtävänannoissa hyödynnetyllä tieto- ja viestintätekniikan käytöllä. Alkukartoituksessa vastaajista 29% prosenttia arvioi TVT-taitojensa olevan erinomaiset ja 46% arvioi olevansa melko taitavia TVT:n käyttäjiä. Loppukartoituksessa kaikki vastaajat kokivat TVT-taitojensa kehittyneen kurssin myötä yhtä eos-vastausta lukuun ottamatta (KUVIO 7). Vaikka alkukartoituksessa 21% vastaajista ei kokenut olevansa kovin taitavia TVT:n käyttäjiä, loppukartoituksessa kukaan vastaajista ei kokenut taitojensa kehittyneen erittäin paljon. 22% vastaajista kuitenkin koki kehittyneensä melko paljon. Tämä joukko saattaa koostua juuri heistä, jotka eivät kokeneet itseään kovin taitaviksi, joten huomioitavaa on, ettei yksikään vastaajista kokenut taitojensa kehittyneen erittäin paljon. Myöskään itsevarmuus TVT:n käytön suhteen ei yhdenkään vastaajan mukaan ollut lisääntynyt erittäin paljon. 48% kuitenkin koki, että itsevarmuus on lisääntynyt vähän kurssin myötä (KUVIO 8).

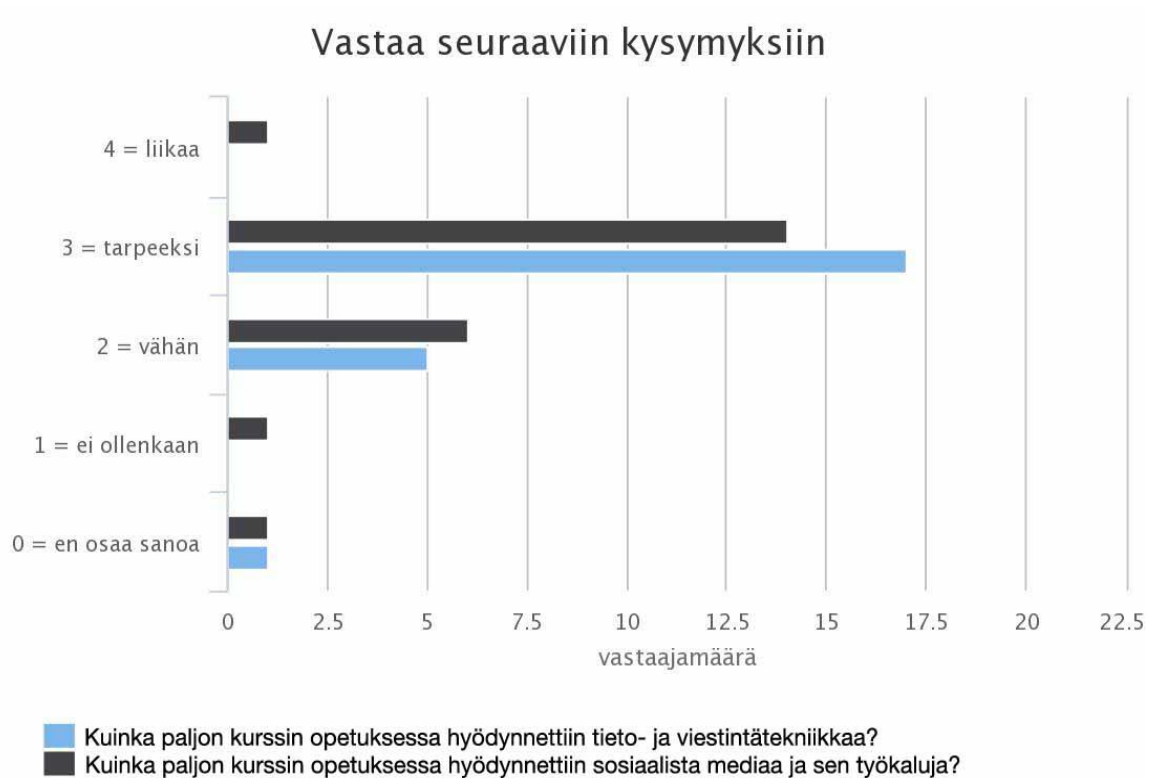
Kuvio 7. Opiskelijoiden arvioita TVT-taitojensa kehittymisestä kurssilla

Kuvio 8. *Opiskelijoiden arvioita TVT-välineiden käytön itsevarmuuden lisääntymisestä kurssilla*

Alkukartoituksessa opiskelijoista 46% koki, että opetuksessa käytetään TVT:aa tarpeeksi, mutta 50% koki käytön vähäiseksi. Kurssin virtuaalisen oppimisympäristön tehtävänannoissa painottui opetussuunnitelman sisältöjen ja niihin sisältyvien funktionaalisten tavoitteiden ohessa TVT:n käyttö sulautuvan oppimisen menetelmien mukaisesti. Opiskelijoista 74%:n mielestä TVT:aa käytettiin kurssilla tarpeeksi, eikä yksikään vastaajista kokenut sitä käytetyn liikaa (KUVIO 9), vaikka alkukartoituskyselyssä yksi vastaaja olikin kokenut TVT:aa käytettävän yleisesti liikaa lukio-opetuksessa. Sulautuvan oppimisen tarkoitus on TVT:n sulauttaminen mielekkääksi osaksi opetusta, jolloin se ei välttämättä näyttäydy opiskelijalle opetuksesta erillisenä osana. Yksilön praktinen mediataitovalmius kehittyi sulautuvassa oppimisessä yksilön soveltaessa ja siirtäessä oppimaansa luontevasti omaan työskentelyynsä. Sulautuvan oppimisen menetelmän käytöllä oli luultavasti vaikutusta opiskelijoiden kokemuksiin TVT:n käytöstä opetuksessa, sillä

loppukartoituksessa jopa 22%:n mielestä TVT:n käyttö jäi vähäiseksi kurssilla, vaikka sitä käytettiin olennaisena osana jokaisessa tehtävänannossa.

Kuvio 9. Opiskelijoiden kokemus TVT:n ja somen käytön määrästä kurssilla

Funktionaalinen näkökulma painottui teemahaastattelun kysymyksissä koskien opiskelijan oppimia teknisiä ja teknologisia taitoja. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta jo ensimmäisen aihetta käsittelevän kysymyksen ”Mitä olet oppinut yleisesti kurssin aikana?” vastauksissa painottui funktionaalinen ja praktinen näkökulma oppimiseen. Tämä ei yllätä, koska oletettavasti helpoin tapa lähestyä oman oppimisen reflektointia on tuoda esiin opetettuja, käytäntöön siirrettäviä taitoja sekä niiden kehittymistä. Haastatteluvastauksissa pelkästään funktionaalisten ja praktisten valmiuksien painottuminen osoittaa opiskelijoiden oman oppimisen reflektoinnissa kehittämistarvetta.

Haastattelun edetessä esittämämme taitojen oppimista koskevat kysymykset johdattivat vastaajan pohtimaan syvällisemmin ja tarkkarajaisemmin oppimiaan

funktionaalisia taitoja sekä niiden praktista soveltamista. Sekä kartoituskyselyssä että teemahaastattelussa ilmenikin, että tuottamamme tehtävänannot tukevat funktionaalisten ja praktisten mediataitovalmiuksien kehittymistä. Kartoituskyselyssä tiedustelimme avoimilla kysymyksillä vastaajilta, mitä uutta he ovat oppineet kurssin kolmessa tehtävänannossa. Kysymysmuodossa ”Mitä sellaista olet oppinut kurssin aikana, mitä et ennen osannut?” tulee esiin sekä funktionaalinen että praktinen mediataitovalmius, sillä kuvataiteen työskentelyssä oppiainesisältöä sovelletaan käytäntöön. Tämä tuli ilmi muun muassa avoimissa vastauksentässä:

Genre kuvana -tehtävänannossa:

Opin tehosteväriin voimasta ja valonlähteen sijainnin tärkeydestä tunnelmalle. Kehityin tussityöskentelyssä ja kuvien analysoimisessa ja asettelussa. Tussitekniikoita. Paljon hyödyllistä asiaa eri elokuvista ja genreistä. Typografiaan perehtyminen oli hauskaa ja koin saavani siitä paljon irti. Sommittelutaitoni parani. Oli mukavaa myös kertoa ideoistaan opettajalle ja jutella niistä. Se helpotti työn alkuun pääsemistä.

Meme-asiaa -tehtävänannossa:

Aluksi en tajunnut mitä meme tarkoittaa, vaikka olinkin nähnyt niitä. Nyt olen viisaampi. Opin tekemään omia memejä. Opin intertekstuaalisuudesta. Suunnittelemaan alusta loppuun oman memen. Kuvankäsittelyohjelmien käyttöä. Kirjoittamaan kuviin puhelimen sovelluksen avulla.

Kannanottoja katukuvassa -tehtävänannossa:

Kankaanpainomenetelmän ja fontin luomasta ilmapiiristä. Palautin vanhoja taitoja mieleeni ja sain kai varmuutta työskentelyyni. En ollut kokeillut kankaanpainoa ollenkaan niin nyt sitten osaan.

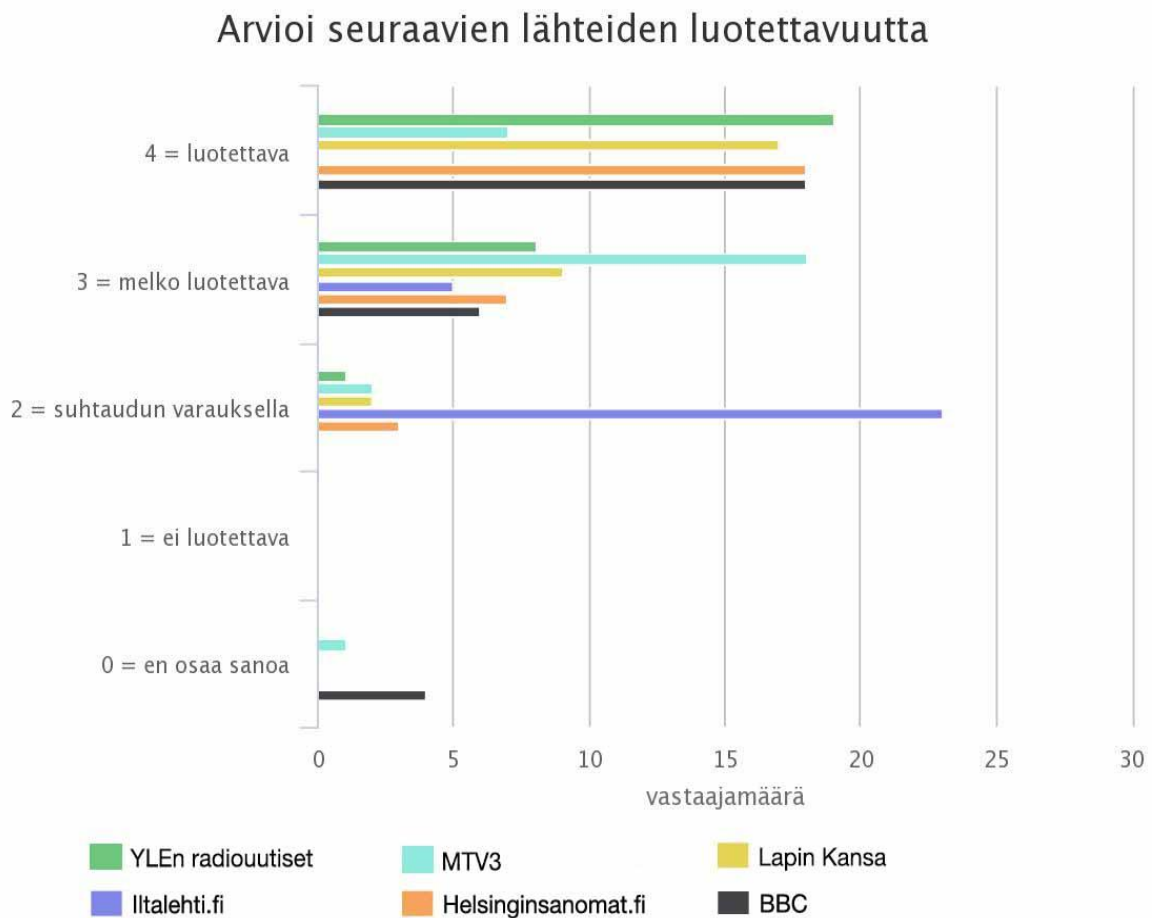
Suunnittelimme tehtävänannot tukemaan mediataitovalmiuksien monipuolista kehittymistä. Funktionaalista ja praktista mediataitovalmiutta kartoittavien kysymysten vastauksissa ilmenikin usein myös kriittisten, emansipatoristen sekä omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittymistä. Tämä tukee olettamustamme siitä, että funktionaalinen ja praktinen valmius ovat edellytyksiä

muiden valmiuksien kehittymiselle, mikä saa lisää tukea sisällön analyysin tulevilla vaiheilla.

Tehtävänantojen kehittämistarpeen voidaan sanoa tulevaisuudessa olevan muun muassa TVT:n välineiden ja ohjelmien monipuolisemmassa opetuskäytössä ja käytön määrän lisäämisessä sulautuvan oppimisen menetelmin. Tämä mahdollistaa opiskelijoiden praktisten mediataitovalmiuksien kehittymisen sovellettaessa TVT:aa omaan työskentelyyn.

6.2.2 Kriittiset mediataitovalmiudet

Kurssin tehtävänantojen yksi tavoite oli kehittää opiskelijoiden kriittisiä mediataitovalmiuksia. Vastauksissa ilmeni vaihtelevasti kriittistä suhtautumista eri tiedon tuottajiin ja medioihin. Alkukartoituksessa valtakunnallisista uutislähteistä enemmistö opiskelijoista koki merkittävästi luotettavammaksi esimerkiksi Ylen kuin *Iltalehden*; 68%:n arvioidessa Ylen radiouutiset luotettavaksi yksikään vastaaja ei pitänyt Iltalehteä luotettavana. Vastaajista 82% suhtautui varauksella Iltalehden verkkosivustoon, kun vastaava prosenttiosuus Ylen radiouutisia kohtaan oli 4. Verkkosivustot koettiin yleisesti ottaen epäluotettavammiksi kuin vanhemmat mediat, kuten painojulkaisut tai radio. Kulttuurisesti arvostetut ja vakiintuneet tietolähteet koettiin luotettavimmiksi. Esimerkiksi BBC ja *Suomen Kuvalehti* olivat ainoat lähteet, joihin kukaan vastaajista ei suhtautunut varauksella tai pitänyt niitä ei-luotettavina. Oheiseen kuvioon (KUVIO 10) olemme pelkistäneet esimerkkejä laajasti eri median sisällöntuottajien luotettavuutta kartoittavasta kysymyksestä.

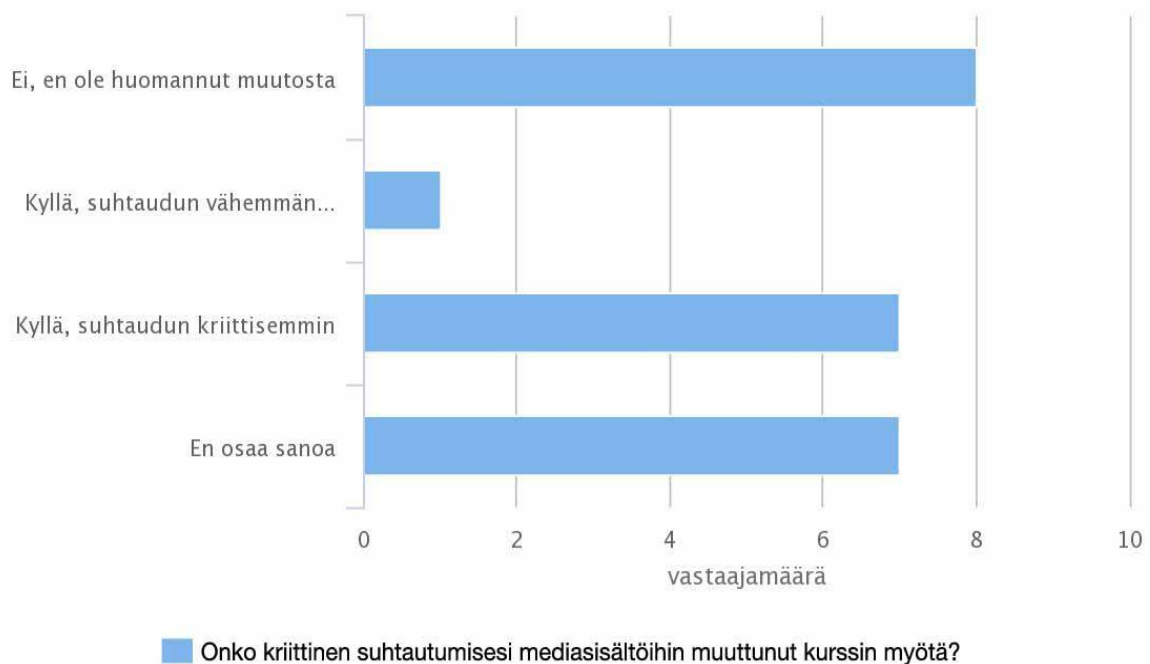

Kuvio 10. *Opiskelijoiden arvioita mediasisällön tuottajien luotettavuudesta*

Kurssin tehtävänannoissa perehdyttiin eri medioihin muun muassa kaupallisuuden, valtasuhteiden, vaikuttavuuden ja vastaanottajuuden näkökulmista. Loppukartoituksessa 30% opiskelijoista koki suhtautuvansa mediasisältöihin kriittisemmin kurssin vaikutuksesta (KUVIO 11).

Alkukartoituskyselyssä vastaajat arvioivat kuvien analysointitaitojaan seuraavasti: *osaan heikosti* 29%, *osaan kohtalaisesti* 54%, *osaan hyvin* 11% ja loput 7% vastaajista eivät osanneet sanoa. Loppukartoituksessa jopa 87% vastaajista koki kuvien analysointitaitonsa parantuneen kurssilla. Tehtävänannot olivat siis onnistuneita pyrkimyksessään kehittää kriittistä mediataitovalmiutta, sillä tulkintataitojen kehittymistä oli havaittavissa jokaisella lähtötasolla.

Onko kriittinen suhtautumisesi mediasisältöihin muuttunut kurssin myötä?

Kuvio 11. *Miten opiskelijoiden kriittinen suhtautuminen mediasisältöjä kohtaan on muuttunut kurssilla*

Teemahaastattelun kuvien analyysintaitoja koskevista vastauksista luodut alaluokat yhdistyivät teorian käsitteistön määrittelemiin yläluokkiin. Haastattelun vastauksissa painottui kriittinen näkökulma, mutta lähes kaikki vastaajat lähestyivät aihetta eri näkökulmista, jolloin siihen yhdistyi erottamattomasti muita valmiuksia: kriittisten valmiuksien lisäksi kehittyivät myös funktionaaliset, praktiset sekä omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet. Sisällönanalyysissä painottuivat erilaiset kehittymiseen johtaneet tavat. Omakohtaisen kehityksen sanallistaminen toi esiin vastaajien erilaiset mediaosaamisen taitotasot sekä ymmärryksen niistä.

Creative Commons (CC) tarkoittaa lisenssimerkintöjä tekijänoikeuksista koskien sisällön julkaisemista ja levittämistä. Tiesimme alkukartoituksen pohjalta, että CC-lisenssit olivat tuttuja 29%:lle opiskelijoista. Kurssin toisen tehtävänannon yhteydessä käsitelimme opetuksessa CC-lisenssejä sekä CC-lisenssioitua materiaalia, mutta

kurssitehtävä ei sisältänyt niiden käyttöä. Loppukartoituksessa vain 52% vastasi tietävänsä, mitä CC-lisenssit ovat.

En tiedä, siitä puhuttiin mutta en muista kunnolla enää mitä cc-lisenssi tarkoittaa.

En tiedä. En muista mitä se tarkoittaa... liittyikö se tekijänoikeuksiin.

En osaa sanoa CC-lisensseistä oikein mitään, koska en ole ikinä käyttänyt niitä tietääkseni.

Muun muassa näistä lainauksista loppukartoituksen CC-lisenssejä koskevasta vapaaehtoisesta avoimesta vastauskentästä voimme päätellä, että uutta tietoa ei opita ja sisäistetä tehokkaasti, jos sitä ei sovelleta ja yhdistetä käytännön työskentelyyn. CC-lisenssit ovat kansainvälisesti tunnustettu keino suojata oman työn sisältöä. Jotta opiskelijat oppisivat suojaamaan oman työnsä eivätkä toimisi tekijänoikeuksien vastaisesti, olisi opetuksessa tarpeellista käsitellä ja soveltaa käytännössä näitä lisenssejä.

Kuten aiemmin toimme ilmi, kysymyksissä koskien mainos-, televisio- ja elokuvamaailman kuvaamaa todellisuutta ja tasa-arvoisuutta vastaajat pystyivät valitsemaan selittävän tekstikentän lisäksi sekä *kyllä* että *ei* vastausvaihtoehdot. Tästä johtuen vertailemme ainoastaan alku- ja loppukartoituksessa tekstikenttiin tuotettuja vastauksia. Alkukartoituksessa molempien kysymysten tekstikenttiin vastasi vain 6 opiskelijaa, kun taas loppukartoituksessa samoihin kysymyksiin vastanneita oli 19 ja 16. Niin alku- kuin loppukartoituksessa kysymyksessä ”Koenko mainos-, televisio- ja elokuvamaailman kuvaavan todellisuutta?” suurimmassa osassa vastauksista nousi esille todellisuuden liioittelu: ”Periaatteessa, mutta koen että ne ovat liioiteltua todellisuutta” sekä ”Asioita liioitellaan ja vääristellään. Maailma kuvataan houkuttelevammalta”. Näiden kahden lainauksen tyyllisiä mainintoja mediatodellisuuden liioittelusta ja vääristelystä oli useita.

Alkukartoituksessa vastaajista 21%:n mielestä ihmiset esitetään mainos-, televisio- ja elokuvamaailmassa tasa-arvoisesti ainakin joissain tapauksissa, loppukartoituksessa

vastaava muuttuja oli 17%. Käytämme ilmaisua ‘joissain tapauksissa’, koska vastaajista osa oli valinnut sekä *kyllä* että *ei* vaihtoehdon. Avoimesta tekstikentästä löytyi selityksiä molempien vastausvaihtoehtojen valintaan:

Joissain kyllä, mutta ei kaikissa.

No riippuu elokuvasta ja sen tuotantovuodesta.

Löytyy kyllä niitä, joissa esitetään, mutta vielä on sellaisia, joissa esim. naiset on alustetussa asemassa.

Kurssilla toistuvasti käyttämämme työskentelymenetelmä oli johdetut ryhmäkeskustelut, vertaiskeskustelut ja -arviot sekä omien ideoiden ja työskentelyprosessin sanallistaminen, minkä opiskelijat selkeästi kokivat merkitykselliseksi: “Elokuvajuliste-tehtävässä oli hienoa, kun sai kertoa ideoistaan opettajalle ja niistä sai oikeasti rakentavaa palautetta koko tehtävän tekemisen aikana”. On mahdollista, että vastaajien määrän kasvu avoimissa tekstikentissä on suhteessa opiskelijoiden kasvaneeseen haluun ja taitoon sanallistaa mielipiteitään koskien erityisesti kurssilla käsiteltyjä median luomia todellisuuksia sekä toiseuttavaa voimaa.

6.2.3 Emansipatoriset mediataitovalmiudet

Emansipatorisiin mediataitovalmiuksiin kuuluu olennaisesti yhteiskunnallisten muutostarpeiden tiedostaminen sekä yksilön omien vaikuttamismahdollisuuksien ymmärtäminen ja kehittyminen. Otaksumme opiskelijoiden halun vaikuttaa kasvaneen muun muassa siitä syystä, että jopa 70% opiskelijoista arvioi oppineensa kurssilla erityisesti visuaalisen vaikuttamisen keinoja (KUVIO 12), mikä käy ilmi myös seuraavista aineisto-otteista:

Elokuvajulisteessa huomasin, kuinka pelkästään jo tyyli, millä piirrän viivani voi vaikuttaa ihmisiin eri tavoin. Typografia on myös voimakas vaikuttamisen keino. Memessä ja kangaspussissa. Niissä opin oman kuvan/tekstin avulla välittämään viestiä muille.

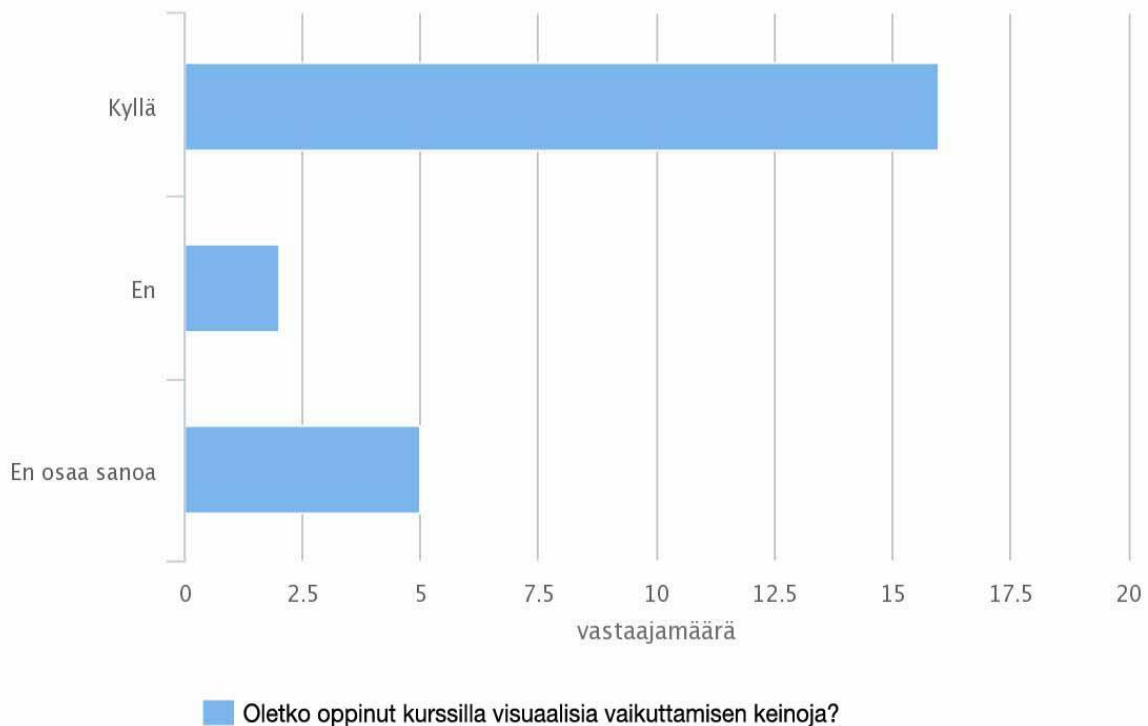
Elokuvajuliste tehtävässä opin tuomaan viestin (genre) näytille julisteen kautta. Meme tehtävässä vaikutettiin kuvalla sekä tekstillä.

Kankaanpainossa suunnittelin tekstin, jolla haluan vaikuttaa ihmisiin ja saada heidät miettimään sitä omassa elämässä.

Kankaan painamisessa. Tiedostin kuinka helposti siinä voi saada viestiä tuntemattomille.

Posteri työssä neuvottiin värin ja sommitelman vaikutuksia töihin, sekä typografiaa! Meme työssä kerrottiin fonteista ja minkälaisia kuvia ne kuuluisi olla jotta ne toimivat. Kangas kuvatyössä kerrottiin minkälaisia asioita ne voisivat olla, jotta ne toimisivat katukuvassa vaikuttajina.

Oletko oppinut kurssilla visuaalisia vaikuttamisen keinoja?

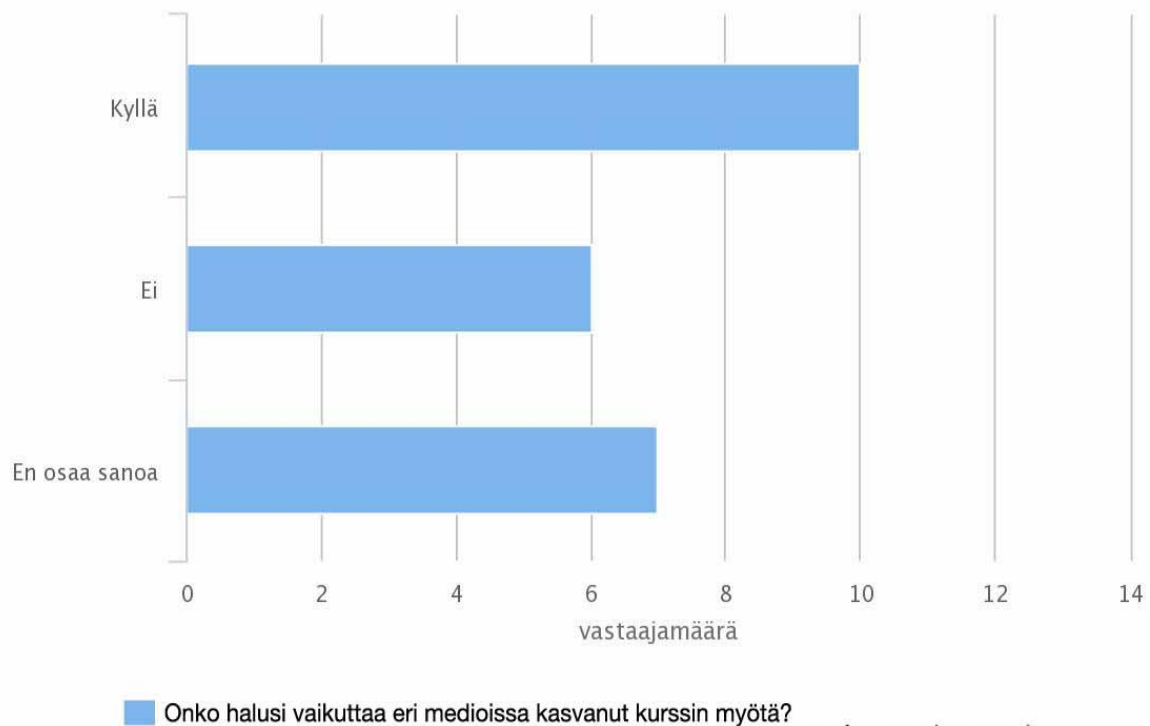

Kuvio 12. Opiskelijoiden arvioita visuaalisten vaikuttamiskeinojen oppimisesta kurssilla

Sisällyttämällä opetukseen konkreettisia opiskelijan omaan toimintaan sovellettavissa olevia vaikuttamisen välineitä ja keinoja mahdollistetaan opiskelijan oman vaikuttajuuden kehittyminen. Loppukartoituksessa vastauksien perusteella opiskelijoiden halu vaikuttaa eri medioissa kasvoi: 44% tunsi vaikuttamishalunsa kasvaneen ja vain 26% vastaajista ei kokenut halunsa vaikuttaa kasvaneen kurssin myötä, loput 30% vastaajista eivät osanneet sanoa (KUVIO 13). Loppukartoituskyselyn

pohjalta voimmekin sanoa opiskelijoiden emansipatoristen valmiuksien kehittyneen kurssin aikana, mikä tulee ilmi muun muassa median esittämää todellisuutta ja tas-arvoa sekä vaikuttamismahdollisuuksia koskevissa vastauksissa.

Onko halusi vaikuttaa eri medioissa kasvanut kurssin myötä?

Kuvio 13. *Opiskelijoiden arvioita kurssin myötä kasvaneesta halusta vaikuttaa eri medioissa*

Emansipatoristen mediataitovalmiuksien kasvu ei ole kuitenkaan niin yksiselitteistä, mitä loppukartoituskyselystä saatoimme päätellä. Teemahaastattelussa keskeiseksi vaikuttamiskanavaksi jokaisen puheessa nousi sosiaalinen media. Yhteisö ja yhteisöllisyys koettiin oleellisena osana yksilön vaikuttamista ja lisäävän sen tehokkuutta. Kokemuksissa omista vaikuttamismahdollisuuksista oli suurta vaihtelua: lähes olemattomista yksilön vaikutusmahdollisuuksista hyvin suuriin yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin. Vaikutusmahdollisuutensa suuriksi kokeneet haastateltavat olivat tietoisia itsestään ja toiminnastaan vaikuttajina sekä osoittivat omaa vaikuttamista kohtaan kiinnostusta. Näiden haastateltavien vastauksista sisällön

analyysissä muodostetut alaluokat yhdistyivät funktionaalisten ja praktisten mediataitovalmiuksien osa-alueisiin, toisin kuin vastaajilla, joiden puheessa ei tullut esiin lainkaan halua vaikuttamiseen tai vaikuttamisen eri keinojen soveltamista omaan toimintaan. Analyysin perusteella voimme todeta, että yksilöllä on koettu mahdollisuus vaikuttaa, jos hänellä on tietoisuus vaikuttamisen eri kanavista, keinoista, välineistä sekä niiden soveltamisesta omaan toimintaan. Funktionaaliset ja praktiset valmiudet ovat siis edellytyksiä emansipatoristen mediataitovalmiuksien kehittymiselle.

6.2.4 Omaehtoiset ja yhteisölliset mediataitovalmiudet

Omaehtoiset ja yhteisölliset mediataitovalmiudet liittyvät digitaalisen kulttuurin osallistaviin käytäntöihin, joiden tavoitteena on muun muassa kulttuurin eettinen kestävyys. Alkukartoituksen kysymyksellä sosiaalisen median (some) käyttötottumuksista halusimme kartoittaa vastaajien digitaalisen minän vuorovaikutusta yhteisöissä sekä yleisötietoisuutta. Vastaajien aktiivisuus suhteessa yhteisöön selviää muun muassa seuraavista tuloksista:

- *käyn keskusteluja esim. chatissä / messengerissä* 96%
- *kirjoitan päivityksiä / kommentteja* 89%
- *otan kantaa / kerron mielipiteeni* 61%
- *kuulun johonkin ryhmään* 43%
- *jaan sisältöjä eteenpäin* 39%
- *härnään / kiusaan muita* 0%

Kysyttäessä vastaajilta somessa ja sen palveluissa käytetyn ajan määrää 43% arvioi vuorokaudessa käyttämänsä ajan olevan 1-2 tuntia, 43% 3-5 tuntia ja 14% yli viisi tuntia. Yksikään vastaajista ei vastannut ajankäyttömääräkseen alle tuntia tai ei yhtään. Sosiaalisessa mediassa käytetystä ajasta ja edellä mainittujen käyttötapojen yleisyydestä voimme päätellä, että some on olennainen osa näiden opiskelijoiden elämismailmaa. Käytössä painottuu vuorovaikutus ja sosiaalinen kanssakäyminen digitaalisen minän esiintuomisen lisäksi.

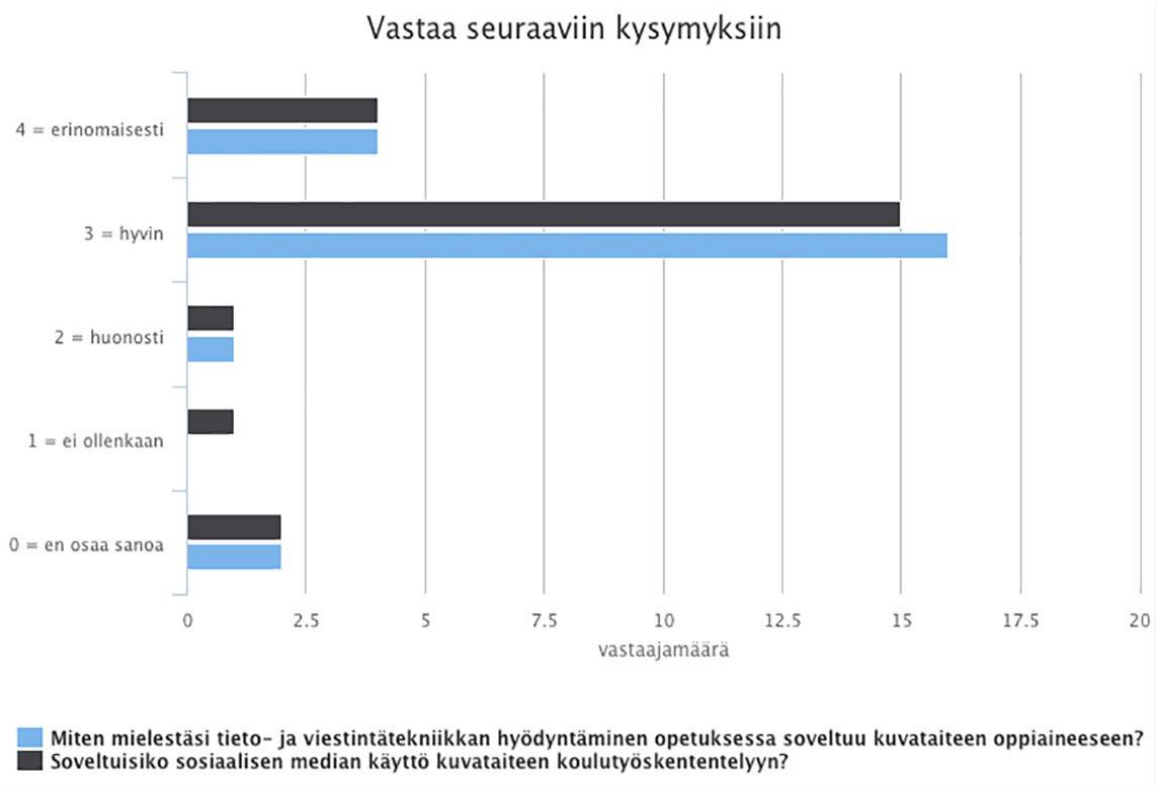
Vastaajista 22% ilmoitti itsensä esittämisen ja 17% käyttäytymisensä muuttuneen sosiaalisessa mediassa kurssin vaikutuksesta. Oletamme, että lukio-opiskelijoilla on jo kokemuksen kautta syntynyttä kriittisyyttä koskien esimerkiksi itsensä esittämistä ja käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa, minkä takia vain noin viidesosa vastaajista koki kurssin vaikuttaneen some-käyttäytymiseensä. Syitä itsensä esittämisen muutokseen tai muuttumattomuuteen selvitettiin avoimissa tekstikentissä. Vastauksissa painottui olemassa olevan varovaisuuden ennalla pysyminen: ”Olen aina ollut varovainen sosiaalisessa mediassa” ja toisaalta rohkaistuminen itsensä esittämisen suhteen: ”Ilmaisen rohkeammin omia mielipiteitäni ja uskallan myös esittää esimerkiksi omia piirustuksiani mediassa”. Vastaajat sanallistivat some-käyttäytymisensä muuttuneen sekä kriittisemmäksi: ”Olen ehkä hieman valveutuneempi” että rohkeammaksi: ”Otan asioihin enemmän kantaa, mutta kohtuudella”.

Kartoituskyselyssäkin esille noussut varovaisuus itsensä esittämisessä somessa vahvistui teemahaastatteluissa kolmen haastatellun puheessa. Varovaisuus koskien esimerkiksi sisällön jakamista kertoo omaehtoisista mediataitovalmiuksista. Itsestä tuotetun informaation julkaisemisessa ja jakamisessa somessa varovaisuus tuli ilmi kahdella eri tavalla: sisällön tuottamisen ja some-identiteetin omaehtoisuutena. Vain yksi haastateltavista käsitteli molempia näitä omaehtoisuuden muotoja. Some-identiteetin omaehtoisuudessa olennaista on tunnistaa näiden identiteettien keinotekoinen ja rakennettu luonne, mikä ilmenikin melkein kaikkien haastateltavien puheesta. Vain kaksi haastateltavista oli havainnoinut oman some-identiteettinsä kehittymistä tai muutosta siinä, minkä perusteella voimme olettaa oman identiteetin havainnointikyvyssä olevan opiskelijoilla puutteita.

Opiskelijoilla oli some-identiteetin tunnistamis- ja havainnointikyvyssä puutteita. Koska kaikki haastateltavat eivät käsitelleet somea edes itsensä esittämisen näkökulmasta, olennaiseksi kokemamme some-identiteetin omaehtoinen tunnistaminen ja havainnointi ovat merkittäviä kehittämistarpeita omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittämisen kannalta. Lisänä omaehtoisten ja yhteisöllisten valmiuksien kehittämistarpeisiin näemme myös yleisötietoisuuden

kehittämisen sekä yksilön tuottaman sisällön että hänen vastaanottajuutensa näkökulmasta. Voimme katsoa omaehtoisten valmiuksien kehittyneisyyden olevan edellytys yhteisöllisten valmiuksien kehittymiselle, sillä oman some-identiteettinsä tiedostaminen on edellytys sen tarkastelulle osana yhteisöä. Yhteisölliset valmiudet ilmenevät muun muassa yleisötietoisuutena. Sisällön tuottamisen kohdentaminen tietylle vastaanottajajoukolle nousi esille kuitenkin vain yhden haastateltavan puheessa. Yhteisöön ja sen vuorovaikutukseen liittyy aina olennaisena osana yleisöys: tuotetulla sisällöllä on tarkoitus, se on kohdennettua ja sillä on vastaanottaja. Vastaanottajan kyky tarkastella omaa yleisöyttään sekä itseään suhteessa yhteisöön ja tuotettuun sisältöön on osa yhteisöllisiä valmiuksia.

Loppukartoituksessa vastaajista 61%:n mielestä sosiaalista mediaa ja sen työkaluja käytettiin tarpeeksi kurssin aikana, 26%:n mielestä vähän (KUVIO 9). Kurssin aikana toimme useasti somen esiin työvälineenä oman työskentelyprosessin toteutuksen tukena, mutta sen käyttö jäi opiskelijoiden omaehtoisesti päätettäväksi. Kontekstuaalisissa haastatteluissa selvisi, että opiskelijat käyttivät somen palveluita osana työskentelyään. Tietoomme tulleet palvelut, joita opiskelijat olivat käyttäneet, olivat muun muassa *Pinterest*, *Tumblr*, *YouTube*, *Instagram*, *Meme Generator*, *Meme Maker* ja *Wikipedia*. Alkukartoituksen vastauksissa korostui sosiaalisen median käytön vähäisyys yleisesti lukio-opetuksessa: opiskelijoista 64%:n mielestä somea käytetään vähän ja vain 25%:n mielestä tarpeeksi. Kuvataiteen koulutyöskentelyyn sosiaalisen median käyttö soveltuisi 65%:n mielestä hyvin ja 17%:n mielestä erinomaisesti, mikä selvisi loppukartoituksen vastauksista (KUVIO 14). Koimme sosiaalisen median käytön luontevana osana opiskelijoiden oppimisprosessia, minkä vuoksi sen käyttöä opetuksessa tulisi lisätä ja monipuolistaa. Kurssin aikana emme hyödyntäneet somea opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen välineenä, mikä onkin yksi tulevaisuuden kehittämistarpeista tehtävänannoille.

Kuvio 14. *Opiskelijoiden arvioita TVT:n ja somen soveltumisesta kuvataiteen oppiaineen työskentelyyn*

6.2.5 Analyysissä muodostetut alaluokat ja niiden yhtenäistäminen

Teemahaastatteluista muodostamistamme analysointitaulukoista kokosimme yhteen kutakin mediataitovalmiutta ilmentävät alaluokat. Muodostamissamme alaluokissa oli toistuvuutta ja hajanaisuutta, jonka vuoksi yhtenäistimme alaluokat kattavammiksi kokonaisuuksiksi pyrkien tiivistettyyn ja selkeyttävään jaotteluun mediataitovalmiuksista. Näin syvensimme ja kehitimme mediataitovalmiuksien teoriaa, jonka pohjalta täsmensimme kehittämistuotoksemme jatkokehittämistarpeita.

Yhtenäistäessämme alaluokkia käsitelimme funktionaalisia ja praktisia valmiuksia yhtenä kokonaisuutena. Aineistosta muodostamamme alkuperäiset alaluokat, jotka yhdistyvät funktionaalsiin ja praktisiin valmiuksiin, ovat:

- Teknisen osaamisen kehittyminen
- Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista
- Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä
- Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä
- Tiedostaa mediakasvatuksen opiskeltavana aiheena
- Reflektointi itsestään oppijana
- Kuvanlukutaidon kehittyminen ja sen avulla merkityksien rakentaminen
- Formaalin ja informaalin oppimisen yhdistäminen
- Kyky reflektoida omia vaikuttamisen välineitä
- Ymmärrys teknologiasta sisällön tuottamisen ja some-identiteetin rakentumisen mahdollistajana
- Kuvanlukutaidon kehittyminen
- Kuvanlukutaidon soveltaminen

Funktionaalisten ja praktisten mediataitovalmiuksien yhtenäistetyt alaluokat:

- Tekninen ja taidollinen osaaminen
- Tiedon hakeminen ja soveltaminen osana omaa työskentelyä
- Omaan työskentelyyn vaikuttavien tekijöiden reflektointi
- Teknologia sisällön tuottamisen välineenä

Alkuperäisissä alaluokissa ilmenneen funktionaalisen välineellisen ja taidollisen osaamisen sekä näiden kehittymisen yhtenäistimme tekniseksi ja taidolliseksi osaamiseksi. Tiedon hakeminen ja soveltaminen osana omaa työskentelyä muodostui praktisen valmiuden alaluokista, joissa oli tiedon saavuttamiseen ja käyttämiseen liittyvä lähestymistapa. Edellä mainitut valmiudet on esitelty myös aiemmassa teoriassa, johon olemme yhtenäistämisen tuloksena tuoneet lisäksi omaan työskentelyyn vaikuttavien tekijöiden reflektoinnin sekä teknologian välineenä sisällön tuottamisessa. Koimme olennaiseksi osaksi praktisia valmiuksia yksilön kyvyn reflektoida omaan työskentelyyn vaikuttavia tekijöitä, joita ilmeni alkuperäisessä alaluokituksessa useita. Koska tekninen ja taidollinen osaaminen viittaavat kaikkeen sisällön tuottamiseen eri konteksteissa ja eri välineillä, koimme tarpeelliseksi korostaa teknologian merkitystä työvälineenä.

Kriittisten mediataitovalmiuksien alkuperäiset alaluokat:

- Kuvanlukutaidon kehittyminen
- Kuvanlukutaidon soveltaminen
- Kuvakulttuurin ymmärtäminen
- Tietous itsestä katsojana
- Kuvan kokeminen on subjektiivista
- Kriittisyys kulttuurisia kuvastoja kohtaan
- Kuvanlukutaidon kehittyminen ja sen avulla merkityksien rakentaminen
- Yleisötietoisuus
- Rajoittunut käsitys vaikuttamiskanavista
- Laajentunut käsitys vaikuttamiskanavista
- Laaja käsitys vaikuttamiskanavista

Kriittisten mediataitovalmiuksien yhtenäistetyt alaluokat:

- Monilukutaito visuaalisessa kulttuurissa:
  - kehittyminen
  - soveltaminen
  - kriittisyys
- Yksilön reflektointi omasta toiminnastaan mediakulttuurissa
- Yksilön tiedostava toiminta osana yhteiskunnallista ja yhteisöllistä mediakulttuuria

Useisiin alkuperäisiin alaluokkiin sisältyy monilukutaidon käsite. Tästä syystä tiivistimme kuvanlukutaitoa koskevat alaluokat monilukutaito-käsitteen alle, sillä se sisältää mielestämme visuaalisen kulttuurin lukutaidon laaja-alaisesti. Monilukutaidossa tärkeiksi koimme sen kehittymisen, soveltamisen ja mediatekstien kriittisen tarkastelutavan omaksumisen. Painotimme kriittisissä valmiuksissa myös yksilön omaa toimintaa, sillä kriittisyys ei sisällä vain vastaanottajuutta, vaan myös oman toiminnan tarkastelua yhteisöllisessä kontekstissa. Oman toiminnan reflektointi tukee mediaeettisen pohdinnan kehittymistä.

Emansipatoristen mediataitovalmiuksien alkuperäiset alaluokat:

- Rajoittunut käsitys vaikuttamiskanavista
- Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa
- Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia
- Omien vaikuttamismahdollisuuksien kokeminen rajallisiksi

- Kyky reflektoida omia vaikuttamisen välineitä
- Oman toiminnan yhteisöllisten vaikutusten tiedostaminen
- Oman ilmaisun vahvistuminen

Emansipatoristen mediataitovalmiuksien yhtenäistetyt alaluokat:

- Vaikuttamismahdollisuuksien ja -keinojen tiedostaminen (sosiaalisessa mediassa)
- Yksilön kyky käyttää eri vaikuttamismahdollisuuksia ja -keinoja (sosiaalisessa mediassa)
- Yksilön reflektointi oman toiminnan vaikutuksista mediakulttuurissa

Kuten olemme aiemminkin todenneet, funktionaaliset ja praktiset valmiudet ovat edellytys muiden valmiuksien kehittymiselle. Niiden alaluokista yhtenäistetty tekninen ja taidollinen osaaminen sekä soveltaminen ovat emansipatoristen mediataitovalmiuksien kehittymisen edellytyksiä. Useissa alkuperäisissä alaluokissa ilmeni vaikuttamismahdollisuuden käsite, jonka yhdistämme yksilön tietoisesti havaitsemaan muutoksen tarpeeseen. Vaikuttamismahdollisuuksien ja -keinojen tiedostaminen onkin edellytys yksilön vaikuttamiselle mediassa. Yksilön kyky hallita ja käyttää erilaisia vaikuttamismahdollisuuksia ja -keinoja mediassa mahdollistaa aktiivisen kansalaisuuden ja pyrkimyksen muutokseen. Kuten aiempienkin mediataitovalmiuksien kohdalla, katsomme yksilön oman toiminnan reflektoinnin merkitykselliseksi myös emansipatorisesta näkökulmasta.

Omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien alkuperäiset alaluokat:

- Sisällön tuottamisen omaehtoisuus somessa
- Some-identiteetin omaehtoisuus
- Oman toiminnan yhteisöllisten vaikutusten tiedostaminen
- Some-identiteetin kehittymisen havainnointi
- Oman ilmaisun vahvistuminen
- Yleisötietoisuus
- Ymmärrys teknologiasta sisällön tuottamisen ja some-identiteetin rakentumisen mahdollistajana
- Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa
- Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia
- Formaalin ja informaalin oppimisen yhdistäminen

- Kuvan kokeminen on subjektiivista
- Kriittisyys kulttuurisia kuvastoja kohtaan

Omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien yhtenäistetyt alaluokat:

- Tietoisuus yleisöistä, omasta some-identiteetistä ja toimijuudesta osallistavassa mediassa
- Yksilön kyky reflektoida some-identiteettiään sekä omaehtoista toimijuuttaan yhteisöissä
- Tiedostava ja omaehtoinen toiminta mediakulttuurissa

Koska sosiaalinen media on merkityksellinen osa mediakulttuuria ja ilmeni lukuisia kertoja alkuperäisissä alaluokissa, koimme tarpeelliseksi yhtenäistää yhden alaluokista sosiaalisen median toimijoihin. Yhtenäistimme alkuperäisissä alaluokissa yksilöä, yleisöä ja yhteisöä käsitelleet ilmaukset, sillä katsomme niiden olevan toisistaan riippuvaisia sosiaalisen median osallistavien käytänteiden vuoksi. Omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet tulevat ilmi vuorovaikutuksessa yhteisöjen kanssa. Oman toiminnan ja vuorovaikutuksellisuuden reflektointi on tärkeä edellytys mediakulttuurin eettisesti kestävien käytänteiden luomisessa. Tiedostava ja omaehtoinen toiminta ei kuitenkaan ole oleellista ainoastaan sosiaalisen median näkökulmasta, vaikka se painottuikin alkuperäisissä alaluokissa. Loimmekin siis oman alaluokkansa valmiudesta tiedostavaan ja omaehtoiseen toimintaan mediakulttuurissa.

6.3 Toista kehittämisvaihetta ohjaavat tulokset

Tutkimuskysymyksemme ohjaamana olemme tarkastelleet opiskelijoiden mediataitojen funktionaalisten, praktisten, kriittisten, emansipatoristen sekä omaehtoisten ja yhteisöllisten valmiuksien kehittymistä ja kehittämistä. Tätä olemme tutkineet ensimmäisessä kehittämissyklissä valmistamallamme konkreettisella kehittämistuotoksella eli käyttämällä Tabletkoulun KU3-kurssisisältöä opetuksessa. Tässä luvussa tuomme esiin sisällön analyysistä saatuja tuloksia mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Näiden tulosten perusteella määritämme myös tulevaisuuden jatkokehittämistarpeet Tabletkoulun KU3-kurssisisällölle.

Sisällön analyysissä muodostimme syventävää tietoa laadullisesta aineistosta, jonka hankintaa ohjasi alku- ja loppukartoituskyselyissä nousseet huomiot. Olemme kehittäneet kirjallisuuteen perustuvaa teoriaa mediataitovalmiuksista alaluokkiin määrittelemämme käsitteistön ohjaamana. Muodostimme pelkistetystä laadullisesta aineistosta alaluokkia, joille haimme vastaavuudet teoreettisen mediataitovalmiuskäsitteistön yläluokista. Yhtenäistimme alkuperäisiä alaluokkia muodostaaksemme tiiviimmät ja selkeämmät sisällöt kullekin yläluokan mediataitovalmiudelle.

Laadullinen aineisto on ollut tutkimuksessa komplementaarisessa asemassa, ja vaikka määrällinen aineisto ei suoraan käykään ilmi alaluokista, haluamme painottaa määrällisen aineiston ohjaavuutta laadullisen aineiston hankinnassa ja alaluokkien muodostamisessa. Olemme siis syventäneet teoriaa mediataitovalmiuksista sekä määrällisen että laadullisen aineiston perusteella.

Funktionaaliset ja praktiset valmiudet

Yhtenäistetyt alaluokat:

- Tekninen ja taidollinen osaaminen
- Tiedon hakeminen ja soveltaminen osana omaa työskentelyä
- Omaan työskentelyyn vaikuttavien tekijöiden reflektointi
- Teknologia sisällön tuottamisen välineenä

Opetuksessa tulee tekniikan lisäksi opettaa tekniikan soveltamista käyttöön (Wuorisalo 2010, 95). Opiskelijoiden tieto- ja viestintätekniset taidot eli tekninen ja taidollinen osaaminen sekä teknologian käyttö sisällön tuottamisen välineenä kehittyivät kurssin aikana. Ilomäki ja Lakkala (2011, 59) toteavat digitaalisten taitojen kehittyvän teknologian käytön ollessa monipuolista ja tarkoituksenmukaista. Noin puolella itsevarmuus TVT:n käytön suhteen kasvoi hieman. Voimme todeta sulautuvan oppimisen menetelmän opetuskäytön valinnan olleen onnistunut, sillä TVT:n käyttö oli

opiskelijoiden kokemuksissa luonnollinen osa kurssikäytäntöjä. Jatkokehittämisessä aiomme ottaa aiempaa enemmän huomioon myös Ilomäen ja Lakkalan (2011, 55) esiin tuoman opiskelijan informaalin osaamisen hyödyntämisen.

Funktionaalisten ja praktisten mediataitovalmiuksien kehittämistarpeiksi muodostuivat opiskelijan oman oppimisen reflektoinnin kehittymisen tukeminen, TVT:n välineiden ja ohjelmien monipuolisempi opetuskäyttö sekä käytön määrän lisääminen sulautuvan oppimisen menetelmin. Näihin esiin tuotuihin kehittämistarpeisiin vastaamalla tuetaan samalla myös muiden mediataitovalmiuksien kehittymistä, koska funktionaalisen ja praktisen valmiuden kehittyneisyys ovat edellytyksiä muiden valmiuksien kehittymiselle.

Kriittiset mediataitovalmiudet

Yhtenäistetyt alaluokat:

- Monilukutaito visuaalisessa kulttuurissa:
  - kehittyminen
  - soveltaminen
  - kriittisyys
- Yksilön reflektointi omasta toiminnastaan mediakulttuurissa
- Yksilön tiedostava toiminta osana yhteiskunnallista ja yhteisöllistä mediakulttuuria

Kriittisyyden kasvattamiseksi mediakasvatuksen keskeinen tehtävä on mediakuluttajuuden eettisten, ympäristöllisten ja poliittisten ulottuvuuksien esiin tuominen (Hoechsmann & Poyntz 2012, 194). 30% opiskelijoista koki kurssin kasvattaneen mediakriittisyyttään ja jopa 87% arvioi kuvien analysointitaitojensa parantuneen. Tehtävänantojen jatkokehittämistarve onkin tukea laaja-alaisemmin monilukutaidon kehittymistä ja soveltamista omassa työskentelyssä. Sintosen (2012, 65) mukaan omaehtoinen median lukutaito edistää yksilön reflektiivisiä taitoja tuottaen samalla oppijalähtöisiä sisältöjä.

Työskentelyprosessin sanallistaminen koettiin merkitykselliseksi. Sanallistamalla työskentelyään monin eri tavoin ja prosessin eri vaiheissa yksilö samalla reflektoi omaa toimintaansa mediakulttuurissa, ja hänen ymmärryksensä esimerkiksi omista mediaosaamisen taitotasoistaan kasvaa. Hoechsmann ja Poyntz (2012, 197-8) toteavat yksilön reflektoinnin edesauttavan oman identiteetin suhteuttamista toisiin ja tuovan esiin mediatodellisuuden keinotekoisen rakenteen. Kurssisisällön kehittämisessä reflektointiin työskentelymenetelmiin onkin syytä kiinnittää huomiota.

Sintosen (2012, 67) mukaan vastuullista mediakulttuurin osallisuutta edistetään tukemalla muun muassa digitaalisten lukutaitojen kehittymistä, mikä on yksi tiedostavan toiminnan edellytys. Tutkimuksen tulosten perusteella voimme todeta, että soveltamalla ja yhdistämällä käytännön työskentelyyn uusia opetettuja tietoja ja taitoja kasvaa yksilön tiedostava toiminta digitaalisessa mediakulttuurissa.

Emansipatoriset mediataitovalmiudet

Yhtenäistetyt alaluokat:

- Vaikuttamismahdollisuuksien ja -keinojen tiedostaminen (sosiaalisessa) mediassa
- Yksilön kyky käyttää eri vaikuttamismahdollisuuksia ja -keinoja (sosiaalisessa) mediassa
- Yksilön reflektointi oman toiminnan vaikutuksista mediakulttuurissa

Monilukutaidon kehittyminen emansipatorisesta näkökulmasta mahdollistaa yksilön yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja aktiivisen kansalaisuuden (Hoechsmann & Poyntz 2012, 193; Sintonen 2012, 70). Painotimme kurssin tehtävänannoissa monipuolisesti yksilön emansipaatiota. Vaikuttamismahdollisuuksien ja -keinojen tuominen yksilön tietoisuuteen sekä niiden käyttäminen osana omaa työskentelyä kehittivätkin opiskelijoiden emansipatorisia valmiuksia. Vaikuttamiskeinojen, etenkin visuaalisten, koettiin lisääntyneen. Yksilön oman ilmaisun kanavat lisääntyvät Wuorisalon (2010, 96)

mukaan mahdollistamalla opetuksessa mediasisältöjen tuottaminen. Emansipatoriset valmiudet kehittyivätkin kurssin aikana soveltamalla opittua käytäntöön ja refleктоimalla omaa toimintaa.

Koetut vaikuttamismahdollisuudet tai niiden puute näyttäytyivät tutkimustuloksissa suhteessa kokemuksiin oman toiminnan vaikuttavuudesta: yksilön omaksuessa uusia vaikuttamismahdollisuuksia hänen kokemuksensa itsestään vaikuttajana voimistui. Vaikuttamisen kanavana sosiaalinen media oli merkityksellinen. Tämän vuoksi yksi kehittämistarve on yksilön oman toiminnan vaikuttavuuden esiin tuominen hyödyntämällä opetuksessa lisää kohderyhmän omaa elämismailmaa koskettavaa sosiaalista mediaa.

Omaehtoiset ja yhteisölliset mediataitovalmiudet

Yhtenäistetyt alaluokat:

- Tietoisuus yleisöistä, omasta some-identiteetistä ja toimijuudesta osallistavassa mediassa
- Yksilön kyky reflektoida some-identiteettiään sekä omaehtoista toimijuuttaan yhteisöissä
- Tiedostava ja omaehtoinen toiminta mediakulttuurissa

Uudella opusteknologialla mahdollistetaan omaehtoinen ja yhteisöllinen sisällöntuottaminen sekä yhteisöllinen oppiminen (Kiviniemi & Kurkela 2010, 129; Norrena, Mämmi, Palonen, Linnakylä & Haanpää 2011, 254). Omaehtoisuus sosiaalisessa mediassa ilmeni kahdella tavalla: some-identiteetin tai sisällön tuottamisen näkökulmasta. Vaikka itsensä esittämistä ja some-käyttäytymistä kohtaan esiintyi kriittisyyttä ja kehitystä, some-identiteetin tunnistamis- ja havainnointikyvyissä oli puutteita. Yksilön aktiivinen rooli osallistavassa mediassa vaatii toiminnan omaehtoisuutta (Sintonen 2012, 53). Omaehtoisen valmiuden kehittämistarpeena kurssisisällössä on some-identiteetin ja aktiivisen toimijuuden tietoisien havainnoinnin tukeminen. Näin edesautetaan yhteisöllisten valmiuksien kehittymistä ja vahvistetaan

omaehtoista toimijuutta yhteisöissä, mikä mahdollistuu muun muassa hyödyntämällä sosiaalista mediaa vuorovaikutuksen ja työskentelyn välineenä oppimisprosessissa. Kuten Jaakkola (2010, 43) toteaa, vuorovaikutus yhteisöissä mahdollistaa myös yleisötietouden kehittymisen. Sosiaalisen median käyttöä kuvataideopetuksessa tukee myös sen tutkimustuloksissa havaittu käytön mielekkyys.

Median sisältämä julkisuus vaikuttaa yksilön mediasisältöjen tuotantoon ja vastaanottoon (Jaakkola 2010, 43). Tiedostava ja omaehtoinen toiminta julkisessa mediakulttuurissa edellyttää oman toiminnan ja vuorovaikutuksellisuuden reflektointia. Kurssin tehtävänannoissa tulisi käsitellä enemmän yksilön tuottamaa ja vastaanottamaa mediasisältöä sekä yleisötietoisuutta, jotta mediakulttuurin toimijoiden eettisesti kestävät käytännöt kehittyisivät.

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTIA

Kehittämistutkimuksen monimenetelmällisyyden vuoksi luotettavuutta on arvioitava käytettyjen menetelmien omilla luotettavuuskriteereillä (Kananen 2012, 166). Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida muun muassa käsitteiden *validiteetti* ja *reliabiliteetti* ohjaamana. Etenkin laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää määritellä, mitä näillä käsitteillä tarkoitetaan, sillä ne ovat alun perin kehitetty arvioimaan määrällisen tutkimuksen luotettavuutta. (Eskola & Suoranta 1996, 166–167; Kananen 2008, 123.) Eskolan ja Suorannan (1996, 168) mukaan validiteettia eli pätevyyttä voidaan tarkastella *sisäisenä* ja *ulkoisena validiteettina*.

Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan käsitteiden ja tulkinnan virheettömyyttä, tutkimuksen sisäistä logiikkaa ja johdonmukaisuutta (Kananen 2008, 123; Ronkainen ym. 2011, 130). Määrittelimme ja johdimme tutkimuksessa käyttämämme käsitteistön teorian ohjaamana sekä dokumentoimme perusteellisesti tutkimusprosessia. Esimerkiksi alaluokkien yhtenäistämässä olemme toimineet johdonmukaisesti: kutakin mediataitovalmiutta käsitellään tiedostavuuden, toiminnan ja reflektion näkökulmista. Dokumentoinnissa olemme selkeästi tuoneet esiin, mitä olemme tehneet, miten ja miksi. Eskola ja Suoranta (1996, 168) kuten myös Kananen (2012, 166, 171) toteavat näiden tekijöiden huomioon ottamisen lisäävän tutkimuksen sisäistä validiteettia eli tutkimusprosessin systemaattista luotettavuutta.

Määrällisen tutkimuksen validiteetissa arvioidaan mittauksen pätevyyttä, eli onnistuttiinko mittaamaan sitä, mitä piti (Vehkalahti 2014, 41). Tutkimuksessamme käsitteiden onnistunut operationalisointi johti kyselylomakkeen suhteelliseen validiteetin ja täten luotettaviin mittaustuloksiin. Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta ilmaisee myös vastausprosentti, joka tutkimuksessamme on edustava

otos Vehkalahden (2014, 44) mukaan. Lähtökartoituskyselyssä vastausprosentti oli 93, sillä kaksi vastaajaa jätti kyselyn kesken jo lomakkeen alussa. Alkukartoituskyselyissä vastausprosentti oli 100 ja loppukartoituskyselyssä 82%. Loppukyselyn vastausprosentin kato johtui yhden vastaajan poissaolosta, ja neljä vastaajaa oli muuten estyneitä. Hylkäsimme loppukartoituskyselystä yhden vastauksen, sillä yksi estyneistä vastaajista täytti kyselyn myöhässä aloitettuumme jo analyysin.

Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä (Kananen 2008, 123; 2012, 168, 171; Ronkainen ym. 2011, 130). Koska määrällinen aineisto kerättiin verrattain pieneltä kohderyhmältä, emme voi perinteisten tutkimuskäytäntöjen mukaisesti tehdä siitä yleistettävissä olevia päätelmiä. Kehittämistutkimuksella tutkimusmenetelmänä ei ole vielä täysin vakiintuneita toimintatapoja ja sen sisällä käydään keskustelua yksittäisten tutkimustulosten yleistettävyydestä laajemmiksi käytännöiksi (Pernaa 2013, 22). Ulkoista validiteettia arvioitaessa otetaan huomioon aineiston sekä tehtyjen tulkintojen ja johtopäätösten välisen suhteen pätevyys, mikä on riippuvainen tutkijasta itsestään (Eskola & Suoranta 1996, 168). Aineistolähtöisessä tutkimuksessa objektiivisuuteen pyritään tiedostamalla tutkijan subjektiivisuus: tiedonhankintaan vaikuttavat muun muassa tutkijan esiolettamukset, arvostukset ja valinnat niin käsitteistön kuin menetelmien osalta (Kananen 2008, 121). Tutkijan subjektiviteetin tunnistaminen ja myöntäminen ovatkin Eskolan ja Suorannan (1996, 165) sekä Ronkaisen ym. (2011, 139) mukaan sekä laadullisen tutkimuksen lähtökohta että tutkimuksen keskeisin tutkimusväline. Tästä syystä luotettavuutta tulee arvioida koko tutkimusprosessin kannalta. Tutkimusmenetelmänä käyttämämme kehittämistutkimus pyrkii muutokseen, jossa tutkija on yksi kehityskohteeseen vaikuttavista tekijöistä (Kananen 2012, 166). Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa olemmekin ottaneet tämän huomioon tuoden esiin oman keskeisen roolimme kehittämisprosessissa.

Lähtö-, alku- ja loppukartoituskyselyiden samankaltaisten tulosten toistuvuus ilmentää määrällisen aineiston reliabiliteettia eli mittauksen luotettavuutta ja toistettavuutta (Ronkainen 2011, 131; Vehkalahti 2014, 40). Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetti

tarkoittaa, että tulkinta on samanlainen tulkitsijasta riippumatta eli tulos on sama joka kerralla (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186; Kananen 2008, 124). Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 186) laadullisen tutkimuksen reliaaabeliuden tarkasteluun perustuen voimme todeta, että tutkimuksessamme reliaaabeliutta lisää aineiston analyysissä yksimielisesti muodostamamme tarkkarajainen luokitus.

Mäkelän (1990, 47–48) mukaan laadullisen aineiston analyysin arviointiperusteina voidaan pitää aineiston merkittävyyttä ja riittävyyttä sekä analyysin kattavuutta, arvioitavuutta ja toistettavuutta. Kananen (2008, 125) mukaan aineiston riittävyydellä tarkoitetaan kyllääntymistä eli saturaatiota. Se tarkoittaa tutkijan arviota siitä, milloin uudet haastateltavat eivät enää tuota uutta informaatiota aineistoon (Hirsjärvi & Hurme 2008, 60). Emme voi sanoa tutkimuksemme haastatteluaineiston kyllääntyneen, mutta saavutimme tavoitteemme mukaista määrällistä aineistoa syventävää tietoa. On mahdollista, että haastattelemalla useampia opiskelijoita analyysin aineistolähtöiset alaluokat olisivat muodostuneet erilaisiksi.

Analyysin kattavuus tarkoittaa, että tulkinta perustuu koko aineistoon, ei vain sen osiin (Kananen 2008, 125). Muodostamamme tulkinnat ja johtopäätökset perustuvat niin määrälliseen kuin laadulliseen aineistoon. Olemme käsitelleet aineistoa järjestelmällisesti ja tuoneet selkeästi ilmi tapamme työstää sitä, mikä lisää Ronkaisen ym. (2011, 124) mukaan luotettavuutta. Analyysimme kattavuutta vahvistaa myös kehittämistutkimukselle tyypillinen syklisyys, jossa aineistoa analysoidaan ja tuloksia testataan tutkimuksen monessa eri vaiheessa.

Analyysin arvioitavuudella tarkoitetaan tutkimuksen tarkkaa dokumentointia, johon myös toistettavuus perustuu (Kananen 2008, 125). Kehittämistutkimuksessa olennainen kehittämisskuvaus ja sen raportointi sisältävät itsessään dokumentoinnin erottamattomana osana itseään (Pernaa 2013, 23). Dokumentaatiomme tutkimuksen kulusta onkin perusteellista jo pelkästään valitsemamme kehittämistutkimuksen menetelmän vuoksi. Tarkan kuvauksen perusteella mahdollisuus tutkimuksemme toistettavuuteen lisääntyy.

Triangulaatio vahvistaa tutkimuksen validiteettia, sillä tällöin on mahdollista saada kattavampi kuva tutkimuskohteesta. Tutkimuksemme luotettavuutta vahvistaa monitriangulaatio: olemme hyödyntäneet metodi-, aineisto- ja tutkijatriangulaatiota. Metodinen triangulaatio toteutuu analysoimalla aineistoa samanaikaisesti niin laadullisesti kuin määrällisesti. Aineistotriangulaatio taas toteutuu tutkittaessa samaa asiaa erilaisten aineistojen avulla, kuten kartoituskyselyillä, haastatteluilla, kehittämistuotoksella ja -kuvauksella. Tutkimukssamme toteutuva kahden tutkijan jatkuva yhteistyö myös lisää luotettavuutta (Eskola & Suoranta 1996, 40; Hirsjärvi ym. 2005, 218; Pernaa 2013, 21; Tuomi & Sarajärvi 2012, 143–145.)

Tutkimukssamme laadullinen aineisto on alisteinen määrälliselle. Ronkaisen ym. (2011, 104–105) mukaan aineistojen ollessa alisteisia toisilleen triangulaatio ei välttämättä lisää suoraan luotettavuutta niiden ollessa erityyppisiä ja eri asioita mittaavia. Pernaa (2013, 21) kuitenkin toteaa tutkimuksen luotettavuuden parantuvan monimenetelmällisyyden ansiosta tutkimustulosten konvergoituessa eli suuntautuessa samaan kohteeseen, mikä mahdollistaa laajempien yleistysten tekemisen. Kehittämistutkimuksen yleistettävyys perustuu sen käytännönläheisyyteen ja se tuottaakin käytäntöön siirrettävissä olevaa tietoa jokaisessa kehittämisvaiheessa (Pernaa 2013, 21). Pernaan (2013, 21) mukaan syklien ja testaamisen määrät ovat yksi luotettavuutta määrittävä tekijä; tutkimuksemme kaksisyklisyys lisää sen luotettavuutta, vaikka kehittämistuotosta testasimme vain kerran. Testauksen kertaluonteisuus ei vaikuta luotettavuuteen, sillä tutkimuksen varsinainen kohde oli mediataitojen kehittymisen tutkiminen eikä konkreettinen kehittämistuotos.

8 POHDINTA

Tämän kehittämistutkimuksen tarkoituksena oli tutkia lukio-opiskelijoiden mediataitovalmiuksien kehittymistä ja kehittämistä tarkastelemalla niitä teoreettisen käsitteistön ohjaamana funktionaalisista, praktisista, kriittisistä, emansipatorisista sekä omaehtoisista ja yhteisöllisistä näkökulmista. Ensimmäisessä kehittämisvaiheessa valmistettu kehittämistuotos muodostettiin edellä mainitun teoreettisen käsitteistön sekä aineistolähtöisen tarveanalyysin pohjalta. Oletuksena oli, että opiskelijoiden mediataidot kehittyvät opetuksessa käytetyn oppimisympäristön tehtävänantojen eli kehittämistuotoksen avulla.

Mediataitojen kehittymisestä saadut tulokset ohjaavat toisessa kehittämisvaiheessa tehtävää tuotoksen jatkokehittämistä. Tutkimustuloksia on tarkasteltu yksityiskohtaisesti tulosluvussa 6.3, ja niiden pohjalta on muodostettu jatkokehittämistarpeita kehittämistuotokselle. Tässä luvussa tarkastellaan tuloksia ja jatkokehittämistarpeita suhteessa teoriaan ja aiempaan tutkimustietoon.

Tutkimuksen kehittämistuotoksen eli KU3-kurssin sisällölliset tavoitteet perustuivat lukion opetussuunnitelmaan (OPH 2003). Niin Opetushallituksen (2012) *Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset* kuin Suomen Lukiolaisten Liiton tutkimus (2013), jossa lukiolaisten todetaan haluavan käyttää opiskelussa omaa elämismaailmaa koskettavia toimintaympäristöjä ja sisältöjä, ohjasivat kehittämistuotoksessa tehtyjä ratkaisuja. Sulautuvan oppimisen opetusmenetelmän valinta perustui Mannisen ym. (2007) sekä Oksasen & Koskisen (2012) esittelemään tieto- ja viestintätekniikkaa transformatiivisesti hyödyntävään näkemykseen oppimisesta ja opetuksesta. Tutkimuksessa sulautuvan oppimisen menetelmä osoittautui luonnolliseksi ja toimivaksi opetuksessa.

Tutkimustuloksissa ilmeni opiskelijoiden funktionaalisten ja praktisten mediataitovalmiuksien kehittyminen. Opetuksessa käytetty kehittämistuotos eli kurssisisältö kehitti opiskelijoiden teknistä ja taidollista osaamista sekä teknologian käyttötaitoja sisällön tuottamisen välineenä, vaikka fyysisessä oppimisympäristössä kehittämistuotoksen käyttöön vaikutti päätelaitteiden vähäisyys. Myös opiskelijoiden itsevarmuus tieto- ja viestintätekniikan käyttäjänä lisääntyi hieman. Tutkimuksen tulokset vahvistivat käsitystä siitä, että funktionaalinen ja praktinen mediataitovalmius ovat edellytyksiä muiden valmiuksien kehittymiselle. Nämä tulokset ovat yhdenmukaisia Buckinghamin (2006a) näkemyksen kanssa mediatuottamisen myötä muodostuvasta kriittisyydestä sekä itseilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen kehityksestä. Lisänä edelliseen Wuorisalo (2010) näkee mediatuottamisen myös identiteettiä vahvistavana tekijänä. Wuorisalon ajatusta mukaillen tutkimuksessa voitiin katsoa omaehtoisen sisällöntuottamisen vahvistavan opiskelijoiden some-identiteettiä.

Tutkimuksessa uusien tietojen ja taitojen oppimisella pyrittiin lisäämään yksilön tiedostavaa toimintaa mediakulttuurissa. Esimerkkinä onnistuneesta toteutuksesta mainittakoon opiskelijoiden kuvien analysointitaitojen kehittyminen, minkä voidaan katsoa lisäävän tiedostavaa toimintaa visuaalisessa mediakulttuurissa ja kehittävän omaehtoista medialukutaitoa. Sintonen (2012) painottaa monilukutaidon kehittymistä tiedostavan toiminnan edellytyksenä. Kuten Hoechsmann ja Poyntz (2012) toteavat, tiedostavaa toimintaa edesauttaa yksilön reflektointi, mikä otettiin huomioon kehittämistuotoksessa onnistuneesti. Tutkimuksen tuloksissa tiedostavan toiminnan kasvu näyttäytyi esimerkiksi vaikuttamisen, monilukutaidon kehittymisen ja omaehtoisen tuottamisen kautta. Opiskelijat kokivat merkityksellisiksi kurssilla hyödynnetyt, omaa työskentelyä muun muassa sanallistamalla refleктоivat työskentelymenetelmät. Näiden tulosten perusteella refleктоivia työskentelymenetelmiä tulisi hyödyntää opetuksessa.

Mediasisältöjen tiedostavaan tuottamiseen vaikuttaa Kupiaisen ja Sintosen (2012) sekä Jaakkolan (2010) mukaan yleisöjen ja median julkisuuden tiedostaminen.

Kehittämistuotoksessa omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittämiseksi tehdyt ratkaisut perustuivat muun muassa edellä esitettyyn huomioon. Tutkimuksessa sisällytettiin opetukseen yleisötietoisuus osaksi omaehtoista sisällöntuottamista, mikä johti yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittymiseen. Muun muassa hyödyntämällä opiskelijoiden mielekkääksi kokemaa sosiaalista mediaa opetuksen työvälineenä ohjattiin yksilöä havainnoimaan omaa aktiivista toimijuutta ja some-identiteettiään osana yhteisöä.

Kiviniemi ja Kurkela (2010) sekä Norrena ym. (2011) ovatkin todenneet uuden opetusteknologian mahdollistavan muun muassa yhteisöllisyyden oppimisessa. Tutkimuksen kehittämistuotoksessa käytetty opetusteknologia edesauttoi omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittymistä. Mediasisältöjen tuottaminen ja vastaanottaminen samalla tiedostaen median yleisöt kehitti yksilön mediakulttuurin eettisesti kestäviä käytäntöjä. Tiedostava toiminta mediakulttuurissa edellytti oman toiminnan reflektoinnin lisäksi vuorovaikutuksen reflektointia.

Opetusministeriön (2007) käsitteenä esiin tuomaa emansipatorista valmiutta onnistuttiin kehittämään kehittämistuotoksella samalla tukien muiden valmiuksien kehittymistä. Wuorisalo (2010) toteaa yksilön ilmaisumahdollisuuksien lisääntyvän mediasisältöjä tuottamalla. Tätä näkemystä hyödynnettiin myös emansipatoristen mediataitovalmiuksien kehittämisessä tuomalla vaikuttamisen mahdollisuuksia yksilön tietoisuuteen sekä mahdollistamalla vaikuttamiskeinojen käyttö omassa työskentelyssä. Myös emansipatoristen valmiuksien kehittämisessä opiskelijan oma sisällöntuotto osoittautui toimivaksi kehittämistavaksi.

Tutkimuksessa kehitettiin opiskelijoiden tietoisuutta itsestään vaikuttajana, mikä näyttäytyi muun muassa opiskelijan reflektoidessa omia vaikuttamismahdollisuuksiaan ja kokemuksiaan itsestään vaikuttajana. Tuloksissa ilmeni opiskelijoiden tiedostavan vaikuttamismahdollisuuksia, -keinoja ja -kanavia erilaisten intressien ohjaamana. Yksilöllisistä vaikuttamisintressien eroavaisuuksista huolimatta opiskelijoiden emansipatoriset valmiudet kehittyivät kurssin aikana: tämä näyttäytyi etenkin

vaikuttamiskeinojen lisääntymisenä. Koska opiskelijoiden kokemuksissa vaikuttamismahdollisuuksista ja -intresseistä oli hajontaa, emansipatoristen näkökulmien huomioon ottamista ja kehittämistä opetuksessa tulisi lisätä. Opetushallituksen (2012) opetuskäytössä suosittelema sosiaalinen media sekä Ilomäen ja Lakkalan (2011) tärkeänä pitämän opiskelijan informaalin osaamisen hyödyntäminen nähtiin myös tutkimustulosten perusteella tarpeellisena emansipatoristen valmiuksien kehittämisen kannalta.

Tämän tutkimuksen yleistettävyyttä liittyy menetelmänä käytetyn kehittämistutkimuksen yleistettävyyden haasteisiin, joita esimerkiksi Pernaa (2013, 20–21) ja Kananen (2012, 184) ovat käsitelleet. Kehittämistutkimuksessa kehittämiskonteksti on ainutkertainen eli sitä ei voida koskaan sellaisenaan täysin toistaa. Yleistettävyyttä lisäsi kuitenkin tutkimuksessa tuotettu käytännönläheinen ja siirrettävissä oleva tieto mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Tätä saavutettua tietoa voidaan pitää perusteltuna, koska tutkimuksen jokainen vaihe dokumentoitiin ja tuotiin tutkimuksessa selkeästi esiin. Tutkimuksessa mediataitovalmiuksien kehittymisestä muodostetulla ymmärryksellä voitiin tehdä yleistyksiä ja siten muodostaa syventävää tietoa, mitä Akselan ja Pernaan (2013, 194) mukaan pidetään kehittämistutkimuksen päätavoitteena. Vaikka kehittämistutkimuksessa tutkija on olennaisessa roolissa kehittämistyössä, tulisi kehittämistä tarkastella ulkoisena tutkijana. Tutkijatriangulaatiolle ominaisesti tutkimuksessa havainnoitiin ja arvioitiin tutkijoiden toimintaa läpi tutkimusprosessin.

Tutkimuksen merkittävyyttä voi tarkastella muun muassa opetukselliselle kehittämistutkimukselle ominaisista näkökulmista: tutkimuksessa tuotettiin sekä teoreettista tietoa mediataitovalmiuksien kehittymisestä että mediataitovalmiuksien kehittymisen kontekstiksi luotu kehittämistuotos eli Tabletkoulun oppimisympäristöön kehitetty KU3-kurssin sisältö. Tutkimus oli merkityksellinen myös tutkijoiden opettajuuden ammatillisen kehittymisen kannalta.

Tutkimuksessa tuotettu tieto syvensi teoriaa funktionaalisten, praktisten, kriittisten, emansipatoristen sekä omaehtoisten ja yhteisöllisten mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Mediakasvatuksen teoriasta valitut tarveanalyysin yläluokat eli mediataitovalmiudet ohjasivat aineistonhankintaa. Aineistosta muodostetut alaluokat syvensivät olemassa olevaa teoriaa, johon yläluokat perustuivat. Kaikkien yläluokkien alaluokissa esiintyi kolme mediataitojen kehittymisen kannalta olennaista piirrettä: 1. tiedostaminen, 2. toiminta, erityisesti sisällöntuotto sekä 3. reflektiivisyys. Tämän huomion perusteella yläluokkien valmiuksien ja näiden mainittujen alaluokkien sisältöjen sisällyttäminen opetukseen johtaa mediataitovalmiuksien kokonaisvaltaiseen kehittymiseen. Alaluokat siis ilmentävät konkreettisia toimia siitä, miten abstraktissa teoreettisessa käsitteistössä esitetty näkemys mediataidoista voidaan soveltaa käytännön opetustyöhön mediataitoja kehittävästi.

Tulemme jatkokehittämään tarveanalyysissä tehtyjen havaintojen ja tutkimusten tulosten ohjaamana KU3-kurssisisältöä, jonka jälkeen se julkaistaan Tabletkoulun kurssitarjonnassa syksyllä 2015. Kurssisisällön jatkokehittämiseen vaikuttaa myös muun muassa alustavat luonnokset lukion opetussuunnitelmauudistuksesta, siinä käytetty käsitteistö ja viime vuosien valtakunnalliset julkaisut koskien esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan sekä sosiaalisen median opetuskäyttöä. Jatkotutkimuksessa koemme tarpeelliseksi tarkastella, miten jatkokehitetty kurssisisältö muuttaa mediataitovalmiuksia ja tukeeko se tässä tutkimuksessa syvennettyä teoriaa mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä.

Mediataitovalmiuksia ilmentävän abstraktin käsitteistön operationalisointi on edellytys taitojen kehittymisen ja kehittämisen mittaamiselle. Jatkotutkimuksessa tarkastelemme tämän tutkimuksen käsitteiden operationalisoinnin onnistuneisuutta ja kehitämme tekemiemme havaintojen perusteella mittaristoa. Koemme tarpeelliseksi myös testata mediataitovalmiuksista syvennettyä teoriaa laajemmassa kontekstissa sekä lukio-opetuksessa että peruskoulussa. Jatkotutkimuksella todennetaan teorian

yleistettävyyttä eli onko muodostettu tieto mediataitovalmiuksien kehittymisestä ja kehittämisestä sovellettavissa erilaisissa ympäristöissä ja kohderyhmissä.

LÄHTEET

- Aarreniemi-Jokipelto, P. 2011. Kohti yhteisöllisen ja henkilökohtaisen oppimisen tilaa sosiaalisen median välinein. Teoksessa P. Ihanainen, P. Kalli & K. Kiviniemi (toim.) *Sosiaalinen media ja verkostoituminen*. Helsinki: Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö, 25–41.
- Aksela, M. & Pernaa, J. 2013. Kehittämistutkimus pro gradu -tutkielman tutkimusmenetelmänä. Teoksessa J. Pernaa (toim.) *Kehittämistutkimus opetuslalla*. Jyväskylä: PS-kustannus, 181–200.
- Alasuutari, P. 1999. *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Anttila, P. 1998. 7.1 Tieteellisen päättelyn logiikat. Metodix.
http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/07_tutkimuksen_logiikka/ [Viitattu 2.2.2015]
- Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta. Liikenne- ja viestintäministeriö 2011. *Tuottava ja uudistuva Suomi. Digitaalinen agenda vuosille 2011-2020*.
http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1551286&name=DLFE-11771.pdf&title=Tuottava%20ja%20uudistuva%20Suomi.%20Digitaalinen%20agenda%202011-2020 [Viitattu 2.12.2014]
- Buckingham, D. 2003. *Media Education. Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge: Polity Press.
- Buckingham, D. 2006a. *Medialiteracy of Children and Young People: A Review of the Research Literacy*. London: Centre for the Study of Children, Youth, and Media, Institute of Education. http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/ml_children.pdf [Viitattu 30.10.2014]
- Buckingham, D. 2008. *Beyond Technology. Children's Learning in the Age of Digital Culture*. Cambridge: Polity Press.
- Dillenbourg, P. 1999. Introduction. What Do You Mean By "Collaborative Learning"? Teoksessa P. Dillenbourg (ed.) *Collaborative Learning: Cognitive And Computational Approaches*. Amsterdam: Pergamon, 1–19.
- Edelson, D. 2002. Design Research: What We Learn When We Engage in Design. *The Journal of the Learning Sciences*, 11/1, 105–121.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.92.9977&rep=rep1&type=pdf> [Viitattu 10.1.2015]
- Efland, A., Freedman, K. & Stuhr, P. 1998. *Postmoderni taidekasvatus. Eräs lähestymistapa opetussuunnitelmaan*. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu. Taidekasvatuksen osasto.

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1996. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 25–43.
- Erstad, O. 2010. Media Literacy and Education. Teoksessa S. Kotilainen & S-B. Arnolds-Granlund (ed.) *Media Literacy Education. Nordic Perspectives*. Göteborg: Litorapid Media AB, 15–28.
- Finlex 2002. *Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta*. 4§.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020955#L2> [Viitattu 1.12.2014]
- Freedman, K. & Stuhr, P. 2004. Curriculum Change for the 21st Century: Visual Culture in Art Education. E. Eisner & M. Day (Eds.) *Handbook of Research and Policy in Art Education*. Reston, VA: National Art Education Association, 815–828.
- Graham, C. 2006. Blended Learning Systems: Definition, Current Trends and Future Directions. Teoksessa C. Bonk & C. Graham (ed.) *The Handbook of Blended Learning. Global Perspectives, Local Designs*. San Francisco: Pfeiffer, 3–21.
- Heikkinen, H., Kontinen, T. & Häkkinen, P. 2006. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura, 39–76.
- Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Mediakasvatus – arjen reikäleipää. Teoksessa H. Niinistö & A. Ruhala (toim.) *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. Mediakasvatuskeskus Metka ry, 7–14.
- Herkman, J. 2007. *Kriittinen mediakasvatus*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Herkman, J. & Vainikka, E. 2012. *Lukemisen tavat : Lukeminen sosiaalisen median aikakaudella*. Tampereen Yliopisto.
http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66381/Lukemi_tavat_2012.pdf?sequence=1 [Viitattu 1.2.2014]
- Hintikka, K. 2007. *Web 2.0 – johdatus internetin uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin*. TIEKE. Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry.
http://www.tieke.fi/download/attachments/20218187/julkaisu_28.pdf [Viitattu 28.8.2014]
- Hintikka, K. 2014. *Sosiaalinen media*. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Jyväskylän yliopisto. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-media> [Viitattu 28.8. 2014]

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoechsmann, M. & Poyntz, S. 2012. *Media Literacies. A Critical Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Hurme, T.R., Nummenmaa, M. & Lehtinen, E. 2013. *Lukiolainen tieto- ja viestintätekniikan käyttäjänä*. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2013:11. http://www.oph.fi/download/152369_lukiolainen_tieto_ja_viestintatekniikan_kayt_tajana.pdf [Viitattu 30.10.2014]
- Häkkinen, P. & Arvaja, M. 1999. Kollaboratiivinen oppiminen teknologiaympäristöissä. Teoksessa A. Eteläpelto & P. Tynjälä (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*. Juva: WSOY, 206–221.
- Hämäläinen, R. & Häkkinen, P. 2006. Verkko työskentelyn vaiheistaminen yksilöllisen ja yhteisöllisen oppimisen tukena. Teoksessa S. Järvelä, P. Häkkinen & E. Lehtinen (toim.) *Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit, 230–246.
- Ilomäki, L. & Lakkala, M. 2011. Koulu, digitaalinen teknologia ja toimivat käytännöt. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.) *Opetusteknologia koulun arjessa 2*. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 55–75. http://ktl.jyu.fi/img/portal/21724/Verkkoversio_102.pdf [Viitattu 22.2.2015]
- Issakainen, A.-M. 2004. *Tietoverkot taideväylänä – lunastus vai lupaus. Tietoverkkojen käyttö kuvataiteen tuntemuksen opetuksessa*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 45. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.
- Jaakkola, M. 2010. Uuden julkisuuden sääntöjä luomassa. Keskustelevat vuorovaikutussuhteet keinona sukupolvien välisen digitaalisen kuilun kaventamiseen. Teoksessa M. Meriranta (toim.) *Mediakasvatuksen käsikirja*. EU: UNIpress, 37–62.
- Jyväskylän yliopisto 2014. *Virtuaalinen oppimisympäristö*. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/mit/virtuaaliset-oppimisympaeristoet/oppimisympaeristoet-ja-alustat/oppimisympaeristoejen-ja-alustojen-taustaa-1/virtuaalinen-oppimisympaeristoe-1> [Viitattu 15.3.2014]
- Kauppila, R. 2007. *Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen*. Juva: PS-kustannus.
- Kananen, J. 2008. *Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytäntö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

- Kananen, J. 2012. *Kehittämistutkimus opinnäytetyötä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kiviniemi, K. & Kurkela, L. 2010. Sosiaalinen media informaalissa ja formaalissa oppimisessa. Teoksessa P. Ihanainen, P. Kalli & K. Kiviniemi (toim.) *Sosiaalinen media ja verkostoituminen*. Helsinki: Okka, 128–143.
- Kotilainen, S. 1999. Mediakasvatuksen monet määritelmät. Teoksessa S. Kotilainen, M. Hankala & U. Kivikuru (toim.) *Mediakasvatus*. Helsinki: Oy Edita Ab, 31–42.
- Kotilainen, S. & Rantala, L. 2008. *Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 89.
- Krokfors, L., Kangas, M. & Kopisto, K. 2014. Johdanto: Pedagogiset mallit ja osallistava pelipedagogiikka. Teoksessa L. Krokfors, M. Kangas & K. Kopisto (toim.) *Oppiminen pelissä. Pelit, pelillisyyys ja leikillisyyys opetuksessa*. Tampere: Vastapaino, 208–219.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lakkala, M. & Ilomäki, L. 2013. *Lukioiden valmiudet siirtyä sähköiseen ylioppilastutkintoon: kahden lukion tapaustutkimus*. Helsingin yliopisto.
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaastructure/87368_Lukioiden_valmiudet_siirtya_sa_hko_iseen_yo-tutkintoon.pdf [Viitattu 30.10.2014]
- Lankshear, C. & Knobel, M. 2011. *New Literacies: Everyday Practises and Social Learning*. Maidenhead: Open University Press.
<http://site.ebrary.com/lib/ulapland/docDetail.action?docID=10499008> [Viitattu 22.2.2014]
- Lipponen, L. 2007. Yleisestä mediaosaamisesta paikalliseen ja yhteisölliseen mediaosaamiseen. Teoksessa H. Kynäslähti, R. Kupiainen & M. Lehtonen (toim.) *Näkökulmia mediakasvatukseen*. Mediakasvatusseuran julkaisu 1/2007, 51–60.
<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf> [Viitattu 1.12.2014]
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. *Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun*. Helsinki: Opetushallitus.
- Matikainen, J. 2011. Yleisöjen sukupolvet – vastaanottajista tuottajiin? Teoksessa J. Matikainen (toim.) *Muuttuvat mediat – haasteelliset sukupolvet*. Helsinki: TAT-ryhmä / Infor, 14–33.
- Merilampi, R.-S. 2014. *Mediakasvatuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Finland.

- Mikkola, A-M., Koskela, L., Haapamäki-Niemi, H., Julin, A., Kauppinen, A., Nuolijärvi, P. & Valkonen, K. 2006. *Äidinkieli ja kirjallisuus*. Käsikirja. Helsinki: WSOY.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki: Gaudeamus, 42–61.
- Napoli, P. 2010. *Audience Evolution – New Technologies and the Transformation of Media Audiences*. Columbia: University Press.
- Niemelä, M. Pekkola S. & Wahlstedt A. 2005. Verkko-oppimisympäristöjen käyttäjän kognitiiviset representaatiot. Teoksessa E. Marjomaa & M. Marttunen (toim.) *Kognitiivisen verkkopedagogiikan erityiskysymyksiä*. Joensuu: Joensuu University Press, 18–33.
- Niemi, H. 2012. Opettajan vastuun rajat ja rajattomuus sosiaalisen median keskellä. Teoksessa H. Niemi & R. Sarras (toim.) *Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa*. Juva: PS-kustannus, 23–37.
- Norrena, J., Mämmi, N., Palonen, T., Linnakylä, A. & Haanpää, M. 2011. Tulevaisuuden oppimisympäristö. Aronet teknologian ja pedagogiikan yhdistäjänä. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.) *Opetusteknologia koulun arjessa 2*. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 251–258.
http://ktl.jyu.fi/img/portal/21724/Verkkoversio_102.pdf [Viitattu 22.2.2015]
- Nuorten Akatemia & Kurio 2012. *Nuorten netinkäyttö ja yhteisöllisyys verkossa*. Seurantatutkimus verkkoyhteisöjen käytöstä ja osallistumisen motivaatioista (2008 & 2012). <http://kurio.fi/kurio/wp-content/uploads/2012/06/Nuorten-netinkäyttö-ja-yhteisöllisyys-verkossa-tutkimus-2012-Kurio-ja-Nuorten-Akatemia-raportti.pdf> [Viitattu 8.12.2014]
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. *Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Oksanen, K. & Koskinen, M. 2012. Sosiaalisen median opetuskäyttö. Teoksessa M. Kankaanranta, I. Mikkonen & K. Vähähyyppä (toim.) *Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä. Tieto- ja viestintäteknikan käyttö opetuksessa*. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2012:13, 57–69.
http://www.oph.fi/download/147821_Tutkittua_tietoa_oppimisymparistoista.pdf [Viitattu 4.9.2014]
- Opetushallitus (OPH) 2003. *Lukion opetussuunnitelman perusteet*.
http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf [Viitattu 25.1.2014]

Opetushallitus (OPH) 2011. *Lapset ja nuoret mediaosallistujina. Osallistumista tukevan mediakasvatuksen toimintaohjelma*. Raportit ja selvitykset 2011: 28.

http://www.oph.fi/download/139651_Lapset_ja_nuoret_mediaosallistujina.pdf

[Viitattu 1.12.2014]

Opetushallitus (OPH) 2012. *Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset*.

http://www.oph.fi/download/140104_sosiaalisen_median_opetuskayton_suosituks_et.pdf [Viitattu 15.3.2014]

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) 2013a. *Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016*.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf?lang=fi> [Viitattu 21.10.2014]

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) 2013b. *Tulevaisuuden lukio. Valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:14.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/tr14.pdf?lang=fi> [Viitattu 2.12.2014]

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) 2014a. Lukion uusi tuntijako hyväksyttiin – lukiokoulutukselle oma kehittämishanke.

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/11/lukiontuntijako.html> [Viitattu 9.3.2015]

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) 2014b. *Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta*.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/lukio/muistio_10.pdf [Viitattu 1.12.2014]

Opetusministeriö (OPM) 2007. *Ehdotus toimenpideohjelmaksi mediataitojen ja -osaamisen kehittämiseksi osana kansalais- ja tietoyhteiskuntataitojen edistämistä*.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007: 29.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr29.pdf?lang=fi> [Viitattu 19.3.2014]

Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. 2006. Järvelä, S., Häkkinen, P. & Lehtinen, E. (toim.) Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Pernaa, J. 2013. Kehittämistutkimus tutkimusmenetelmänä. Teoksessa J. Pernaa (toim.) *Kehittämistutkimus opetuslalla*. Jyväskylä, PS-kustannus, 9–26.

Petronio, S. 2002. *Boundaries of Privacy: Dialectics of Disclosure*.

<http://site.ebrary.com/lib/ulapland/reader.action?docID=10587254> [Viitattu 12.11.2014]

- Pietilä, V. & Ridell, S. 2010. Verkkomedia toimijuuden alustana. Yleisö, yhteisö, julkiso ja YouTube. Teoksessa V. Pietilä & Julkisuuspiiri (toim.) *Julkisot, yleisöt ja mediat. Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista*. Tampere: Tampereen yliopisto, 477–501.
- Rahja, R. 2013. *Nuorten mediamaailma pähkinäkuoressa*. Mediakasvatusseura ry. http://www.mediakasvatus.fi/files/nuorten_mediamaailma_pahkinankuoressa.pdf [Viitattu 8.12.2014]
- Rantala, I. 2010. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Juva: PS-kustannus, 106–126.
- Rongas, A. 2011. *Mikä ihmeen sosiaalinen media?* Edu.fi http://www.edu.fi/materiaaleja_ja_tyotapoja/tvt_opetuksessa/mika_ihmeen_sosiaalinen_media [Viitattu 29.8.2014]
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: WSOYpro.
- Salakari, H. 2007. *Taitojen opetus*. Saarijärvi: Eduskills Consulting.
- Salakari, H. 2009. *Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä*. Helsinki: Eduskills Consulting.
- Salo, M., Kankaanranta, M., Vähähyyppä, K. & Viik-Kajander, M. 2011. Tulevaisuuden taidot ja osaaminen. Asiantuntijoiden näkemyksiä vuonna 2020 tarvittavasta osaamisesta. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.) *Opetusteknologia koulun arjessa II*, 19–40. http://ktl.jyu.fi/img/portal/21724/Verkkoversio_102.pdf [Viitattu 1.12.2014]
- Salonen, K. 2013. *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turun ammattikorkeakoulu. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> [Viitattu 10.1.2015]
- Sanastokeskus TSK 2010. *Sosiaalisen median sanasto*. http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_medan_sanasto.pdf [Viitattu 29.8.2014]
- Scardamalia, M. & Bereiter, C. 1996. Computer Support For Knowledge-building Communities. Teoksessa T. Koschmann (ed.) *CSCL: Theory and Practise of an Emerging Paradigm*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sharpe, R. & Oliver, M. 2007. Designing Courses for E-Learning. Teoksessa H. Beetham & R. Sharpe (ed.) *Rethinking Pedagogy for Digital Age*. London: Routledge, 41–51.

- Sinko, P. 2013. *OPS 2016. Tavoitteena monilukutaito*.
http://www.oph.fi/ops2016/blogi/103/0/tavoitteena_monilukutaito [Viitattu 20.2.2015]
- Sintonen, S. 2012. *Susitunti – kohti digitaalista lukutaitoa*. Helsinki: Finn Lectura.
- Suomen Lukiolaisten Liitto 2013. *Kehityksen paikka. Selvitys lukiolaisten suhteesta tieto- ja viestintätekniikkaan sekä sähköisiin oppimateriaaleihin*.
http://www.lukio.fi/site/assets/files/6119/sll_kehityksen_paikka_2013.pdf [Viitattu 4.9.2014]
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2014. 3. *Sosiaalisen median sosiaalisuus. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö*. Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/til/sutivi/2014/sutivi_2014_2014-11-06_kat_003_fi.html [Viitattu 8.12.2014]
- Suoninen, A. 2004. *Mediakielitaidon jäljillä*. Jyväskylän yliopisto: Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Nykykulttuurin tutkimuskeskus.
- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. 2005. Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu: tutkimustilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 9–21.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Tammi.
- Wang, F. & Hannafin, M.J. 2005. *Design-Based Research and Technology-Enhanced Learning Environments*. http://ideascale.com/userimages/sub-1/898000/panel_upload_12279/30221206.pdf [Viitattu 25.10.2014]
- Willis, P. 2000. *The Ethnographic Imagination*. Cambridge: Polity Press.
- Wuorisalo, J. 2010. Sosiaalinen media oppimisen tukena – matkalla kohti avoimia, verkottuneita ja liikkuvia oppimisympäristöjä. Teoksessa M. Meriranta (toim.) *Mediakasvatuksen käsikirja*. EU: UNIpress, 87–102.
- Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–125.
- Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle. 2011. *Tuottava ja uudistuva Suomi. Digitaalinen agenda vuosille 2011–2020*.
http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=964902&name=DLFE-11408.pdf&title=Selonteko.+Tuottava+ja+uudistuva+Suomi+-+Digitaalinen+agenda+vuosille+2011-2020 [Viitattu 2.12.2014]

Vehkalahti, K. 2014. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura.

Vesterinen, O. & Mylläri, J. Peleistä pelillisyyteen. Teoksessa L. Krokfors, M. Kangas & K. Kopisto (toim.) *Oppiminen pelissä. Pelit, pelillisuus ja leikillisuus opetuksessa*. Tampere: Vastapaino, 56–66.

Report Abuse

Page 1 / 5

mediataidot

Mediataitojen kartoituskysely

Funktionaaliset valmiudet

1* Kuinka taitava tietoteknisten välineiden ja ohjelmien käyttäjä olet?

☐ erittäin taitava

☐ melko taitava

☐ ei kovin taitava

☐ ei taitoja

☐ en osaa sanoa

2* Kuinka aktiivinen median käyttäjä olet?

☐ erittäin aktiivinen

☐ aktiivinen

☐ satunnainen

☐ en käytä lainkaan

☐ en osaa sanoa

3* Kuinka hyvin osaat ottaa valokuvia

4 = osaan hyvin

3 = osaan kohtalaisesti

2 = osaan heikosti

1 = en osaa yhtään

0 = en osaa sanoa

Page 2 of 4

4 Mitä välineillä tuotat tai yhdistetel mediasisältöjä?

☐ digikamera (myös kännykkä)

☐ filmikamera

☐ kuvankäsittelyohjelma (myös kännykkä)

☐ piirtopöytä / -ohjelma

☐ videokamera (myös kännykkä)

☐ editointiohjelma

☐ äänenkäsittelyohjelma

Page 1 of 4

Page 2 of 4

Next Page

joku muu, mikä?

5* Mitä seuraavista sovelluksista olen käyttänyt?

- ☐ Ask Fm
- ☐ Blogger tms.
- ☐ Eilo
- ☐ Facebook
- ☐ Facebook-messenger
- ☐ Flickr
- ☐ Google+
- ☐ Google Docs / drive
- ☐ Google Maps / Google Earth
- ☐ Harrastusyhdist, esim. Mikseri.net, DevianArt, last.fm
- ☐ Hyperlapse
- ☐ i!2
- ☐ Instagram
- ☐ Interaktiiviset pelit
- ☐ Internetpuhelut ja -viesitt
- ☐ Irc-galleria
- ☐ Kik-messenger
- ☐ MySpace
- ☐ Netlog
- ☐ Netti-tv
- ☐ Pelyhteisöt
- ☐ Pivipalvelut
- ☐ Pinterest
- ☐ SoundCloud
- ☐ Suomi24.fi
- ☐ Sähköinen lehti
- ☐ Tumblr
- ☐ Twitter
- ☐ Wikipedia
- ☐ Wilma
- ☐ Vlogit.net
- ☐ Vimeo
- ☐ Vine
- ☐ Youtube

jokin muu, mikä?

6* Miksi käytän edellä valitsemiä palveluita?

☐ video

☐ kuva

☐ blogikirjoitus

☐ mielipidekirjoitus

☐ kirjoitus keskustelupalstalle

☐ fanart

muuta, mitä?

10* Olen ladannut nettiin tai jakanut seuraavaa sisältöä

☐ itse ottama kuva

☐ toisen ottama kuva

☐ itse tekemä video

☐ toisen tekemä video

☐ itse nauhoittama ääni / audio

☐ toisen nauhoittama ääni / audio

☐ itse tehty meme

☐ toisen tekemä meme

☐ itse tehty gif

☐ toisen tekemä gif

☐ itse kirjoitettu tekstiä

☐ toisen kirjoittamaa / lainattua tekstiä

jotain muuta, mitä?

11 Kuinka usein teen jotain edellä mainituista

☐ päivittäin

☐ viikottain

☐ kuukausittain

☐ satunnaisesti

☐ en koskaan

Report Abuse

Page 2 / 5

Praktiset valmiudet

7* Millainen virtuaalinen oppimisympäristö tai yhteisöpalvelu on hyvä?
(Maitse 3-5 ominaisuutta)

8* Vastaa seuraaviin kysymyksiin

4 = liiaksi   3 = tarpeeksi   2 = vähän   1 = ei ollenkaan   0 = en osaa sanoa

Kuinka paljon opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa?

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Kuinka paljon opetuksessa hyödynnetään sosiaalista mediaa ja sen työkaluja?

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9* Olen tehnyt itse seuraavista

☐ meme

☐ gif

Page 1 of 3

Page 2 of 3

Kriittiset valmiudet

12* Tiedänkö mitä ovat CC-lisenssit?

- ☐ kyllä
- ☐ en

13* Olenko käyttänyt CC-lisenssoitua materiaalia?

- ☐ kyllä
- ☐ en

14* Keiden tekemät mediasisällöt (esim. tekstit, videot, kuvat) ovat mielestäsi luotettavia?

15* Arvioi seuraavien lähteiden luotettavuutta

4 = luotettava	3 = melko luotettava	2 = osittain luotettava	1 = ei luotettava	0 = en osaa sanoa

Alexander Stubbin twitter-päivitys	☐	☐	☐	☐

lehdessä

radiossa

17* Mitä uutislähdettä käytät itse uutisten seuraamiseen?

18* Koenko mainos-, televisio- ja elokuvamaailman kuvaavan todellisuutta?

- ☐ kyllä
- ☐ en

Miksi? (vapaaehtoinen vastaus)

19* Esitetäänkö mainoksissa, televisio-ohjelmissa ja elokuvissa ihmiset tasa-arvoisesti?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

Miksi? (vapaaehtoinen vastaus)

Previous Page

Next Page

Report Abuse | Kwik Surveys

BBC

Facebook

Helsinginsanomat.fi

Ilta-lehti.fi

Lady Gaga:n twitter-päivitys

Lapin kansa

MTV3

Oma Instagram-kuva

Oppikirja

Pelt-lehden artikkeli

Smoukiahontaksen youtube-video

Suomen kuvalehden artikkeli

Tarja Halosen blogi

YLE:n radiouutiset

Ystävän statuspäivitys

16 Minkä ikäisille henkilöille seuraavat uutiskanavat ovat suunnattu?

netissä

televisiossa

Sanomalehdet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Televisio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Youtube	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23 Miksi käytän sosiaalista mediaa?

24* Mitä teen sosiaalisen median palveluissa?

- ☐ luen / katselen sisältöjä
- ☐ kirjoitan päivityksiä / kommentteja
- ☐ kerron tutuille omista tekemisistä
- ☐ otan kantaa / kerron mielipiteeni
- ☐ tutustun uusiin ihmisiin
- ☐ otan / editoin valokuvia
- ☐ etsin samankaltaista seuraa
- ☐ teen / editoin musiikkia
- ☐ häännän / kiusaan muita
- ☐ luen, mitä tutut tekevät
- ☐ käyn keskusteluja esim. chatissa / messengerissä
- ☐ etsin tietoa
- ☐ jaan sisältöjä eteenpäin
- ☐ palaan polejä
- ☐ kirjoitan blogia
- ☐ teen /editoin videoita
- ☐ kuulun johonkin ryhmään

jotain muuta, mitä?

25* Kuinka monta tuntia päivässä käytän aikaa sosiaalisessa mediassa ja sen

Emansipatoriset, omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet

20* Olenko esiintynyt netissä jonain toisena henkilönä?

- ☐ kyllä
- ☐ en

21* Tiedänkö henkilöitä, jotka ovat esiintyneet jonain toisena henkilönä netissä?

- ☐ kyllä
- ☐ en

22* Miten näen oman vaikuttamismahdollisuuteni seuraavissa palveluissa

	4 = vaikutusmahdollisuus suuri	3 = vaikutusmahdollisuus kohtalainen	2 = vaikutusmahdollisuus pieni	1 = vaikutusmahdollisuutta ei ole	0 = en osaa sanoa
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐
Instagram	☐	☐	☐	☐	☐
Keskusteluupaista	☐	☐	☐	☐	☐
Nettiadressi	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐

29* Kuka näkee yhteisöpalveluissa julkaisemani materiaalin?

- ☐ kuka tahansa
- ☐ kaverit
- ☐ palvelun ylläpito
- ☐ vain valitsemani ihmiset
- ☐ minulla ei ole yhteisöpalvelussa profiilia
- ☐ en osaa sanoa

30 Ajatuksia, mietteitä, pohdintoja koskien kyselyä ja/tai mediataitojasi (vapaaehtoinen):

Previous Page

Next Page

palveluissa?

- ☐ en yhtään
- ☐ alle tunti
- ☐ 1-2 tuntia
- ☐ 3-5 tuntia
- ☐ enemmän kuin 5 tuntia

26* Lisäkö älypuhelin mielestäni sosiaalisen median palveluiden käyttöä?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

Miksi? (vapaaehtoinen vastaus)

27* Samaistun mediassa esiintyviin (tai esitetyihin) henkilöihin

- ☐ samaistun paljon
- ☐ samaistun jonkin verran
- ☐ en samaistu juurikaan
- ☐ en samaistu yhtään
- ☐ en osaa sanoa

28* Onko Facebook- tai jokin muu yhteisöpalvelun profiilini realistinen kuvaus identiteetistäni?

- ☐ kyllä
- ☐ ei
- ☐ minulla ei ole julkista profiilia missään yhteisöpalvelussa

Kiitos osallistumisestasi!

Thank you, you have completed this survey.

LIITE 2 Tutkimuslupa kaupungilta

[redacted]
Koulutuspalvelut
koulutuspalvelujen johtaja
[redacted]

Viranhaltijapäätös

1.10.2014/184 §

Dno KAUPKIRJ: 2177 /2012

Tutkimuslupa/ Ohra-aho Jenna ja Perttuli-Borobio Erika

Asia Lapin yliopistossa kuvataidekasvatusta opiskelevat Jenna Ohra-aho ja Erika Perttuli-Borobio hakevat tutkimuslupaa pro gradu -tutkielman aineiston keräämiseen [redacted] lukiossa. Tutkielmassa tutkitaan opiskelijoiden mediataitojen kehittymistä kehittämistutkimuksen metodein. Aineisto kerätään kartoituskyselyillä ja haastatteluilla. Kaikkia kartoituskyselyyn osallistuvia opiskelijoita ei haastatella. Tutkimuksen aikana tuotetaan Tabletkoulun virtuaaliseen oppimisympäristöön KU3-kurssin. Tutkimustavoitteena on kehittää opiskelijan mediataitoja oppimisympäristön sisältöjen avulla.

Pro gradu -tutkielman ohjaajana toimii professori Mirja Hiltunen

Tutkimusluvan myöntämisehdot:

1. Hakija sopii käytännön järjestelyt koulun kanssa
2. Hakija toimittaa lyhennelmän tutkimuksesta ao. koululle.

Päätös Jenna Ohra-aholle ja Erika Perttuli-Borobiolle myönnetään em. tutkimuslupa

Allekirjoitus [redacted]
koulutuspalvelujen johtaja

Toimeenpano Ote: Jenna Ohra-aho, Erika Perttuli-Borobio, rehtori [redacted]

Muutoksenhakuosoitus

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksen tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Valitusviranomainen

[redacted]

Report Abuse

Page 1 / 5

mediataidot

Mediataitojen kartoituskysely

Funktionaaliset valmiudet

1* Etunimesi ja sukunimen ensimmäinen kirjain

2* Kuinka taitava tietoteknisten välineiden ja ohjelmien käyttäjä olen?

☐ erittäin taitava

☐ melko taitava

☐ ei kovin taitava

☐ ei taitoja

☐ en osaa sanoa

3* Kuinka aktiivinen median käyttäjä olen?

☐ erittäin aktiivinen

☐ aktiivinen

☐ satunnainen

☐ en käytä lainkaan

☐ en osaa sanoa

4* Kuinka hyvin osaan

4 = osaan hyvin

3 = osaan kohtalaisesti

2 = osaan heikosti

1 = en osaa yhtään

0 = en osaa sanoa

ottaa valokuvia	☐	☐	☐	☐	☐
muokata valokuvia	☐	☐	☐	☐	☐
videoida	☐	☐	☐	☐	☐
editoida videoita	☐	☐	☐	☐	☐
editoida ääntä	☐	☐	☐	☐	☐
käyttää älypuhelinia	☐	☐	☐	☐	☐
käyttää tablettia	☐	☐	☐	☐	☐
käyttää tietokonetta	☐	☐	☐	☐	☐
käyttää appseja	☐	☐	☐	☐	☐
koodata	☐	☐	☐	☐	☐
analysoida kuvia	☐	☐	☐	☐	☐
analysoida lehtiä	☐	☐	☐	☐	☐
analysoida video- / elokuvaa	☐	☐	☐	☐	☐
analysoida mainoksia	☐	☐	☐	☐	☐

5 Milla välineillä tuotan tai yhdistelen mediasisältöjä?

☐ digikamera (myös kännykkä)

☐ filmikamera

☐ kuvankäsittelyohjelma (myös kännykkä)

Page 2 of 4

Page 1 of 4

7* Miksi käytän edellä valitsemiani palveluita?

Next Page

Report Abuse

Kwik Surveys

☐ piirtöpöytä / -ohjelma

☐ videokamera (myös kännykkä)

☐ editointiohjelma

☐ äänenkäsittelyohjelma

joku muu, mikä?

6* Mitä seuraavista sovelluksista olen käyttänyt?

☐ Ask Fm

☐ Ello

☐ Facebook-messenger

☐ Google+

☐ Google Maps / Google Earth

☐ Blogger tms.

☐ Facebook

☐ Flickr

☐ Google Docs / drive

☐ Harrastusyhdist, esim. Mikseri.net, DeviantArt, last.fm

☐ Hyperlapse

☐ Instagram

☐ Internetpuhelut ja -viestit

☐ Kik-messenger

☐ Netlog

☐ Peliyhdist

☐ Pinterest

☐ Suomi24.fi

☐ Tumblr

☐ Wikipedia

☐ Vlogit.net

☐ Vine

jokin muu, mikä?

☐ i!2

☐ Interaktiiviset pelit

☐ Irc-galleria

☐ MySpace

☐ Netti-tv

☐ Pilvipalvelut

☐ SoundCloud

☐ Sähköinen lehti

☐ Twitter

☐ Wilma

☐ Vimeo

☐ Youtube

☐ video

☐ kuva

☐ blogikirjoitus

☐ mielipidekirjoitus

☐ kirjoitus keskustelupalstalle

☐ fanart

muuta, mitä?

11* Olen ladannut nettiin tai jakanut seuraavaa sisältöä

☐ itse ottama kuva

☐ toisen tekemä video

☐ itse nauhoittama ääni / audio

☐ toisen tekemä meme

☐ itse tehty gif

☐ itse kirjoitettu tekstiä

jotain muuta, mitä?

☐ toisen ottama kuva

☐ toisen tekemä video

☐ toisen nauhoittama ääni / audio

☐ toisen tekemä meme

☐ toisen tekemä gif

☐ toisen kirjoittamaa / lainattua tekstiä

12 Kuinka usein teen jotain edellä mainituista

☐ päivittäin

☐ viikottain

☐ kuukausittain

☐ satunnaisesti

☐ en koskaan

[Report Abuse](#)

Page 2 / 5

Praktiset valmiudet

8* Millainen virtuaalinen oppimisympäristö tai yhteisöpalvelu on hyvä?
(Märitse 3-5 ominaisuutta)

9* Vastaa seuraaviin kysymyksiin

4 = liian
3 = tarpeeksi
2 = vähän
1 = ei ollenkaan
0 = en osaa sanoa

Kuinka paljon opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa?

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Kuinka paljon opetuksessa hyödynnetään sosiaalista mediaa ja sen työkaluja?

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

10* Olen tehnyt itse seuraavista

☐ meme

☐ gif

Page 2 of 3

Page 1 of 3

Kriittiset valmiudet

13* Tiedänkö mitä ovat CC-lisenssit?

- ☐ kyllä
- ☐ en

14* Olenko käyttänyt CC-lisenssoitua materiaalia?

- ☐ kyllä
- ☐ en

15* Keiden tekemät mediasisällöt (esim. tekstit, videot, kuvat) ovat mielestäsi luotettavia?

16* Arvioi seuraavien lähteiden luotettavuutta

4 = luotettava	3 = melko luotettava	2 = osittain luotettava	1 = ei luotettava	0 = en osaa sanoa

Alexander Stubbin twitter-päivitys

☐

☐

☐

☐

☐

lehdessä

radiossa

18* Mitä uutislähdettä käytät itse uutisten seuraamiseen?

19* Koenko mainos-, televisio- ja elokuvamaailman kuvaavan todellisuutta?

- ☐ kyllä
- ☐ en

Miksi? (vapaaehtoinen vastaus)

20* Esitetäänkö mainoksissa, televisio-ohjelmissa ja elokuvissa ihmiset tasa-arvoisesti?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

Miksi? (vapaaehtoinen vastaus)

Previous Page

Next Page

Report Abuse

Kwik Surveys

BBC

Facebook

Helsinginsanomat.fi

Ilta-lehti.fi

Lady Gagan twitter-päivitys

Lapin kansa

MTV3

Oma Instagram-kuva

Oppikirja

Pelt-lehden artikkeli

Smoukahontaksen youtube-video

Suomen kuvalehden artikkeli

Tarja Halosen blogi

YLEn radiouutiset

Ystävän statuspäivitys

17 Minkä ikäisille henkilöille seuraavat uutiskanavat ovat suunnattu?

netissä

televisiossa

Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanomalehdet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Televisio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Youtube	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24 Miksi käytät sosiaalista mediaa?

25* Mitä teen sosiaalisen median palveluissa?

☐ luen / katselen sisältöjä	☐ luen, mitä tutut tekevät
☐ kirjoitan päivityksiä / kommentteja	☐ käyn keskusteluja esim. chatissa / messengerissä
☐ kerron tutuille omista tekemisistä	☐ etsin tietoa
☐ otan kantaa / kerron mielipiteeni	☐ jaan sisältöjä eteenpäin
☐ tutustun uusiin ihmisiin	☐ pelaan pelejä
☐ otan / editoin valokuvia	☐ kirjoitan blogia
☐ etsin samankaltaista seuraa	☐ teen / editoin videoita
☐ teen / editoin musiikkia	☐ kuulun johonkin ryhmään
☐ hämään / kiusaan muita	
jotain muuta, mitä?	

Emansipatoriset, omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet

21* Olenko esiintynyt netissä jonain toisena henkilöinä?

- ☐ kyllä
- ☐ en
- ☐ Jos kyllä, niin miksi? (vapaaehtoinen)

22* Tiedänkö henkilöitä, jotka ovat esiintyneet jonain toisena henkilöinä netissä?

- ☐ kyllä
- ☐ en

23* Miten näen oman vaikuttamismahdollisuuteni seuraavissa palveluissa

4 = vaikutusmahdollisuus suuri	3 = vaikutusmahdollisuus kohtalainen	2 = vaikutusmahdollisuus pieni	1 = vaikutusmahdollisuutta ei ole	0 = en osaa sanoa

Facebook	☐	☐	☐	☐	☐
Instagram	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelupalsta	☐	☐	☐	☐	☐
Nettiadressi	☐	☐	☐	☐	☐

30* Kuka näkee yhteisöpalveluissa julkaisemani materiaalin?

- ☐ kuka tahansa
- ☐ kaverit
- ☐ palvelun ylläpito
- ☐ vain valitsemani ihmiset
- ☐ minulla ei ole yhteisöpalvelussa profiilia
- ☐ en osaa sanoa

31 Ajatuksia, mietteitä, pohdintoja koskien kyselyä jaltai mediataitojasi (vapaaehtoinen):

Previous Page

Next Page

26* Kuinka monta tuntia päivässä käytän aikaa sosiaalisessa mediassa ja sen palveluissa?

- ☐ en yhtään
- ☐ alle tunti
- ☐ 1-2 tuntia
- ☐ 3-5 tuntia
- ☐ enemmän kuin 5 tuntia

27* Lisäkö älypuhelin mielestäni sosiaalisen median palveluiden käyttöä?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

Miksi? (vapaaehtoinen vastaus)

28* Samaistun mediassa esiintyviin (tai esitettyihin) henkilöihin

- ☐ samaistun paljon
- ☐ samaistun jonkin verran
- ☐ en samaistu juurikaan
- ☐ en samaistu yhtään
- ☐ en osaa sanoa

29* Onko Facebook-, Instagram- tai jokin muu yhteisöpalvelun profiilini realistinen kuvaus identiteetistäni?

- ☐ kyllä
- ☐ ei
- ☐ minulla ei ole julkista profiilia missään yhteisöpalvelussa

Kiitos osallistumisestasi!

Thank you, you have completed this survey.

LIITE 4 Loppukartoituskysely

Report Abuse

Page 1 / 5

mediataidot

Loppukysely

Funktionaaliset valmiudet

1* Etunimesi ja sukunimen ensimmäinen kirjain

2* Koetko olevasi kiinnostunut eri medioista?

☐ Kyllä

☐ En

☐ En osaa sanoa

3* Koetko tietoteknisten välineiden ja ohjelmien käyttötaitojesi kasvaneen kurssin myötä?

☐ erittäin paljon

☐ melko paljon

☐ ei kovin paljon

☐ ei ollenkaan

☐ en osaa sanoa

4* Oletko aktiivisempi median käyttäjä nyt kuin ennen kurssille tuloa?

☐ kyllä, paljon

☐ kyllä, vähän

☐ käytän yhtä paljon kuin ennen

☐ käytän vähemmän

☐ en osaa sanoa

5* Onko itsevarmuutesi tietoteknisten välineiden käytön suhteen lisääntynyt kurssin aikana?

☐ kyllä, paljon

☐ kyllä, vähän

☐ ei eroa entiseen

☐ vähentynyt

☐ en osaa sanoa

6* Mitä hyvää Tabletkoulun oppimisympäristössä oli?

☐ kyllä, paljon

☐ kyllä, vähän

☐ ei eroa entiseen

☐ vähentynyt

☐ en osaa sanoa

7* Mitä huonoa Tabletkoulun oppimisympäristössä oli?

Next Page

Report Abuse

Kwik Surveys

Page 2 of 2

Page 2 / 5

Report Abuse

medialaidot

Praktiset valmiudet

8*

Oleiko käyttänyt lukio-opintojesi aikana muilla kursseilla digitaalista sisältöä? Miliä kurssilla ja mitä sisältöä?

9*

Vastaa seuraaviin kysymyksiin

4 = tilkaa

3 = tarpeeksi

2 = vähän

1 = ei ollenkaan

0 = en osaa sanoa

Kuinka paljon kurssin opetuksessa hyödynnettiin tieto- ja viestintätekniikkaa?

Kuinka paljon kurssin opetuksessa hyödynnettiin sosiaalista mediaa ja sen työkaluja?

10

Mitä selaisista olet oppinut kurssin aikana, mitä et ennen osannut?

*Ei kuvajuliste-tehtävänannossa

Page 1 of 2

*Mene-tehtävänannossa

*Kankaanpaino-tehtävänannossa

11*

Vastaa seuraaviin kysymyksiin

4 = erittäin kielteisesti

3 = hyvin

2 = huonosti

1 = ei ollenkaan

0 = en osaa sanoa

Miten mielestäsi tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opetuksessa soveltuu kuvataiteen oppiaineeseen?

Soveltuisiko sosiaalisen median käyttö kuvataiteen koulutuskeskenteleyn?

12*

Käyttäisitkö mieluummin päätelaitetta (esim. tablet) ja digitaalisia sisältöjä vai oppikirjaa lukio-opiskeluun? Miksi?

Previous Page

Next Page

Report Abuse

Kwik Surveys

Page 2 of 2

16* Tiedätkö mitä ovat CC-lisenssit?

- ☐ kyllä
☐ en

17* Osaisitko etsiä CC-lisenssoitua materiaalia ja soveltaa sitä omaan työkentteeseen?

- ☐ kyllä
☐ en

18* Miksi käyttäisit CC-lisenssoitua materiaalia?

19* Koetko mainos-, televisio- ja elokuvamaailman kuvaavan todellisuutta?

- ☐ kyllä ☐ en

Miksi?

20* Esitettäanko mielestäsi mainoksissa, televisio-ohjelmissa ja elokuvissa ihmiset tasa-arvoisesti?

- ☐ kyllä ☐ ei

Miksi?

Report Abuse

Page 3 / 5

Kriittiset valmiudet

13* Koetko ymmärtäväsi median välittämiä viestejä?

- ☐ Kyllä
☐ En
☐ En osaa sanoa

14* Onko kriittinen suhtautumisesi mediasisältöihin muuttunut kurssin myötä?

- ☐ Ei, en ole huomannut muutosta
☐ Kyllä, suhtaudun vähemmän kriittisesti
☐ Kyllä, suhtaudun kriittisemmin
☐ En osaa sanoa

15* Onko kuvien tulkintataitosi kehittynyt kurssilla?

- ☐ Ei, en ole huomannut muutosta
☐ Kyllä, tulkintataitoni ovat heikentyneet
☐ Kyllä, tulkintataitoni ovat parantuneet
☐ En osaa sanoa

Previous Page

Next Page

Page 2 of 3

Page 1 of 3

Emansipatoriset, omaehtoiset ja yhteisölliset valmiudet

21* Oletko oppinut kursilla visuaalisia vaikuttamisen keinoja?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

22* Missä tehtävänäno()ssa olet oppinut eri vaikuttamisen tapoja? Kerro niistä.

23* Onko halusi vaikuttaa eri medioissa kasvanut kurssin myötiä?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

24* Onko itsesi esittäminen sosiaalisessa mediassa muuttunut kurssin myötiä?

☐ kyllä ☐ ei

Miksi?

25* Onko käyttäytymisesi sosiaalisessa mediassa muuttunut kurssin myötä?

☐ kyllä ☐ ei

Miksi?

26* Onko Facebook-, Instagram- tai jokin muu yhteisöpalvelun profiilisi realistinen kuvaus identiteetistäsi?

☐ kyllä

☐ ei

☐ minulla ei ole julkista profiilia missään yhteisöpalvelussa

27* Onko kiinnostuksesi eri medioihin lisääntynyt kurssin myötä?

☐ Kyllä

☐ En

☐ En osaa sanoa

28* Mikä on yleisfiilis kurssista?

Kiitos osallistumisestasi!

Thank you, you have completed this survey.

Teemahaastattelurunko

Yleisiä

- Median määritelmä
- Kiinnostus medioihin
- Median viestien ymmärtäminen

- Kurssilla opittua
- Omat tavoitteenasettelut
- Digitaalisten sisältöjen käyttö lukio-opinnoissa
- Päätelaitteiden käyttö
- Tabletkoulun oppimisympäristön toimivuus
- Kurssitunnelmat

Funktionaaliset

- Teknisten taitojen ja osaamisen kehittyminen tehtävänannoissa
  - Elokuvajulisteessa
  - Meme-tehtävässä
  - Kangaskassi-tehtävässä
- Tieto- ja viestintätekniisten taitojen kehittyminen ja kehittymistarve
- Aktiivisuus median käytössä
- Itsevarmuus TVT:n käytössä

Praktiset

- Sosiaalisen median ja sen työkalujen käyttö vapaa-aikana
- Sosiaalisen median ja sen työkalujen käyttö kuvataiteessa
- Tieto- ja viestintätekniikka kurssilla
- Sosiaalisen median käyttö kurssilla
- Tehtävänantojen hyödyllisyys ja sovellettavuus omassa elämässä
- Tehtävänantojen hyödyllisyys tulevaisuuden kannalta

-

Kriittiset

- Henkilökohtainen mediasuhde
- Suhtautuminen omaan median käyttöön
- Kriittinen suhtautuminen mediaan ja sen viesteihin
- Kurssin vaikutuksia
- Kuva-analyysitaidot
- Mediaesitysten totuudellisuus

Emansipatoriset

- Vaikuttamisen keinot
- Visuaalinen vaikuttaminen
- Vaikuttaminen mediassa
- Tehtävänannot

Omaehtoiset ja yhteisölliset

- Identiteetti ja itsen esittäminen yhteisöpalveluissa
- Käyttäytyminen ja toiminta yhteisöpalveluissa
- Median esittämät henkilöt / asiat / maailmankuvat
- Median tuomat edut ja haitat henkilöille / asioille

LIITE 6 Tutkimussuostumus

Hei!

Opiskelemme kuvataidekasvatusta Lapin yliopistossa ja keräämme aineistoa pro gradu - tutkielmaamme [REDACTED]. Tutkimme opiskelijoiden mediataitojen kehittymistä kehittämistutkimuksen metodein.

Tutkimukseen kerätään aineistoa kartoituskyselyillä ja haastatteluilla. Kaikkia kartoituskyselyyn osallistuvia opiskelijoita ei välttämättä haastatella.

Tutkimuksessa mukana oleminen on vapaaehtoista eikä tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys tule ilmenemään lopullisessa tutkimuksessa.

Alaikäisten nuorten tutkimukseen osallistumiseen vaaditaan huoltajan kirjallinen suostumus. Allekirjoittamalla alla olevan suostumuksen annatte luvan alaikäisen nuoren osallistumisen tutkimukseen sekä aineiston käyttämiseen tutkimuksessa.

Halutessanne lisätietoja voitte ottaa meihin yhteyttä sähköpostitse. Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Terveisin

Jenna Ohra-aho

&

Erika Perttuli-Borobio

&

[REDACTED]

[REDACTED]

Annan luvan alaikäisen nuoren _____ (nimi)
osallistua tutkimukseen.

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

_____

Päiväys

_____._____. 2015

LIITE 7 Esimerkkianalyysi

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PEIKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ
T: "Mitä sä oot oppinut kurssin aikana, ihan yleisesti?" H1: "No kaikkii niitä genrejä ja näitä. Et mitä niitä nyt oli." T: "Kehittivätkö tehtävänannot teknistä osaamistasi ja taitojasi? Ja miten? Ja olisiko elokuvajulistees jotain semmosii teknisii taitoja, joita se kehitti?" H1: "Mmmm. No ainakin sitä tussin käyttöä. Että sillä voi tehdä vaikka ja mitä. Et se ei oo vaan yhtä viivaa, et sil pystyy tekee vaikk erilaisii pintoja." T: "Joo. Käytiksää elokuvajulistees tietokonetta, mitenkään?" H1: "E-eeen. En." T: "Etiksää tietoo?" H1: "No sen, oikeestaan sen kuvan mä etin vaan et minkä mä tein. Mutta tota en mä muuten ko mä tiesin, sit ko mä olin katonut sen leffan ni..." T: "Entäs tekninen osaaminen ja taidot, kehittyks ne meme-tehtävänannos?" H1: "Joo-o. Ku mä, tai sillo tehtiin ite se. Niin, ni se kuvanmuokkaus, ku mä en ikin ennen ollu tehnyt sitä." E: "Et ollut ennen tehnyt?" H1: "En. Niin ni, en. Mut nyt mä osaan." T: "Entäs kangaskassi-tehtävänannossa? Miten tekninen osaaminen ja taidot, kehittykö?" H1: "No ei oikeestaan ko mä oon ennenki niinkö	Koki oppineensa tussitekniiikkaa ja kuvanmuokkausta Koki kehittyneensä tietokoneen käytössä Perehtyi kurssin oppimateriaaliin Omasi aikaisempaa kokemusta kankaanpainosta Käytti tiedonhakuun eri menetelmiä	Teknisen osaamisen kehittyminen Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä	- Funktionaalinen - Praktinen	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

tehnyt. Ei.” T: ”Mitä täysin uutta opit tietotekniikan kannalta?” H1: ”No ainakin se kuvanmuokkaus oli ainaki. Ja... emmä oikeen muita tiedä.” T: ”Siin kuvanmuokkaustehtävässä, käyttittekste niit ohjeit mitä siel oli siel Tabletkoulun sivuilla?” H1: ”Ööö, joo. Kyl mä ainakin luin ne ennen joo läpi ja... Nii.” E: ”Missä kehityit? Missä et kehittynyt ja nimenomaan tietoteknisesti?” H1: ”Ööööö. Emmä oikeestaan tiiä. Et just se, koneen käytössä. Ja mitä sil voi tehdä kaikkee. Kuville ja näin. Et sitä mä, siin mä niinku kehityin.”	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen		
T: ”Mitä oot oppinu kurssin aikana? Ihan yleisesti.” H2: ”No siis elokuvan historiasta, tai nyt tuli semmonen kertauskurssi. Yläasteella luin mediakasvatusta kaks vuotta, et siinä oppi näitä juttuja, mut tässä tuli semmonen kertaus ja lisäpaketti siihen, et oli tosi kiva oppia näitä. Ja sitten tuli tämä, katukuvasta tuli näitä liikkeitä, ideoita.” T: ”Kehittikö tehtävänannot sun teknistä osaamista tai taitoja ja miten?” H2: ”Ehkä siinä elokuvajulisteessa tuli eniten sitä	Koki oppineensa tussitekniikkaa, typografiaa ja kankaanpainantaa Ei kokenut oppineensa TVT:n kannalta uutta Hyödynsi kurssin oppimateriaalia omassa työskentelyssään	Teknisen osaamisen kehittyminen Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista	- Funktionaalinen - Praktinen

tussitekniiikkaa tai sitä erilaista rasterointitekniiikkaa nähtyä, et se oli ihan mielenkiintosta. Sitten meemissä, siinä ei oikeestaan ollut mitään uutta. Paitsi et sain tietää et se fontti on impactti, mitä en oo ennen, oon vähän miettiny sitä, et mitä ne käyttää siinä. Ja kangaspaino, no oppi tuon tekniikan, emmä oo ennen sitä tiennyt et se tehdään tuolla lailla.” T: “Käytitkö sää teknologiaa kaikissa tehtävänäannoissa?” H2: “Joo käytin.” T: “Millä tavalla?” H2: “No ainaki siinä elokuvajulisteeissa etsin sitä romantiikkatyyliä netistä, sitten tein semmosen luonnoksen tolla piirtopöydällä. Sitten meemissä tein sen koko höskän sillein tota kuvaa vaille, no kuvanki kanssa tein sen teknisesti. Siinä oli kuvan ottoa ja sit sitä muokkausta. Ja tossa kangaskassissa ni siinäkin käytiin hakemassa sitä tietoa netistä.” T: “Opitko jotain uutta tietotekniikan kannalta?” H2: “En.” T: “Kehityitkö sä jossai?” H2: “En ole varma.”	Käytti tiedonhakuun eri menetelmiä Hyödynsi TVT:aa monipuolisesti työskentelyssä Sovelsi löytämänsä tietoa omaan työskentelyynsä On opiskellut aiemmin mediakasvatusta ja koki kurssin jatkumona sille Koki oppineensa lisää jo osaamastaan asiasta	Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä Tiedostaa mediakasvatuksen opiskeltavana aiheena Reflektointi itsestään oppijana	- Funktionaalinen - Praktinen	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

T: "Mitä oot oppinu yleisesti kurssin aikana?" H3: "Musta tuntuu et siinä elokuvajulistetehtävässä opin ainakin enemmän sitä niinku kuvanlukemista ja sitä sommittelua ja muutenkin vähän tällasta niinku sellasta tulkitsemista." T: "Kehittikö tehtävänannot sun teknistä osaamista tai taitoja?" H3: "Ehkä vähäsen mut ei silleen erityisesti, et must tuntuu ne ne on kuitenkin silleen sellasia asioita mitä mä oon ennenkin vähäsen tehny." T: "Käytitkö sä teknologiaa jokaisessa tehtävänannossa?" H3: "Siin kangaskassissa en." T: "Sulla tuli siihen idea ihan omasta päästä, et hakenu tietoo etkä mitään?" H3: "En." T: "Opitko jotain täysin uutta tietotekniikan kannalta?" H3: "Ei, must tuntuu et ei tietotekniikan kannalta." T: "No mitä uutta sä sit opit?" H3: "Ehkä enemmänkin ku oli siitä kuvanlukemisesta ja intertekstuaalisuudesta ja siitä." T: "Kehitytkö sä jossain?" H3: "No joo must tuntuu et siinä memessä kun sitä kuvanmuokkausta piti tehdä ni siinä ainaki."	Koki oppineensa kuvanlukemista ja kuvan rakentamista Koki kehittyneensä kuvan muokkauksessa Koki oppineensa opetuksessa esiin tuoduista intertekstuaalisuudesta ja kuvien tulkinnasta Koki tehtävänannoissa käytettyjen tekniikoiden liittyvän omiin osaamisalueisiin	Teknisen osaamisen kehittyminen Kuvanlukutaidon kehittyminen ja sen avulla merkityksien rakentaminen Reflektointi itsestään oppijana	- Funktionaalinen - Kriittinen - Praktinen	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

T: "Mitä olet oppinut kurssin aikana?" H4: "No ainakin... Siis niinkö mediasta yleensä vai?" T: "Sä saat määrittää tän ihan itse." H4: "Siinä julisteessa mä tein sillä viivatekniikalla, et sen niinkö, sitä oppi vähän käyttämään. Mä kokeilin vähän kans sitä pistetekniikkaa toiselle paperille kylläkin. Niitä mä en silleen aiemmin ollut aatellut, että niinki voi niihin saaha eri ulottuvuuksia siihen piirrokseen. Siinä memessä muokkaamaan kuvaa, ku mulla oli siinä alussa vähän ongelmia. Mutta sitten käytiin... Mikä olikaan se toinen, ei A vaan se toinen, se vaaleahiuksinen?" T: "B?" H4: "Joo, niin sen kanssa sitten muokattiin yhdessä se, ku siihen tuli niinkö kaks kuvaa päällekin. Ja sitten enne en oo niinkö painanut seulan läpi. Niin se oli kans semmonen uus juttu." T: "Miten tehtävänannot kehitti sun teknistä osaamista ja taitojasi? Et elokuvajulisteesta mainitsitkin jo jotain?" H4: "Niin, ne, se piste- ja se viivatekniikka, niin ne oli semmosia, mitä oppi ja hoksasin, että niilläkin voi tehdä." T: "Niin, sä katsoit ne videot?" H4: "Joo." T: "Ne edesautto?"	Koki oppineensa tussitekniikkaa, kuvanmuokkausta ja kankaanpainoa Sovelsi kuvanmuokkausta ensimmäistä kertaa omassa työskentelyssä Hyödynsi kurssin oppimateriaalia Ei osannut sanoa, missä ei olisi kehittynyt TVT:n kannalta Havaitsee eroja omassa oppimisessa opetuksen havainnollistamistavoista riippuen	Teknisen osaamisen kehittyminen Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista Reflektointi itsestään oppijana	- Funktionaalinen - Praktinen	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

H4: "Joo. Kyllä. Että, olikohan meillä ykkös- vai kakkos-kuviskurssi, niin siinäkin se opettaja sano kyllä, että älkää niinkö piirtäkö silleen niinkö ääriviivoja, että piirtäkää niinkö viivalla, mutta sillon mä en sitä ihan... Niinkö et miten sen voi tehdä niin. Se ei sillon ihan auennut niinkö sillä tavalla ku sen videon kanssa." T: "Entäs sit meme-tehtävässä teknisten taitojen kehittyminen?" H4: "No tietenkin se kuvanmuokkaus. Ei siinä oikeen muuta ollut. Mä oon niinkö sen memen ko mä tein, niin sen tekstin nähnyt aiemmin, niin ei siin ollut muuta ku valita ne kuvat ja liittää yhteen se teksti vaan siihen. Et siinä ei ollut muuta kuin se kuvanmuokkaus. Ja sillä eri ohjelmalla." T: "Oliks se kuvankäsittelyohjelma ihan uus juttu sulle?" H4: "Joo, että oon mä siitä tietty kuullut ja nähnyt sen päävalikon, mutta en mä tiennyt et miten siel niinkö tehään ja pitää se kuva aina valita ku jotakin haluaa sille tehdä, ni oli se silleen niinkö uus juttu kyllä." T: "Joo, käyttkö sä niitä ohjeita mitä oli siel Tabletkoulussa?" H4: "Ei vaan, me katottiin ihan siitä koneelta vaan." T: "Joo, entäs sit kangaskassitehtävässä?" H4: "No se seulalla painaminen, että mä oon yleensä just maalannut ja tuota ei voi oikeen				Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

maalata, ja justinsa tuputellut. Mutta en oo seulan kanssa tehnyt. Ja mikä se oli se, oliko se raakkel? Vai raakkel? Mikä se nyt onkaan - niin en sen kaa myöskään koskaan tehnyt mitään.” T: “Mitä täysin uutta opit tietotekniikan kannalta?” H4: “Emmä tiä, ei varmaan tullut mitään, no se kuvanmuokkaus, mutta ei niinkö mitään muuta oikeastaan.” T: “Missä kehityit ja missä et kehittynyt niinkö tietotekniikan kannalta?” H4: “No emmä tiä niinkö missä en kehittynyt. Mutta varmaan siinä kuvanmuokkauksessa. Jonkun verran ainakin.”				Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen
T: “Mitä oot oppinu yleisesti kurssin aikana?” H5: “No tuota siinä elokuvajulistetehtävässä, mä tykkäsin siitä hirveesti, se oli tosi kiva idea, varsinkin ku se että se genre tuli tavallaan, mikä tuli ja mä ehkä opin siinä sitä sommittelua, et mä mietin sitä tosi kauan et miten mä laitoin siihen sen tekstin ja näi että tuota, ja sit tykkäsin siitä, että niitäideoita pysty jakamaan opettajan kanssa, että niistä pysty keskustelea, ja se tuota helpotti sitä niiku vauhtiin pääsemistä siinä työssä. Ja tuota se meme tehtävä sitten... no mul oli se Sumopaint vähän outo kuvankäsittelyssä, mutta tota, kyllä sekin luonnistu ihan joten kuten, et kyl mä muokkaan kuvia, että se ei ollu mikään ongelma sillä lailla. Ja sit tää	Koki oppineensa kuvan rakentamista, kuvan muokkaamista ja kankaanpainoa Käytti tiedonhakuun eri menetelmiä Sovelsi löytämänsä tietoa omaan työskentelyynsä	Teknisen osaamisen kehittyminen Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä	- Funktionaalinen - Praktinen	

kankaanpainojuttu, tää oli uutta tällä tekniikalla, et tää seulasysteemi, niin kylhän siitäki oppi semmosta, niinku tarkkaavaisuutta ja niin... mä oon ennen tehny semmosella tuputtamistekniikalla vaan, et oli kyllä kivaa kokeilla totaki.” T: ”Käytitkö sä kaikissa näissä tehtävänannoissa tv:t:tä jollakin tavalla?” H5: ”No mun mielestä oli hirveen kiva et oli pistetty sinne Tabletkouluun niitä linkkejä, esim. niistä videoista missä oli niitä tussitekniikkoja ja näitä. Mä tykkäsin siitä ja tota, niin oiskohan mitenkään muuten sitte.” T: ”No esimerkiks tiedonhakuun...?” H5: ”Nii no tietenk joo, siinä elokuvatehtävässä aika paljonki joo, et otti selvää siitä elokuvasta ja niistä tyyppillisistä lajiipiirteistä sille genrelle.” T: ”Entäs sitte tässä kangaskassihommassa, käytitkö siinä millään tavalla?” H5: ”Mmm, no nyt täytyy sanoa et en oikeestaan, et en hakenu tietoo netistäkään varmaan ollenkaan. Ja mä en tiä oliko siellä Tabletkoulussa sitten mitään siitä, oisko ollu jotain videoita, en katonu sitä, mut muuten kyllä. No tietenk siinä memessä piti miettiä sitä, miten sen kuvan rakentaa ja miten sen kuvan ja tekstin siihen sitten liittää. No oikeestaan samaa siinä julisteessakin, ja siinä se sommittelu sit vielä enemmän korostu.”	Omasi aiempaa kokemusta virtuaalisista työskentelytavoista Koki virtuaalisen oppimisympäristön toimivaksi oman oppimisen kannalta Koki havainnollistavan oppimateriaalin hyödylliseksi Koki keskustelun merkitykselliseksi ja motivoivaksi työn ideointivaiheessa Tehtävänannon selkeärajaisuus helpotti työskentelyä	Reflektointi ↕ itsestään oppijana - Praktinen	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

T: "Opitko jotain täysin uutta tietotekniikan kannalta?" H5: "Ni... täysin uutta... öö emmä tiä. Niin tulee vaan mieleen, että aika samantyyppisiähän ne Tabletkoulun tehtävät siellä oli ku esimerkiksi Googlen se Classroom-juttu että sekään ei ollu tavallaan uus... niin no ehkä ei, ei tuu nyt mieleen." T: "Kehitytkö jossain?" H5: "Hmm.. en kai, emmä tiä, no ehkä se kuvan muokkaus, et siinä on kaikkia pikku juttuja ni kyl ehkä niistä jotain sai irti. No just se, että pysty kerton niistä ideoista, ja sai niistä sitte sitä intoa jatkaa ja tota... ehkä niistä semmosta et nyt voin tehdä enempi ja mun kannattaa tehdä näin. Se oli ehkä se, tykkäsin siitä kovasti, että sai puhua."				Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen
T: "Mitä sä olet oppinut tän kurssin aikana? Siis ihan yleisesti?" H6: "No siis ainakin tussitekniikkoita. Me ei olla aikasemmin ikinä tehty mitään tussitöitä niinkö missään yläasteella tai tälleen. Mul on ollut kovin paljon kuvista kumminkin. Ja sitte no kassin painamisen ja no, ne pääasiassa." T: "Kehittivätkö nää tehtävänannot sun teknistä osaamistasi? Sanoitkin siitä sen tussitekniikan ja..." H6: "Joo kyllä mie silleen, että se oli mukavaa, mie tein kotona luonnoksen ihan kokonaan alusta loppuun ja lähdin sit viel tekkeen sitä ja se oli	Koki oppineensa tussitekniikkaa ja kankaanpainoa Koki oppineensa uuden piirrustustekniikan, jota hänelle ei ole aiemmin esitelty Kuvataideopetuksessa Koki tekniikkansa parantumisen työn	Teknisen osaamisen kehittyminen ↔	- Funktionaalinen	

oikeestaan aika mukava kokkeilla sitä tussiteknikkaa, että se oli semmonen ihan uus juttu. Se oli, sen kyllä oppi, mie tein aluksi pistetekniikalla sen työn. Et kärsivällisyyttä tuli siinä kerättyä. Joo, kyl mie sen opin ja sit tosiaan tuo, mulla ei ollut mittään hajua kankaanpainamisesta ennenko me alettiin painaa sitä, ni se oli ihan hauskaa. Siinäkin sitä kontaktimuovia, ko se olis muuten mennyt ihan vinoon jos olis tylsä veitsi ja ko tuli senkin kaa vähän oikeaa tekniikkaa ja miten sen leikkaa irti siitä.”	onnistumisen edellytyksenä	Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä Formaalin ja informaalin oppimisen yhdistäminen Reflektointi itsestään oppijana	- Funktionaalinen - Praktinen - Omaehtoiset ja yhteisölliset	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen
T: "Entäs oliko tos memessä mitään sellasta?" H6: "No siis... Siinä ei oikeestaan ollut sellasta, se oli oikeestaan et ko keksi memen ni se vaan niinkö keksittiin ni ei siinä oikeestaan niinkö tullut mittään suunnittelutyötä tai tälleen, minun mielestä. Ko niitä lukkee koko ajan joka puolella, niin sitten itekin kotona huomaa ihan vaan keksivänsä niitä, et vitsit toi olis hyvä meme ja tälleen. Se oli oikeestaan semmonen niinkö arkipäiväinen." T: "Sulle oli niinkö kuvankäsittely ja tämmöset tuttuja ja?" H6: "Joo. Ja sittenko se on kans vähä silleen, et esimerkiks ottaa vaan sen kuvan ja siihen sit lisää sen tekstin ni ei siihen ni ei sitä kuva ees tarvinnut sit käsitellä. Ellei tee sitä sillai et siirtää vaan päätä siihe tai... Mut esimerkiks meillähän oli se, et Riina	Käytti tiedonhakuun laajaalaisesti eri menetelmiä Sovelsi löytämänsä tietoa omaan työskentelyynsä Harjoitteli uutta oppimaansa tekniikkaa oppituntien ulkopuolella Oman kokemis- ja elämismaailman yhdistyminen kouluoppimiseen Koki TVT-taitojensa lähtötason olleen niin hyvä, etteivät ko. taidot kehittyneet kurssin aikana	Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä Formaalin ja informaalin oppimisen yhdistäminen Reflektointi itsestään oppijana	- Funktionaalinen - Praktinen - Omaehtoiset ja yhteisölliset	Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

esitti nukkuvaa siinä ja oli seiskakoodin (epäselvää) ja se kuvas tuota, mein seiskakoodin fiilistä.” T: ”Käytitkö sä tota jotain teknologiaa tai tieto- ja viestintätekniikkaa kaikissa tehtävissä? Tai oliko joku mis et käyttänyt?” H6: ”Siin elokuvajulistees mä tietinkin kännykällä etin tietoa indie-leffoista. Ja sit et minkälaisia ne elokuvajulisteet on. Ja sitte mie vähä Googletin tussitekniiikoita, et minkälaisia ne on ja. Sitten kangaspainotyössä kans etin vähän inspiraatiota jollai appseilla. Ja kattoin jotain kuvia ja etin niitä et. Mutta sitte mie keksin tuon tekstin iha itte ja kuan siihe, et ne ei oo mistään otettuja. Etin vähän inspiraatiota, et minkä tyylistä mie laitan siihen ja fonttia. Että silleen tuli käytettyä.” T: ”Oliks tietotekniikan kannalta jotain ihan uutta mitä opit?” H6: ”Ei oikeestaan. On tullut värkätyä niin paljon koneitten ja kännyköitten ja monien sovellusten kans, et ei silleen.” T: ”Kehitytkö sä jossain?” H6: ”No ainakin siinä tussiteknikassa, se oli semmonen että... En ainakaan tietotekniikan kannalta kehittynyt sen kummemmin missään.”				Mediataidolliset valmiudet: Oma oppimisen ja osaamisen kehittyminen

LIITE 8 Alaluokkien värikoodaus

Oman oppimisen ja osaamisen kehittyminen

H1:

Teknisen osaamisen kehittyminen

Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista

Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä

H2:

Teknisen osaamisen kehittyminen

Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista

Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä

Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä

Tiedostaa mediakasvatuksen opiskeltavana aiheena

Reflektointi itsestään oppijana

H3:

Teknisen osaamisen kehittyminen

Kuvanlukutaidon kehittyminen ja sen avulla merkityksien rakentaminen

Reflektointi itsestään oppijana

H4:

Teknisen osaamisen kehittyminen

Oppimateriaalin hyödyntäminen osana omaa oppimista

Reflektointi itsestään oppijana

H5:

Teknisen osaamisen kehittyminen

Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä

Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä

Reflektointi itsestään oppijana

H6:

Teknisen osaamisen kehittyminen

Tiedon hakeminen osana omaa työskentelyä

Tiedon soveltaminen osana omaa työskentelyä

Formaalin ja informaalin oppimisen yhdistäminen

Reflektointi itsestään oppijana

Koettu halu ja mahdollisuus vaikuttamiseen mediaympäristöissä

H1:

Rajoittunut käsitys vaikuttamiskanavista

Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa

H2:

Rajoittunut käsitys vaikuttamiskanavista

Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa

Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia

H3:

Laajentunut käsitys vaikuttamiskanavista

Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa

Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia

Omien vaikuttamismahdollisuuksien kokeminen rajallisiksi

Kyky reflektoida omia vaikuttamisen välineitä

H4:

Rajoittunut käsitys vaikuttamiskanavista

Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia

Omien vaikuttamismahdollisuuksien kokeminen rajallisiksi

H5:

Laajentunut käsitys vaikuttamiskanavista

Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa

Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia

Omien vaikuttamismahdollisuuksien kokeminen rajallisiksi

Kyky reflektoida omia vaikuttamisen välineitä

H6:

Laaja käsitys vaikuttamiskanavista

Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien tiedostaminen somessa

Yhteisö lisää vaikuttamismahdollisuuksia

Omien vaikuttamismahdollisuuksien kokeminen suuriksi

Kyky reflektoida omia vaikuttamisen välineitä

Kuvan analysointitaitojen kehittyminen kurssin aikana

H1:

Kuvanlukutaidon kehittyminen

H2:

Kuvanlukutaidon kehittyminen

Kuvanlukutaidon soveltaminen

Kuvakulttuurin ymmärtäminen

H3:

Kuvanlukutaidon kehittyminen

Kuvanlukutaidon soveltaminen

Tietous itsestä katsojana

H4:

Tietous itsestä katsojana

Kuvan kokeminen on subjektiivista

H5:

Tietous itsestä katsojana

H6:

Kuvanlukutaidon kehittyminen

Kuvanlukutaidon soveltaminen

Kriittisyys kulttuurisia kuvastoja kohtaan

Itsensä esittäminen ja käyttäytyminen sosiaalisen median yhteisöpalveluissa

H1:

Sisällön tuottamisen omaehtoisuus somessa

H2:

Some-identiteetin omaehtoisuus

Oman toiminnan yhteisöllisten vaikutusten tiedostaminen

H3:

Some-identiteetin omaehtoisuus

Some-identiteetin kehittymisen havainnointi

Oman ilmaisun vahvistuminen

H4:

Sisällön tuottamisen omaehtoisuus somessa

H5:

Some-identiteetin omaehtoisuus

Sisällön tuottamisen omaehtoisuus somessa

Yleisötietoisuus

Some-identiteetin kehittymisen havainnointi

Ymmärrys teknologiasta sisällön tuottamisen ja some-identiteetin rakentumisen mahdollistajana

H6:

Some-identiteetin omaehtoisuus